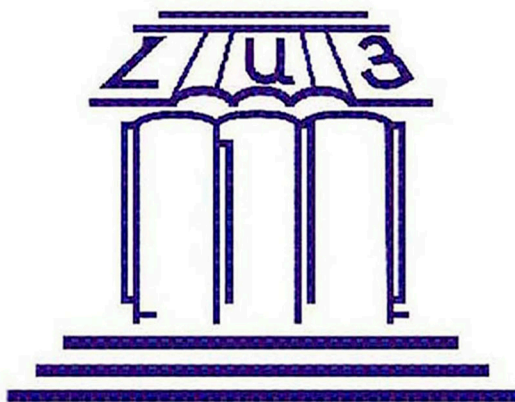

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1826

ՀԱՄԱՍԵՐ ԵՒ ԿՐԿՆԱԿ

Խ Ո Ւ Մ Բ Ե Ր

ԱՇԽԱՏԱՌԻՆՑ

Յ. ԹԻՐԵԱՔԵԱՆ

491.99-3
Թ-63

ՎԻԵՆՆԱ

Ի Ե Ա Ն Տ Պ Ա Ր Ա Ն

1923

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐ ԿՐԿՆԱԿ

ԾԱՌԱՊԱՐ

ՀԱՄԱՍԵՐ ԵՆ ԿՐԿՆԱԿ

ԽՈՒՄԲԵՐ

hox

2010

491.99-3

թ-63

413

ՀԱՄԱՍԵՐ ԵՒ ԿՐԿՆԱԿ

Խ Ո Ւ Մ Բ Ե Ր

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵՑ

3. Թ Ի Ր Ե Ա Ք Ե Ա Ն

Վ Ի Ե Ն Ն Ա

Մ Խ Ի Թ Ա Ր Ե Ա Ն Տ Պ Ա Ր Ա Ն

1923

Յ Ա Ռ Ա Զ Ա Բ Ա Ն

Հայ լեզուին ծննդականութիւնը, ինչպէս Կա-
նուանէ զայն՝ Գարագաշ, է. Պէյէնտիի բառարանին
յառաջաբանին մէջ, մի այնպիսի երեւոյթ է որուն կամ
ընաւ չենք հանդիպիր ուրիշ լեզուաց մէջ եւ կամ շատ
աղօտ կամ հեռաւոր նշմարանք:

Մէկ քառէն որ իբր տիպ կամ արմատ ծառայած
է՝ ծնունդ առած են շատ մ'ուրիշ քառեր, մէկը միւսէն
բղխելով հետ զհետեւ եւ երթալով հեռանալով նախնա-
կանէն այնպէս որ եթէ առաջին եւ վերջին օղակները
միայն առնուին՝ անկարելի եւ անհաւատալի պիտի
թուի որ մի եւ նոյն շղթայի մասերն են անոնք: Բայց
միջինները կան եւ կը հաւաստեն որ անոնց վրայէն
անցնուած է իբր կամուրջ:

Ո՛վ պիտի ըսէ, զ. օր. թէ «խանչ»-ը «վանգ»-ն
յառաջ եկած է, եւ սակայն անցման միջին եզրները
կուգան վկայել որ մի եւ նոյն են.

վանգ, գանգ, գանճ, կանճ, խանճ.

եւ տակաւին կը շարունակուի ալ իրերաձայնութիւնը մին-
չեւ հեռաւոր սահմաններ (26):

Նոյնպէս եւ «գազ» եւ «կիծ» արմատներուն հա-
մար. անկարելի է առաջին հայեցուածով ըսել թէ ներ-
քին աղերս մ'ունենան: Դիր սակայն կամուրջը եւ իս-
կոյն կանոնաւոր անցք մը կը հաստատուի մէկէն միւսը.

գազ, գնզ, գեզ, գիզ, գիծ, կիծ...

եւ այս տակաւին մէկ ուղղութեամբ կամ թէ ըսենք մէկ
ճառագայթով՝ այն է գ—կ ծայնական տարագրով: Զու-

22111-60

2002

գահանգէտ մի ա՛յլ տարազով (գ = յ) նոր շարք մը եւս կ'ելլէ.

յրաժ, յրաջծ, յրաջթ, յեթթ, յեթթ. յիթթ...

որք նոր առումներով եւ երանգներով նոր ծոխութիւններ կուզան բարդել հայ բառազանձին վրայ:

Կը շեշտեմ հոս «նոր առումներ եւ երանգներ» բացատրութիւնս, քանզի թէեւ մի եւ նոյն բառը տարբեր լեզուներու մէջ ալ փոփոխեալ նշանակաւորեալ եւ մինչեւ իսկ շմանշցուելու չափ խանգարեալ կը տեսնենք, զ. օր. լատ. aqua = գոյ. eau, եւ լատ. altus = գոյ. haut = անգլ. height, high, high եւն, բայց այս ամէնը մի եւ նոյն իրը կը նշանակեն. նոյն գաղափարին վրայ նոր կերպաւորութիւն մը՝ հանգամանք մը չեն աւելցներ. մինչդեռ հայերէնի մէջ ամէն նորածինը իր հետ նոր երանգ մը կը բերէ: Ա՛յլ է, զ. օր. գիզը յորմէ գգնա՛ (բուրդ գգել), այլ՝ գեգ կամ գէգը որ պատառուածը՝ ծեղք կը նշանակէ, եւ այլ՝ գիծը որ թեթեւ ակօս մ'է, եւ այլ՝ կիմ կամ կիմ ը որ նոյնին աւելի խոր մէկ աստիճանը կը յայտնեն:

Բոլորովին հայերէնի յատուկ մասնականութիւն մ'է սա որ հնարաւորութիւն տուած է լեզուին ինք իրմով աճել եւ բազմապատկելու: Թէ՛ նրբ, ուրկէ՛ եւ ինչպէս ծագում առած է այս դրութիւնը՝ դժուար է որոշել եւ հաստատական պատասխան մը տալ, այսու ամենայնիւ իրերը մօտէն քննելով կարելի է գաղափար մը կազմել:

Կան ձեւափոխութիւններ որ արուեստ՝ ծաշակ եւ գիտակցութիւն կը յայտնեն, օրինակ վերի շարքերը եւ անոնց նման շատեր որք նախնեաց մատենագրութեանց մէջ ալ գտնուելով կը ցուցնեն որ բուն թարգմանչաց ձեռքով կատարուած են եւ կամ աւելի առաջ, նախապատմական շրջաններուն, ինչպէս կը կարծէ Meillet:

Կան ալ որ յետնոց կարելի է վերագրել, եւ մաս մ'ալ սխալ ընթերցուածի կամ օրինակութեան արդիւնք. ինչպէս աստակ-աստակ, ձգնել՝ ձգնել եւն: Կան որ ռամկի աղաւաղութիւնք են (ողորախք-ողորախք).

1. Esquisse d'une Grammaire comparée de l'Arménien classique, էջ 108:

կան ալ լեզուին սահական պահանջումներն են՝ օր. Սալամբ = Սալամ, Տստակ = Տրցակ = Տրցակ եւն:

Ուրեմն շատ հին ժամանակներէ եւ լեզուին որքանէն սկսեալ շարունակած եկած է մինչեւ մօտ դարերը. մինչեւ վերջնական կայացումը հայ ուղղագրութեան. կամ թէ ըսենք այս վերջնոյն թո՛հ եւ բո՛հ եւ «աներեւոյթ եւ անպատրաստ» շրջաններուն մէջ ենք հոս տակաւին:

Մեր արդի ուղղագրական խճճանքը նշանակութիւն՝ կարեւորութիւն չունին, կատարեալ ազատութիւն մը կը տեսնեն որ կը տիրէ ընդհանուր գրութեան մէջ. մի եւ նոյն բառը Բ ով ալ է Ռ ով ալ (ձմեռն-ձմրան, այր-առն), Ս ով ալ՝ Շ ով ալ (Սիգո = Շիգո, Շքթեմ = Շքթեմ), Գ ով ալ՝ Զ ով ալ (Զուրայ = Գուրայ, Օգն = Օճան), Կ ով ալ՝ Խ ով ալ (Մխրճիմ = Մկրտիմ, Խտիդ = Կտիդ) եւն:

Այս ազատութիւններն են որ միանալով այլ եւ այլ կարգի յեղանակութեանց հետ, յապաւում, յաւելում, շրջում, կծկում եւն, տուած են նորածագ սերունդներուն այնչափ օտարոտի կերպարանքներ:

Այլ սակայն խոստովանելի է որ ընտանեկան բան մը (air de famille) կայ որ կը նշմարուի ամենուն ալ վրայ, սկսեալ նախահաւէն մինչեւ հետաւոր ծնունդները՝ որչափ ալ ազգաց յազգս հեռացած ըլլան իրարմէ:

Օտար լեզուաբաններն ալ նշմարած են հայերէնի այս բացառիկ հանգամանքը: Meillet Տիմու հայագէտը՝ իւր յիշեալ ընտիր աշխատութեանը մէջ կ'ըսէ (էջ 108).

«Les mots arméniens forment souvent des groupes naturels dont il n'est pas toujours facile de déterminer les relations exactes, mais où la parenté est évidente au premier coup d'œil», եւ օրինակ կուտայ Սեռ, Սեռ, Սեռն, Սեռնա եւ Սեռնադ խումբը:

Մեր մէջ առաջին անգամ այս երեւոյթը նկատող եւ ի վեր հանողը, որչափ գիտեմ, Տ. Յ. Հիւնքեարպէյէնտեանը եղած է: Երդարութիւնը կը պահանջէ որ խոստովանենք եւ հոշակենք այս ժշմարութիւնը. նա է որ գրեթե զանազանութեամբ յաւելմամբ՝ նուազմամբ՝ տեղափոխութեամբ բառերուն ստացած նոր նոր նշանակութեանց եւ առումներուն միտ դնելով, լեզուին

հարստութեան այս նոր աղբիւրը առաջին անգամ մատնանշեց եւ զոր «գիւտ է մեր հեղինակին» կ'ըսէ իրաւամբ Գարագաշեանը:

Տ. Ն. Պ. ին չափազանցութեան տարաւ գործը, գիտեմ, եւ այս իսկ է անշուշտ պատճառը որ այնչափ տեղի եւ անտեղի խմբամիջներու ննջակայ եղաւ, սակայն եւ այնպէս, այս չափազանցութեանց եւ մոլորումներու քով կան շատ մըն ալ գեղեցիկ գիւտեր, սուր եւ լուսատու հայեացքներ զորս անհրաւելութիւն է անտեսելը:

Իւր ընդհանուր ստուգաբանութեանց վրայ չեմ խօսիր, եթէ զիս մտիկ ըրած ըլլար քնաւ իսկ չէր ձեռնարկեր ալ փորձին որու համար իր պատրաստութիւնը բաւական չէր. ինչպէս յաճախ կ'առարկէի իրեն, քանզի Փարիզ, իմ ուսանողութեանս շրջանին կատարուեցաւ այդ աշխատութիւնը եւ երկիցս ալ իւր խնդրանքը իմ քովս մնաց ձեռագիրը, թէ Փարիզ եւ թէ Պոլիս, դիտողութիւններս ընել եւ յառաջաքան մը կազմելու համար զոր սակայն կարելի չեղաւ իրագործել կարծեաց եւ համոզմանց անհնարին հեռաւորութեան պատճառաւ:

Ինք, պատուական քահանայն, միտքը դրած էր որ, եւ այս է իւր սայթաքումներու միակ աղբիւրը, այս լիզուն de toutes pièces շինուած է թարգմանիչներու ձեռքով, ծիշդ ինչպէս կը դարբնուին այսօր Volapuk, Esperanto եւ այլն, առանց նախապէս գոյութիւն ունենալու. եւ թարգմանիչը են որ ամէն քան ըրած կերտած հայթայթած են առանց արուեստը յայտնի ընելու: Ուստի ամէն քանի մէջ յօսող եւ հնարք կը տեսնէր զոր իւր բառարանին մէջ ալ քանի տեղ յայտնապէս կ'ըսէ: Այնպէս որ ամէն անգամ որ բառի մը յօրինուածքը կը յաջողէր պարզելու՝ նախնեաց ձեռքով կապուած հանգոյց կամ առաջի դրուած առեղծուած մը լուծած կը համարէր:

Այս համոզումը այնքան խորարմատ էր իւր մտքին մէջ որ երբեմն զաւելտական հանգամանք ալ կ'առնէր: Կարծէիր տեսնել նախնիքը որ գաղտնիքը անթափանցելի վարագուրաւ թաքուցած ըլլալու ինչպիսիութեամբ, հեզնողաբար ծայն կուտան (déli) ապապայ սերունդներուն՝ գողելով:

«Ըո քացեալ իցէ զպատրուակ Հայկին» (Յովք. ԼԲ, 31).

զոր կ'իմանար՝

«Հայկին վրայ դարձած խաղը հասկցա՞ր արդեօք» եւ այսպէս միւսները:

Միտքս հոս Ն. Պ. ին դատախազութիւն կամ քատագորութիւն չըլլալով, չեմ աւելի երկարեր, միայն թէ իւր համոզմանց եւ իւր գործոյն պատմութեան ի մտոյ տեղեակ լինելուս, պարտաւորութիւն համարեցայ այս մի քանի տողերը նուիրել իւր յիշատակին, վերականգնելու համար իւր իրաւամբ մեծ արժանիքը որ այնչափ թեթեւաբար եւ յանիրաւի արհամարհուեցաւ:

Այնչափ արուեստ, այնչափ ծաշակ եւ հմտութիւն տեսաւ նա լեզուին այս հնարքներուն մէջ որ բոլորովին մոլորեցաւ, կարծելով իւր հիացման եւ յափըտակութեան մէջ թէ վերին ծարտարապետներու ձեռքով միայն յօրինուած եւ տնօրինուած է ամենայն ինչ, իմա թարգմանաց:

Մենք պիտի պատասխանէինք այսօր — Ո՛չ: Բայց ստուգիւ գիտնէք թէ նրա, ինչպէս եւ որո՞ւ ձեռքով:

Նմանապէս — Ո՛չ:

Ինչպէս տեսանք, ամէն կարգի եւ ժամանակի տուելութիւն կայ. կայ հինն ալ, նորն ալ, քարձն ալ, ստորինն ալ, ուղիղն ալ, սխալն ալ, վերջապէս ամէն կերպ եւ տեսակը իւր ներկայացուցիչն ունի:

Եւ մենք շատ ալ խտրութիւն չդրինք հինն նորին, գրականին համակարգին մէջ, լեզուն արուեստականօրէն ծղձիկելով, համայնապատկեր մ'ուզեցինք ներկայացնել պարզապէս, մեր աչքին հանդիպած գլխաւոր խումբերը միայն առնելով: Ասոնց մեծ մասը Ն. Պ. ին յիշուած են իրաւ, քայց ոչ նոյն ուղղութեամբ եւ իմացուածով եւ ոչ ալ յամենայնի համաձայն ենք: Ուստի ի դէպ չվարկայ այս մանրամասնութեանց վիճմանը յամելու, վայրապար ծանրաբեռնելով գործը անօգուտ յիշատակութիւններով, քաց ի մի քանի էականներէ:

Գործոյն երկրորդ մասը նուիրեալ է կրկնականութեան, մի այլ նորագոյն աղբիւր հոյ լեզուի ծոխութեան:

Ասոնց մասին ասկէ առաջ «Բազմավէպ»-ին մէջ յիշատակութիւն մ'ըրած էի, այլ անկէ ի վեր նորագոյն նմոյշներ ալ երեւան ելլելով, ուզեցի նոր դասակարգութեամբ նոր եւ աւելի ճիշտ համայնապատկեր մը տալ հոս:

Այս կրկնակներու դրութիւնը հայերէնի մէջ մի շատ փափուկ եւ պատմական կարեւոր խնդրոյ տեղի կուտայ որուն քաւական ուշադրութիւն եղած չէ: Բառախմբութեանց պէս մասնաւորապէս հայերէնի յատուկ գիւտ կամ հնարք մը չէ սա, այլ ճութանական հետեւողութիւն կամ ազգակցութիւն կամ ժամանակակցութիւն կ'ենթադրէ որուն ինչպէսը յայտնի չէ, այլ սակայն արդիւնքը նոյն եւ անժխտելի է:

Մի միայն թրքերէնի մէջ կը գտնենք յիշատի նոյն եւ նման կազմութիւնները ինչ որ կան հայերէնի մէջ, օր.

Էրի-պիւրիւ—ծուռ ու միւռ, այրն—օյուն—ափեղցիկեղ, զարմագարըշ—խառնիխուռն, եալան—տօլան—տուտուփուտ, տաղ—պաղ, տէրէ-դէփէ, շօլուր—շօժուր, շաթաւ—չութաւ, արաւ—սըրա, թարուսար, տօփ—տօլու, պօմ—պօշ, պէս—պէլի, պիւս—պիւթիւն, էվ—մէվ, ատամ—մատամ, չատըր—մատըր, եւն:

Եւ այս յայտնութիւնը այնչափ ալ պէտք չէ որ զարմացնէ մեզ քանի որ հայերէնի եւ թուրքերէնի շօշափման կէտերը մէկէն աւելի ուրիշ ապացոյցներով եւ այս երկու ժողովրդոց վաղնջական յարաբերութիւնները պատմական նորանոր յայտնութիւններով ալ հաստատուած են:

Մենք այս հանգիտութիւնները աւելի շօշափելի քննելու համար մեր դասակարգութիւններուն համապատասխանող թուրք նմոյշներն ալ մի մի օրինակաւ առընթեր նշանակեցինք:

Եւ որովհետեւ կարելի չէր թէ խմբակցութեանց եւ թէ դասակարգութեանց այս դրութեան մէջ այբու-

Այս վերջին ձեւը Պարսկաստանի Փարս նահանգի եւ Եիրազցոց քերնին մէջ ալ կը լսուի, քայց պարսկերէնի յատուկ մասնականութիւններէն չէ, շրջակայ թրքախօս աշիրէթներէն (Կաշկայի, եւն) մտած ըլլալու է անշուշտ անոնց բարբառին մէջ:

քննական կարգի հետեւիլ, առ ի դիւրութիւն ցանկ մ'աւելցուցինք ի վերջոյ ուր թրանշմանքը Ա. Մասի խմբահամարները կը յայտնեն, իսկ այբուքնական տառերը Բ. Մասի դասակարգերը:

Այս աշխատութեան մէջ, նպատակէ դուրս նկատելով, բառերու վերլուծութեամբ չզբաղեցանք, ցանցառապէս մի քանի տեղ հագիւ նշանակելով ծագում տուող արմատները: Պարտաւոր եմ սակայն ազդարարել որ լիովին բաւարարութեան համար նոր հրատարակուած Արիահայ Բառարանիս դիմումն անհրաժեշտ է:

Ներկայս իբր կցորդ կամ հետեւորդ կը նկատեմ անոր, փոխադարձ ձեռնտուութեամբ զիրար լրացնող: Յուսամ որ ի զուր չյոգնեցանք:

Նիւ-Եօրք, 21 Մայիս 1913:

Յ. ԹԻՐԵԱԷԵԱՆ

ՀԱՄԱՍԵՐ ԽՈՒՄԲԵՐ

1. Այգ — յորմէ ց նախորով

Յայգ (ց-այգ) տեղողութիւն գիշերոյ մինչեւ
ի ծագումն արեւու, այն է՝

Ժագ — Որ մի կրճատը կ'երեւի ծայֆի,
ըստ նմանութեան ց-յֆի: Այս արեւա-
ծագի գաղափարն է անշուշտ որ տուած
է «ծագ»ին՝ ծայր նշանակութիւնն իբր
վերջին կէտ եւ սահման ըմբռնելով եր-
կրի երկու հակադիր կողմերը յորս կը
կատարուին Եւք եւ Մուտք արեգական:
Բնական էր որ այս գծին հակադրուէր
մի այլ երկրորդը որ խաչակտրէր զայն եւ
որոշէր շիւսիսը եւ չարաւը. անտի չո-
րեքկուսեան ըմբռնումն աշխարհի որ ան-
դրագոյն կէտերը կը կազմէր եւ տեղի
կուտար «ծագաց ի ծագս» եւ այլ այս-
պիսի բացատրութեանց. գաղափար որ
յետոյ տարածուելով ամէն առարկայի
սուր ծայրերն ալ նշանակեց, ինչպէս
«ծագ մատին», «ծագ ասղան», եւն:

Այս է ըստ մեզ անբռնազօս ան-
ցումը մէկ գաղափարէն միւսը քան թէ

անհարկի կապակցութիւններ փնտռել
 “ծագողի եւ “ծակողի մէջ, ինչպէս կ’ընէ
 Հ. Պ. ին որ “ծագողն ալ ասոնց մէջ կ’ի-
 մանայ: “Ծակողը = trou կամ déchirure
 է որ պ. ٢٠٠٠ ին կը պատասխանէ եւ
 “ծագողի հետ գործ չունի. իսկ “ծագողը
 պ. ٢٠٠٠ է որ անասնոց պղտիկին կ’ըսուի
 (٢٠٠٠):

2. Այտ — Երեքն ալ մի եւ նոյն հասարակ
 Յայտ — գաղափարին շուրջը կը յաճին, այն
 Յայտ է երեւան գալ, աչքի զարնել
 ցցուն ցայտուն կերպով (en saillie):
 “Այտին թուշ նշանակելն ալ այս
 ըմբռնմամբ է, նկատելով թուշը իբր
 երեսին ուռած եւ երեւելի մի մասը:
 Աստի են ٢٠٠٠-ը, ٢٠٠٠-ը յորջորջումները
 որ որ եւ է դուրս ցցուած զգալի երեւելի
 ելունդներուն կը տրուի:

Մեր համազգի հմուտ լեզուաբան,
 Ղ. Բաղրուպանեանն ալ այս երեք բա-
 ուերը նոյն կ’իմանայ եւ արմատական նա-
 խապատուութիւնը “այտ” ին կուտայ,
 իբր համազօրն հնդեւր. oidišի, եւ “յայտ”
 եւ “ցայտ”ը նորա նախորդաւորները կը
 համարի յով եւ ջով (Հանդ. Ամ. 1906, էջ 345):

Ինչ որ ալ լինի այս վարկածը, ինձ
 աւելի իրաւունք ունենալ կը թուին զնդ.
 haiŕy a յորմէ պհլ. pītāke եւ նպ. ٢٠٠٠
 (huarida) եւ ٢٠٠٠ (paidā) ձեւերը՝ որոնցմէ

յառաջ եկած կը համարիմ ուղղակի
 “յայտ”ը որոյ մի թերաւն է “այտ”ը՝
 անկմամբ յ (h) սկզբնականի:

“Ցայտ”ը կրնանք ընդունիլ թէ իբր
 ٢-٢٠٠, ինչպէս վերը գծեցինք, եւ թէ
 իբր ٢-٢٠٠ որ արագ արտասանութեան
 մէջ ձգած լինի յն: “Ցայտ” ձեւը երեւ-
 նալէն վերջը դիւրին էր որ սղմամբ կամ
 տառափոխութեամբ ուրիշ ձեւեր ալ
 ծնունդ առնէին, ինչպէս զ. օր.

Յայթ — Որք բոլորն ալ նոյն մայր գա-
 Յաթ — ղափարին շուրջը կը դեբերին, այն
 Յեթ — է յայտնուիլ, երեւնալ, ցայտել,
 ծայթ — ինչպէս ռամիկն ալ հանապազօր
 ծաթ — կը գործածէ, “լոյս ծաթեց” “ջուր
 Կաթ — ցաթեց” եւ այլ այսպիսի բա-
 ցատրութիւնները որով թէ լուսոյ եւ թէ
 ջրոյ յանկարծ բղխումը, ի վեր երեւումը
 կ’իմանայ:

Գաղափարաց զուգորդութիւնը կը
 բերէ զիս այս շարքին մէջ իմանալ նաեւ
 Սայտը յորմէ խայտաբղէտ, խայտախարիւ,
 խայտապիսակ, խայտուց, եւս եւ խայ-
 տառակ, իբր առակ նշաւակի եղեալ
 յայտ յանդիման աշխարհի, կամ առա-
 կանքն յայտնեալ, ինչպէս ճիշդ այս մտօք
 Ս. Գրոց մէջ կայ.

“Եւ զկանայս նոցա խայտառակես-
 ցեն” (Ես. ԺԳ, 16):

Այս է նաեւ

Խայծը = երեւելի նշան, պիտակ, խայտուց (խայծ խաղողոյ):

3. Ուո(ն) — զն. *páda*, *Vpad*, յորմէ ը = հ փոխանակութեամբ

Հետ(ք) = ոտքի ձգած նշանը (տճ. էշ): Եւ աստի՛ հետի, հետիոտ, հետեւակ, հետամուտ, հետադուտ (իրը հետ զհետ), եւն:

Սորա մի կրճատն է

Ետ — Իւր սարօք, ետ զետէ, ետինք, ետեւ, ետ ընդ ետ, եւն:

Նոյն է եւ

Թետ — Որ կու գայ յետոյ, յետոյ, յետէն, յետ-դոյ որ եւ նետ-դոյ, եւն, եւն, որոց ամենուն մէջ ժամանակը եւ դասակարգը կը չափուի ոտքով, ինչպէս յետէն = ոտքով չհասնելով ետ մնացած, եւն:

4. Աղկ } — Նոյն եւ մի արմատն է է = +ով

Աղք } զանազանեալ: յորոց - զէ-զէ եւ - զէ-դ որ թշուառութեան, խեղճութեան, գաղափարին հետ ստորնութեան, անարգութեան միտքեր ալ կը յայտնեն: Հունգարական ոստանի հայ լեզուի ուսուցչապետ Ղ. Բաղրուպանեանին մէկ լեզուաբանականին մէջ կը կարդանք որ Liden գիտնական հնդեւր. *alikh*, *alikh* (որ մեր «աղկն է») մեկնած է «աղքատ»ը, *V-դ + -դ*, ճիշդ ինչպէս վերը գրինք: Ամենէն նոր եւ ամենէն հաւանական ստուգաբանութիւնն է սա կ'ըսէ Ղ. Բաղր. (Հանդ. Ամ. 1908, էջ 25):

Ուրախ ենք:

Սոյն դասակարգին կը վերաբերին նաեւ, անշքացած, անարգացած, աւրուած նշանակութեամբ:

Աղիճ որ «աղիկ»ին յոռեգոյն իմաստովը կ'առնուի, եւ

Աղճ (աղճատ, -անք), եւ

Աղծ (աղծապիղծ), եւ

Եղծ (խաթարել, աւրել) եւ շ նախորդով՝ Զեղծ = նոյն նշանակութեամբ եւ աւելի պէսպիսանալով:

5. Բորեմ } — Այս չորսն ալ կոփել տա-
Բորեմ } շելու նշանակութիւնն ունին, զի
Գրեմ } գրելն ալ ի հնումն տեսակ մը
Կոեմ } քերելով քերթելով կը կատարուէր, ինչպէս եւ կէլը (sculpter) որ երկաթ գրչաւ կամ քերչաւ կոփելով է, ուստի եւ կարի վայելչաբար կոչուած է այն կռածոյ անդրին կամ արձանը որ սոյն արուեստի արդիւնքն է եւ ինք անդրիանդագործը Ոսկ. ի մէջ «պատկերակու» կոչուած է իրաւամբ (Մեկն. Մատթ., Հատընտիր Ընթերցուածք Հ. Թողնեանի, էջ 100), եւ նորագիւտ Մնացորդաց մէջ՝ «քառակու» (Ա. Մն. ԻԲ, 15), իրը քար կոռղ՝ տաշող, մինչ սովորականն ունի «շինող քարանց»:

6. Խոր — մայր արմատ որ փոս, վիհ, եւ ամէն տեսակ ցածանիստ եւ գոգաւոր բան կը նշանակէ.

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԽՈՐԱՊԵՐԸ

2

“Հերձ գլխին յանապատին եւ ետ
ըմպել նոցա ի խորոյ մեծէ” (Սղմ. ՀԷ):

Եւ բազմայեղ կերպարանափոխու-
թեամբ մեծ շարքի վր ծնունդ կուտայ:
Աստի են՝

Խոր-խոր-ատ (խորունկ փոս):

Խոր-եմ՝ որ փոս փորելու իմաստէն տարա-
ծուած է նաեւ պահել թաքցնելու:

Խրամ՝ } = պատառուածք եւ պարս-

Խրամ-ատ } պի մը շուրջը փորուած փոս:

Խոռ-եմ՝ = խրամատել, պակսեցնել որ
կը յանգի մինչեւ գողնալու գաղափարին:

Խոռ-ոչ (գողաւոր տեղ), յորմէ եւ

Խոր-շ = փոս, ծակ եւն:

Հոր (ջրհոր):

Փոր — “հման է առն որ շինիցէ տուն, որ
փորեաց եւ խորեաց” (Ղ. Գ. Զ, 48): Յորմէ՝

Փոր-որ (իբր խոռոչ):

Փոր-ոտ-իք — եւ ու = փոխանակու-
թեամբ՝

Պոր-եմ = փռեմ, յորմէ եւ

Բրեմ՝ “Ի գերեզմանի զոր բրեաց” (Նոր
Մ. Բ. Ժ. Զ, 13), ուր սովորականը կը գնէ

“Ի շիրմին զոր փորեաց”

որով նոյնութիւնը ակներեւ կը հանդի-
սանայ “Փորեմ” ին եւ “Բրեմ” ին:

Եւ մի ուրիշ ուղղութեամբ դարձեալ
նոյն արմատէն ունինք.

Ծոր — որ առանձին գործածութեան մէջ

կը հեռանայ թէեւ մեր իմաստէն, ինչպէս
ծորեմ, ծորելի որ հեղանիւթոց վրայ կ'ըսուի
սովորաբար, այլ կրկնակին մէջ վերստին
ի յայտ կու գայ մայր գաղափարը. ինչպէս
ծործոր որ լերանց խորէջ նեղ անցքերը
կը նշանակէ.

Նոյնին քիչ մ'աղաւաղեալ նուազա-
կանն է շնիքին խոռոչին յատկացած
ծոր, ծորեմ կամ ծորեմ ըսուածը որ
ծործոր է, այն է պղտիկ

Չոր (լերանցամէջ): — Այս սահմանին մէջն
է նաեւ

Սոր — խոռոչ, ծակ, անցք ջրի եւ սողնոց —
թռչնոց եւ գազանաց ծակերը. “Չձե-
ռագործս իւրեանց թաքուցեն յայրս եւ
ի ծերպս վիմաց եւ ի ուր երկրի” (Ես.
Բ, 19):

Այս ամէնը ամփոփելով մէկ պատ-
կերի մէջ կ'ունենանք.

Խոր(n)	{	խորխորատ
		խորեմ
		խրամ
		խոռոչ
Հոր	{	խորշ:

Փոր	{	Փորեմ
		Փորոր
		Փորոտիք
		Պորեմ
Բր	{	Բրեմ:

ծոր { Ծործոր
Ծործորակ (ծոծրակ)
Սոր:

7. Սոր-եմ (ջրի պէս վաղել) եւ սորա կրկնակը Սոր-որ-էմ:

Ծոր-եմ — յորմէ Զոր-ն. Զոր-որ, Զոր-էլ:
Թոր-եմ եւ իւր կրկնակը Թոր-թ-էմ: Այս բոլորը՝ վաղել վաղցնելու գաղափարով:

8. Ծմակ { = արեւ չառնող տեղեր լեռներու
ծմակ { մէջ: Այս զոյգին հետ կրնայ իմա-
ցուիլ նաեւ

Յամար — պհլ. Zamik, հաստատուն գե-
տին կամ չոր տեղուանք, յորմէ

Սմը (իմ) — ումկ. = չորնալ:

9. Անդոր { — Կը կասկածիմ որ սխալ ըն-
Անդոր { թերցուած է մ'յառաջ եկած
ըլայ այս երկուութիւնը:

10. Տատանիմ { — Տ, Ծ, Ս սկզբնատառե-
ծածանիմ { րուփոխանակութեամբ երեք
Սատանիմ { կրկնակներ, երեքն ալ իրենց
յատուկ երանգով մի եւ նոյն գաղա-
փարը յայտնող, այն է երեքալ շարժիլ,
տարուբերուիլ:

11. Ինճեպ { — Այս ամէնը տառադանեալ
Խճեպ { ձեւերը մի եւ նոյն իմաստը կը
Կճեպ { յայտնեն, այն է արտաքին թա-
Կոճոպ { ղանթ կամ մաշկ կամ պատեան
(տճ. գապուք) որ կը ծածկեն կը վարա-
գուրեն եւ կը պահպանեն ներքին ազնիւ-
մասը: Նախատիպը թուի լինել Ինճե-

որոյ տարբերակները (variante) կրնանք
համարել միւսները, եւ փոխառութիւն
կ'երեւի ար. بڭէն որ արգարեւ ծած-
կոյթ եւ վարագոյր կը նշանակէ:

Այս ընտանիքին մէջ դասուելու յար-
մարութիւն կը ցուցնեն եւ հետեւեալ-
ները, որչափ ալ անհեղեղ եւ տարօրի-
նակ երեւնան տառատեղափոխութիւն-
ները:

Փոճոկ	եւս եւ	{	Բժոժ
Փեճոկ			Բոժոժ
Փնոք			Բճիճ
Փչոք			Բջիջ:
Փեճեկ			

Ուշագիշտ զննելով կը տեսնենք որ
“կոճոպ”ի, անշուշտ ռամկական աղաւա-
ղութեամբ, հակադարձ (պոճոկ) ընթեր-
ցուածը տուած է երկրորդ շարքը յորմէ
եւ երրորդը սերած:

12. Բեղրթեմ { = տճ. սըլըրմաք, սոյմաք,
Բերթեմ { քաղըմաք: Պարագլուխը
Բերդեմ { “քեղըթեմ”ը կ'երեւի որմէ
ձեւացած են միւսները: Նշանակութեան
յարմարութեամբ ոմանք “քերեմ”ին
հետ կը նոյնացնեն ասոնք, բայց նկա-
տելի է որ լեզուաց սահական ընթացքին
հետեւելով, բառերը ոչ թէ նոր տարբե-
րու առնելով կը յօգանան, այլ միշտ
բան մը ձգելով կը պարզուին կը
թեթեւանան: Ուստի անքնական է որ

“քերեմ” էն “քերթեմ” մանաւանդ
“քերթեմ”-ը ծագում առած լինի,
մինչ հակառակը սովորական եւ բա-
նաւորն է:

13. Կեղեւ — Երեքն ալ մի եւ նոյն նշա-
կողով — նակութիւնն ունին, պահարան,
կողովի ծածկոց, աման (տճ. + ււււ):

Վ. Բագրուպանեանը հնդեւր. *geleebhos*,
glebhi ձեւերը կը նշանակէ: Երեւի Արիա-
Սեմական փոխառութիւն մ'է՝ շատ հին:

Այս շարքին մէջ կ'իմանամ նաեւ՝
Կեղեւը — արմատ “կեղեքեմ”-ի, որ է
կեւեւ (սկրդեւ, քերթեւ): Տարածա-
բար՝ շարքեւ կ'իմացուի այժմ այս բա-
ռով, բայց վերլուծութիւնը կը ցուցնէ
որ ի սկզբան բարբարոսական որոշ մի
տանջանքի նշանակ էր, այն է մարմնը
քերթեւ քերթեւ:

Չեմ կարծեր թէ ասոնց հետ վերբե-
րութիւն ունենայ “կեղ”-ը որ պարզա-
պէս տճ. “քէլ”-ը (կունտ) կ'երեւի,
գլխուն վրայի խոցերու պալարներու օրի-
նակէն եւ իմաստէն առնուած:

14. Խոզ — Վերջատառի փոփոխմամբ երեքն
Խոճ — ալ ծանօթ կենդանին կը նշանակեն:
Խոչ — Առաջինը միայն առանձին գործա-
ծութեան մէջ մտեր է, իսկ միւսները
բարդութեանց մէջ միայն իրենց գոյու-
թիւնը պահած են, ինչպէս “խոճ-կոր” եւ
“խոչ-կոր” այսինքն խոզի կոր (բռնակ):

15. Թաթախ — Երեք կրկնակներ, իբր
Թաթաղ — Թախ - Թախ, Թաղ - Թաղ,
Թաթալ — Թալ - Թալ:

Նշանակութեամբ նոյն, այլ գործա-
ծութեան մէջ երանգաւորեալ:

16. Թիւր = ինչ որ չէ ուղիղ:
Թեր = մի կողմ հակած, եւ տարածաբար՝
Թերի — այսինքն կիսատ, որ չէ լման. եւս եւ
Շուր = մէկ կողմ դառնալ.
Ժուր (ժուր գալ) = պոստ, հոյով.
Ժուր — եւ շարունակեալ ծուլութեամբ՝
Ժիր — Ուր բոլորն ալ ուղիղ եւ ճիշդ
կէտէ խոտորելու դաղափարին մէջ զի-
րար կ'ընդգրկեն: Ասոնց հետ նշանա-
կութեամբ գրեթէ կը նոյնանան հետեւ-
եանքն ալ զորս աւելի բացայայտու-
թեան համար զատ խումբի մէջ կը դա-
սաւորեմ:

17. Կոր — Սորա մի այլաձեւութիւնը կը
թուի

Կր-կին — իբր երկիցս կոր, կն բազմա-
պատկիչ ածանցով, ինչպէս երեւ-կն,
շրեւ-կն, եւն: Գեղեցիկ զուգակցու-
թեամբ երկուքը մէկ գործածուած կը
տեսնենք Ոսկ. ի մէջ:

“Յորժամ ընդ Թագաւորին երկնից
գայցէ բազմապատիկ փառք, յորպիսի
ինչ կերպարանս իւր-չեւ իւրեւ-ն Եւ-
րովն գտանիցի” (Հատ. Ընթ., էջ 137):

Այս յօրինուածքով կ'երեւին նաեւ՝

Կարակն — Իբր հետ զհետէ եւ շա-
 Կարակին } րունակեալ կորուծիւն տուող
 Կարկին } գործի:
 Կեո (ճանկ, տճ. չէնկէլ) — եւ նմանու-
 թեամբ:

Կեոիք = Կենդանեաց թեք ժանիքը:

Կար — Ի գար հայիմ (ծուռ նայիլ):

Աստի:

Խէլ-է-ր } = խելքը ծռած.
 Գլ-է-է-ր }

Յ---է-ր = առողջութիւնը աւրուած.

Կուո — «կոր»ին մէկ տեսակը, աստի
 Կ---է-ր, է---է-ր:

18. Հրասախ } — պ. Զ-ի յիշանակու-
 Խրասախ } թիւնները:
 Փարսախ }

19. Զաւակ } — Մին քան զմիւսն աւելի ար-
 ծաւակ } ժելու հանգամանք մը չունին.
 սովորութիւնը առաջինը շրջաբերութեան
 դրած է եւ երկրորդը խափանած:

20. Մէգ — պ. ց (մշուշ, բալ), յորմէ՝

Միդ:

Մուխ:

Մուղ (մղուտ, մլարոտ):

Մուղջ (աղջամուղջ):

Մուղտ (մղտագոյն, մղտափարատ):

Մութ (մթար):

21. Մուխ (մխել՝ սեպի բեւեռի պէս).

Մուղ (մղել, նոյն նշանակութեամբ): Պ.

չ (ժի) արմատէն կ'երեւին, յորմէ

ունինք ալ «մեխակ» (مخاك) ծանօթ
 ծաղիկը՝ բեւեռի նմանութիւն ունենա-
 րուն:

22. Թաչ-եմ' = խօսքը բերնէն թափթփել:
 Թանչ-եմ' = աղիսաղուր ձայներ հանել:
 Թառաչ-եմ' } = սաստիկ հառաչանք-
 Թառանչ-եմ' } ներ ընել:

23. Հաչ-եմ' }
 Հաջ-եմ' } — Գրեթէ բոլորն ալ
 Հառաչ-եմ' } նոյնանիշ:
 Յազաչ-ումն }

24. Բաչ-իւն (ձայն անասնոց).

Բաջ-աղ-անք } — փուճ խօսքեր.

Բառաչ } = մայել, պոռալ.
 Բառանչ }

25. Շաչ-իւն } = սուր, սաստիկ ձայն,
 Շառաչ-իւն } շնկոց:

Ասոնք բացայայտութեան համար
 թէեւ զատ խումբերու վերածեցինք,
 բայց ակներեւ է որ մի եւ նոյն ընտանիքի
 անդամներ են:

Թաչ } Թան
 } Թանչ
 } Թառաչ
 } Թառանչ:

Հաչ } Հաջ
 } Հառաչ
 } Յազաչ:

$\left. \begin{array}{l} \text{Բաջ} \\ \text{Բաջ} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{Բաջ (աղ)} \\ \text{Յաջ (աղ)} \\ \text{Բառաջ} \\ \text{Բառանջ} \end{array}$

Շաջ — Շառաջ:

26. Վանգ = Գ. ۛ, և ۛ (ձայն) որ բազմանդամ ընտանիքի մը գլուխը կը բազմի և կու տայ հետ զհետեւ:

$\left. \begin{array}{l} \text{Վանկ} \\ \text{Բանկ} \\ \text{Բանկն} \\ \text{Բանիկ} \\ \text{Բան} \end{array} \right\} \text{մէկ ուղղութեամբ:}$

Եւ պէտքիսանալով ի Գ. ۛ կու տայ և մի ալ ուղղութեամբ:

Գանգ (գանգիւն, գանգաջ):

Գանջ (եմ):

Կանչ, եւ աստի:

Կառանջ (պոռալ, պոռչտալ):

Կոխնջ (տկար ձայն մը):

Կառաջ:

Կոխ (ք) (հաւու կամ թռչնոց ձայն):

$\left. \begin{array}{l} \text{Կոռոչ} \\ \text{Կորոչ} \end{array} \right\} = \text{կառաջ:}$

$\left. \begin{array}{l} \text{Կարկաջ} \\ \text{Կարկաջ} \end{array} \right\} \text{ջրի ձայն:}$

Եւ «Կանչ» ին «Խանչ» փոխակերպութեան է:

Խանչ-իւն (խողի):

Խնչ-եմ (իշու, եւն):

Հնչ-եմ (ձայն արտաբերել):

Բնչ-եմ (խառնակ ձայններ):

Փնչ-եմ (քթէն ձայն հանել, մոմալ):

Մնչ-եմ (նոյն):

Մնջ-եմ (տատրակի պէս):

Մրմնջ-եմ (փսփսալ):

Մոնչ-եմ (գոռալ):

Փոնչ-եմ (խոշոր ձայն հանել):

Փոնգ-ամ (նոյն հաղալու պէս):

Եւ «Խնչ-եմ» էն՝

$\left. \begin{array}{l} \text{Խնչիւն} \\ \text{Խրնչ-իւն} \\ \text{Խրնչիւն} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{— բարձրաձայն ծիծաղ եւ} \\ \text{ձիու խնչալը:} \end{array}$

«Փնչ-եմ» էն:

$\left. \begin{array}{l} \text{Բչ-եմ, ամ} \\ \text{Բնչ-եմ} \\ \text{Փչ-եմ} \end{array} \right\} \text{— պոռալ, փռնչել:}$

Փք-ամ (չել, փքալ, փշալ օձի):

Օչ-եմ (ձիւ արձակել):

Շչ-եմ (սուր ձայն հանել):

«Մրմնջեմ» էն ունիւք՝

Բրքնջեմ:

Տրտնջեմ:

Բրթմնջեմ:

Բարթնջումս — եւ «Մոնչ-եմ» էն՝

$\left. \begin{array}{l} \text{Հոնչիւն} \\ \text{Խոնչիւն} \end{array} \right\} \text{— խուտոց, խշտոց, կոկորդի} \\ \text{ձայն:}$

Ձոնչիւն:

Վրնջիւն:

Հոնդիւն } — խաղաց (rôle):
Խոնդիւն }

Ճոնջիւն (դրան, եւն):

Դոնջիւն (ականջի եւ այլ խոշոր ձայներ):

Դրնդիւն } — ձիուն ոտքին եւ այլ խառն
Դնդիւն } նակ շփոթ ձայներ:

Էւ աստի՛

Թմբիւն } — ահարկու շփոթ ձայներ,
Բոմբիւն } ոտքի գործիքի, եւն (bruit):

Առ ի բացայայտութիւն՝ հետեւեալ կերպիւ կը բացատրենք այս կարի տարածուն սերունդը:

Վանկ }
Բանկ }
Բանկն }
Բանիկ }
Բան:

Դանգ:

Դանջ:

Ղանջ (ղօ):

կառայ } կարկայ
կարկաջ: }
կան }
կառայ } կռիւ
կռիւ }
կռոռ }
կորոռ: }

խնչեմ } խնջիւն
խրխնջիւն
խրխնջք

Հնչեմ

Բնչեմ

փնչեմ } Բչեմ
փչեմ
փքամ
ճչեմ
Շչեմ

Մնչեմ

Մնջեմ

Խանջ

Մրմնջեմ } Բրբնջեմ
Տրմնջեմ
Բրթմնջեմ
Բարթմնջում

Հոնջիւն
Խոնջիւն
Զոնջիւն
Վրնջիւն
Հոնդիւն

Մոնջեմ } Խոնդիւն
Ճոնջիւն
Դոնջիւն
Դրդիւն

Դնդիւն } Թմբիւն
Բոմբիւն

Փոնջեմ

Փոնգամ

27. Ոգ եմ' (ըսել, երգել): — Սոյն արմատն է որ հոյ մ'աճելով եղած է՝

Գոգ (գոգջեր, գոգցես պակասաւորներուն մէջ) եւ յեղափոխուելով հետ զհետէ՝ տուած է՝

Գոչ(եմ):

Կոչ(եմ):

Խօշ(իւն) — «Սողնոցն զխօշուն միայն զմարդոյն առեալ... զօղեն» (Եզն.):

Հոշ(ական) — կոշական:

Կօշ(եմ) = պոռալով վրայ վազել:

Պոշ(իւն) = եղան պոռալը:

Բշ(իւն):

Բջիւն:

Բնչ(ումն, եմ):

Դրդջիւն:

Դրդջիւն — «Այլ ամենայն առասպելք են եւ պառաւանց դրդջիւնք» (Եզն.):

«Բշիւն» եւ «Բջիւն» ի սահմանի մէջ կ'իյնան եւ

Բզգ(իւն) } — ճանճի, մեղուի:
Տզգ(ումն)

28. Գոռ-ամ' } — պարագլուխը «Գոռ»ը
Պոռ-ամ' } կ'երեւի, թերեւս լինի տճ.
Որ-ոտ } Վի-բ (կիւրիւթիւ, կիւր-
Փոր-ոտ, ատ) } լէմէք):

29. Խոռով } = ներքին յուզումն, տապ եւ
Խորով } տաքնապ եւ անձուկ սրտի եւ խան-
Գորով } դաղատանք: Ոսկի թարգմանիչը
սքանչելապէս կը մեկնաբանէ ըսելով

«Զպատիւս եւեթ ի մարդկանէ խընդրեմք եւ զփառօքն եւեթ խանդաղակաթ խորովիմք» (Մեկն. Պաւլ. Հատ., 169):

30. Կոր (կոր-իւն, խոճ-կոր):

Քոր:

Քուռ(ակ):

31. Խար

Խաղը } = թակարդ, որոգայթ:

Հաղը

Ասոնց հետ իմանալի է նաեւ

Խիղը = «բուսոց ոլրած ծիլը որ հասած տեղը կը կղպէ» (Ա. Բ.), որով կերպով մը թակարդի դեր կատարած կը լինի:

Այս հանգիստութիւններէն յայտնի կ'երեւայ որ «խաբել» ու գաղափարն ալ որոգայթ լարել եւ ըմբռնելու հետ կապուած է, ինչպէս եւ է իսկ արգարեւ, ինչպէս կայ ալ՝

«Խաբ գործեմ» կամ «տամ» = որոգայթ լարելու նշանակութեամբ:

32. Խոկ-ամ'

Հոգ-ամ'

Խորհ-իմ'

Խոհ-իմ'

Խոխ-խոտ-եմ'

} — Բոլորն ալ «խոկ = խոհ» արմատին շուրջը կը դառնան:

Խախ — «Ամոխախ» միակ բառին մէջ կ'երեւի այս արմատը (տ. Ար. Բու.) որ «համախոհ» լծորդով պ. ۱۰۰۰۰۰۰ կը պատասխանէ, եւ գաղափարակից, խոր-

հըրդակից իմաստէն մեկնելով՝ անդին
եւ ընկէ: Ի յանգած է:

33. Խափան } — Մայր գաղափարը տուողը
Խոսկան } «խափան» է որ կը մեկնէ
Խուսկան } զ«խոսկան» իբր խափանուած
անգործ, անվար մնացած երկիր:

34. Թուղը }
Թուխս } — Բոլորն ալ՝ մույլ, մուծ,
Թուղի } մշուշ եւ ամպ նշանակութեամբ:
Թուխ }

35. Բող (քողեայ, քողէ) = ծածկոյթ, պա-
տուակ որ կը տառազանի Ի՝

Բող:

ս.Բո(ո)ղ (տառի մ'յաւելուածով) եւ

Դող (• = փոխանակութեամբ) — զի
գողնալն ալ քողարկել ծածկել է գո-
ղոնը: Այս շարքին օտար չթուիր եւ

Դաղտը զոր

Դողտ (գողտուկ) կը հնչէ ոամիկը եւ
թերեւս աւելի իրաւամբ:

36. Թեւ — յորմէ «թեւճակ», եւ

Թեթեւ (իբր թեւ թեւ), եւ

Թի — յորմէ

Թիակ — իբր Թեւակ, եւս եւ

Թեկն } — իբր Թեւին կամ Թեւին:
Թիկն }

37. Թաղար }
Դեղար } = պտուկ, խեցեղէն:
Դղար }

38. Խիղծ }
Խիղճ } — Բոլորն ալ մտքի խռովանքի եւ
Զիղջ } ապաշաւ կը յայտնեն:
Զեղջ }

39. Արմ (արմատ) — «Տապար առ արմին
ծառոց կայ» (ՂԿ. Գ. 9):

Յորմէ՝

Զարմ:

Սերմ:

Սաղմ:

Սեռ:

Սեր(ունդ) — պ. زاركوند (zarkhund),

Սէր = սկիզբն եւ առաջին ձգտումն սե-
ռային աճման:

40. Բիծ } Մէշ
Միծ } Մեշ
Միշ } (մծղեայ):

Փիծ — յորմէ եւ փշ (փոծորեմ), թերեւս
եւ փռ:

Փից (փցուն):

Բիժ (պղտորութիւն աչաց):

Բուժ:

Պիս — Թերեւս սորա հակադարձն է Սի:

Պիծ:

Պիւծ:

Պիղծ:

Պիւղծ:

Պիղտ:

Ասոնց ամենուն մէջ տիրող գաղա-
փարն է արատ՝ անմաքրութիւն՝ պղծու-

- Բեկ անեմ՝ } — «Բեկ»ը նկատելով մի
 Բեկ (ո) եմ } թօթափեալ ձեւը «փե-
 Բեկ-ը եկ եմ» } Բեկ. Ի:
49. Ող — Նախարմատ՝ յորմէ կը սերին նախ՝
 Ողող — (ող-ող) եւ աստի
 Ողոխ — յորմէ կը ձեւանայ
 Ուղիս — Եւ մի այլ յեղանակութեամբ
 բնարմատի:
- Հեղ, (աստի «Հեղեղ»),
 Զեղ(ում) } — Չափազանց ընուլ, հեղուլ,
 Զեխ } յորմէ անցումն շուայլութեան
 Զեղիս } գաղափարին:
 Զեղց } — Վիտթիւն, յորդութիւն, մէջը
 Յեղց } թաղուելու չափ:
 Հեղծ = նոյն՝ խղիւղելու աստիճանին:
 Եւ պատկերացնելով
- Ող } Ողող
 } Ողիս
 } Ուղիս:
- Հեղ } Զեղ
 } Զեղ
 } Զեղ
 } Զեղիս
 } Զեղիս
 } Զեղիս
 } Զեղիս:
50. Թօշ ոտ եմ՝ } — Պարագլուխը V—շ
 Օշ ատ եմ՝ } կ'երեւի՝ Կատար նշանա-
 Ոշ ոտ եմ՝ } կութեամբ, յ եւ շ յաւե-
 զՕշ ոտ եմ՝ } լուածներով սւ ռ = օ փո-
 խանակութեամբ:
- Ասկէ կը մեկնուի «Ղօշաքաղ»ը իբր
 պատառ (յօշուածք). քաղղղ = ընչաքաղղ:

51. Առասան } — պ. رس = ձիու երասա-
 Երասան } նակ, լկամ:
 Յերասան — «Չի վաղցնելով թացնալ»
 (Ա. Բ.) = իման սանձ վարել՝ քրտնիլ:
52. Ուրախ — յորմէ
 Խրախ (խրախանք, խրախճանք):
 Բախ:
 Երան — յորմէ
 Երախան — Իբր բազմակից, սեղանակից,
 զի խրախճանութիւնը Պ. Բ. (Բ—Գ) է
 (սեղան բազմիլ) որոյ նշանակ կամ հե-
 տեւանքն է ուրախութիւնը պ. فرخ կամ
 فراخ (տ. Ար. Բռ.):
53. Բարակ } — Ծանօթ «նաթրուէ», ըսուած
 Բորակ } աղը (կէօվէրէլէ):
54. Բովամ՝ }
 Բովեմ՝ } կրնալ, ժմնել, ատիկել:
 Բաւեմ՝ }
- Բաւանդակ } Իմա — կարելի եղածին
 Բովանդակ } չափ, որչափ որ ձեռք կը
 հասնի: Աստի է լիութեան կատարելու-
 թեան գաղափարը:
55. Մոխիր }
 Մոծիր } — պ. ڤ (կէլ), տճ. Կեղ, Կէլ:
 Մճիր }
56. Բոյտն }
 Պոյտն } — տճ. ڤ (կէլ), տճ. Կեղ, Կէլ:
 Պոյտ }
 Պուտ }

57. Բախտ } — պ. ٢٢.
 Բաղդ }
 Բաստ }
58. Պարար } — բորած, գիրուկ:
 Պարար-ակ }
 Պարար-տ — Հոս Տի աւելագրութիւնը
 հնչական հարկ մը կը կարծեմ որ-որ
 ձայնը բարդութեանց ու ածանցմանց մէջ
 սահեցնելու համար:
59. Ընգոյզ } — ٤ = 4 փոխանակութեամբ:
 Ընկոյզ }
60. Անծնիր } — քանի որ առաջինին մէջ
 Անցնիր } «անձն» արմատը կը յայտնուի
 որ իբր հիմ ծառայած է ամէն ուրիշ բա-
 ղադրութեանց, երկրորդը սխալ ընթերց-
 ման վերագրելի է պարզապէս, որ գոր-
 ծածութիւն ալ չունի բաց ի այս բառէն՝
 որչափ գիտեմ:
61. Երաշտ } — պ. ٢٢٥ Էն թերեւս որ չոր
 Երեշտ } հող, մղեղ կը նշ:
62. Անկողին
 Ընկողին
 Ընկող նիմ } Զուգէտ = «ընդ կողմն»:
 Ընկողմ նիմ }
 Ընկողմանիմ }
63. Ծախ ին } Դասապետը «ճակ»ը
 Ծառ ին } կ'երեւի որ թաց կը նշ.
 Ծախ ին } զ. օր «մարգճակ» =
 Ծախ ճախ (ուտ) } թաց մարգագետին:
 Ծակ }

64. Արաստոյ } — վէմ կարծր:
 Երաստոյ }
65. Բամ
 Ռամիկ } — պ. ٤٣ (ramah) (տ. Ար. Բու.):
 Երամ }
 Երամակ }
66. Ածու } — երկրորդը լիագոյն եւ ուղղա-
 Արծու } գոյնը կ'երեւի «արծ» արմատով:
67. Արագ } — Հաւանական է որ պ. ٥١ (ար-
 Երագ } = ճանապարհ) ն է որ ըստ հայ
 լեզուիս սովորութեան (տ. Ար. Բու.) — եւ է
 օժանդակներով անցած է:
 Հ. Պ. ին «ուրագ» ի, «արեգ» ի,
 «առոյգ» ի, մինչեւ իսկ «արագիլ» ի եւ
 այլ անյարիր համեմատութեանց մէջ կը
 մոլորի:
68. Աւանակ } — պ. ٥١ Էն ٢٢٥ (մատ-
 Յաւանակ } շաշ. դեռատի): Ուղղագոյնը
 Յովանակ } վերջին «յովանակ» ն է որ
 միւսներուն ալ ծնունդ տուած է:
69. Խղունջն
 Խղնջուն
 Խխնջիւն } — Դժոխալուր շաբբ մը զոր
 Խխնջունք } Հը Վճառեանն ալ դիտած էր
 Խղնջոյնք } Հանդ. Ամս. 1909, Մայիսի
 Խխնջուն } թուոյն մէջ:
 Խղընջոյնք }
 Կողինջ }
70. Դեկան } — Դեհապետ, կուսակալ (دھان):
 Դեհկան }

Փաղ (փաղառութիւն, փաղանուն):
 Հաղ (հաղորդ, միահաղոյն, եւն):
 Հեղ (անգամ, նշանակութեամբ):

83. Առ = կապուտ, կողոպուտ, յորմէ՝

Աւար } նոյն նշանակութեամբ, եւ
 Աւեր }

Ապուռ } — Կապտել՝ փրցնել (arracher)

Ապուր } երանգով, զ. օր. «մազապուռ»
 = մաղերը հազիւ թշնամիի ձեռքէն փր-
 ցուցած, աղատած. «ապրիմ» = վտան-
 գը անցընելով կեանքը շարունակել, իմա՝
 կենսախոյզին ձեռքէն կեանքը փրցնել՝
 կապտել՝ կորչել:

84. Ածք = բերուկ ձիւղ, պատկին (տճ. ֆիթու,
 ֆիւլէ, ֆեօլ) (Ա. Բ.):

Աճք = աճիլ, մեծնալ, նաեւ ծառին աճածը՝
 աչքը (Ա. Բ.):

Նմանողաբար այս դասին կը պատկանի
 նաեւ՝

Աչք կամ

Աշ (աշալուրջք = աշալուրջք), կամ

Հաշ (ռմկ. աշեմ, հաշեմ = նայիլ, հայել):

85. Առէչ(ք) | — տճ. երէշ = բանուածքին

Առէջ(ք) | երկայնքը: Դժուար է որոշել
 թէ փոխառութիւնը որ կողմէն է. բայց
 ջուլհակութեան ի վաղուց անտի Հայոց
 յատուկ մի արհեստ լինելը, միւս կողմէն
 ալ «առէջ» հայկական եւ նշանակաւոր
 բառին գոյութիւնը կը հաստատեն որ

մեզմէ զէպ ի թուրքը եղած է տուչու-
 թիւնը:

86. Սաստ | — Թերեւս միջին «շաշտ» է մը
 Շեշտ | անցնելով, զի շեշտն ալ ուրիշ
 բան չէ բայց եթէ սաստ մը ուժգին զարկ
 մը ձայնի:

87. Ետղ (բանակետղ):

Ետեղ (ետեղակալ):

Տեղ:

Տեղի:

Ջետեղ եմ՝ } Զով աճած:

Ջտեղ եմ՝ }

Տեղեակ — իբր տեղերը գիտցող՝ ճանչցող:

88. Դանդող }
 Դոնդող } = թանձրացած հիւթ,
 Դողող }

89. Լոյս:

Լոյց (լուցանեմ):

Լուսն = ճերմակ փայլուն պսպղուն արատ
 աչքին կամ եղջերակին վրայ (leucome),
 կամ ոսպնեակին (cataracte):

90. Գիրք

Գրքոյկ } — Մի եւ նոյն «գիր-ք» ար-
 Գրկոյք } մատի ճապաղումներ:
 Գրկունք }
 Գրկուք }

91. Գիրկ } — Ամենեւին նոյն են զի գրգելն
 Գիրգ } ալ գրկելով փաղաբշելով կը լինի:
 Ուստի եւ իրաւամբ ունինք՝

ԱՏ — իւր սարօք, եւ

Արհ

Արհաւիրք

Արհուրանք

զԱրհուրանք

Վեհը (վեհերիմ, վեհերոտ), անցած թե-
րեւս «վահ», միջինէ մը որ չէ պահուած:

97. Դադափար (idée) | — Մին աւելի նիւ-
Դադապար (montle) | թապէս, միւսն աւել-
լի փոխաբերաբար: Երկուքն ալ մի եւ
նոյն ելարանն ունին պ. Վ որ կրօնական
(Ձրագեշտեան) իմացուածով, էից եւ
գոյից, նախ քան մարմնով թանձրանալը,
Արարչապետին հայեցողութեան մէջ ու-
նեցած ուրուագիծը կամ աննիւթա-
կան պատկերն է: Տարածմամբ ապա
թանձրացեալ աշխարհի կամ իրերու
ալ տրուած է: Այս է տճ. Կ. Կ. Կ. ալ:

98. Են(ապատիկ) | — — = Է ընդդո-
Եր(եքապատիկ) | թեամբ:

99. Դաշխուրան | = Կուժ, մեծ աման,
Տաշտագուրան | պղտի կոնք:

100. Կից — յորմէ
Կուց | = երկու ափերն իրար կցել՝ գո-
Դուց | քաձեւ:

101. Աժ | — արմատք որ կ'երեւան Աժդահ-
Աշ | կամ Աշդահ-ի մէջ, զի աշի հին
լեզուաւ (զնդ.) կը նշ. է, այն է
Աժ — եւ «աժ», արմատի յեղանակու-
թեամբ

Իժ — (տ. Ար. Բու.):

102. Դրուժ — պ. ځړۍ: Աւետական լեզուի
մէջ դեւերու՝ այն է Ահրիմանի արքա-
նեակներու եւ լայնաբար ամէն տեսակ
չարագործներու կախարդներու եւն, կը
տրուի: Այս արմատին եւ գաղափարին
շուրջը բոլորուած են շարք մը բառեր
որք այլ եւ այլ կերպերով յեղուելով
եւ փոփոխուելով իմաստի զանազան
երանգներ կ'ստանան, այլ միշտ պահե-
լով ներքին սկզբնական կապը:

Դրուժ — Կրճատեալը «Դրուժ» ի որ իբր
մասնիկ բառից սկիզբը փակչելով ի չարն
կոյս կը միտեցնէ իմաստը, զ. օր.

Դժխեմ (ځم) = չարաբարոյ

Դժկամ (ځم) =

Դժուար (ځم) = որ չէ հար (գիւրին):

Թուշ — յորմէ «Թշուա», «Թշնամի»,
«Թշնամ անք», եւն:

Եւ շարունակելով «Դուժ» արմատը՝

Դժնեայ | — Որք բոլորն ալ տգեղ բարք
Դժնեակ | կամ վեասակարութիւն կը
Դժնիկ | յայտնեն:
Դժնդակ |

Եւ «Դրուժ» արմատէն

Դրուժան:

Դարժան:

Դաժան:

Տաժան:

Տարժան, եւս եւ

Ժանտ — տեղափոխութեամբ Տի:

Նոյնպէս «Դուժ»-ին հարկատու կը համարիմ եւ

Խուժը որ շատ անգամ միասին ալ կը գործածուի:

Ամփոփելով ուրեմն կրնանք այսպէս պատկերացնել այս կարեւոր ընտանիքը

Դրուժ — Դրուժան
Դարժան
Դաժան
Տաժան
Ժան(տ)
Տարժան:
Դժնեայ
Դժնեակ
Դժնիկ
Դժնդակ:

Թուշ (թշ-ուառ):

Խուժ (խուժդուժ):

103. Աստ

Հաստ(եմ')

Հաստ-ատ

Աստի, իք

Աստոյ

Աստու

Ազդ (յազդոջ)

Ազդոյ

Ազդու

— Նախատիպ բառը եւ
գաղափարն է
պ. است (ast),
هست (hast) եւ
است (ist), استو (ustū)
որ կը նշանակէ լինելու-
թիւն, գոյութիւն, ամ-
բութիւն, հաստատու-
թիւն: Նոյնը կը յայտ-
նեն նաեւ մեր բառերը:

104. Տանջ(անք, եմ', եւն), որու հետ կը նոյ-
նանայ եւ

Տենջ կամ

Տենջ — Որ իրօք տանջանքի համեմատու-
թիւններ կ'առնէ՝ երբ սաստկագոյն
աստիճանի հասնի: պ. تانج (tanj) ար-
մատի հարկատուներն են, սկզբնաբար
تاك (tank) որ նեղ, նեղութիւն եւ
անձուկ կը նշանակէ, յորմէ تاجيد
(նեղել, ճղմել, ճմլել): Ինչպէս ու-
նինք ալ

Թանգ եւ | — Չեւերու տակ որ թէեւ
Թանկ | հիմա աւելի «սուղ» եւ
«յարգի» իմաստին է յարած, սակայն
դարձեալ ծանրութեան եւ ճնշման
գաղափարով է (ծանրագին) եւ բոլոր-
ովին ալ թօթափած չէ այս իմաստը,
ինչպէս կը յայտնէ նշանակելով ձիու
թամբին վրայէն անցուցած գօտին
(թափտուր, տճ. + ټ) ը որ քաշե-
լու՝ նեղցնելու եւ ամրապնդելու կը
ծառայէ:

105. Եղկ — Հ. Պ. ին հետ կը կարծեմ
Հեղգ } թէ ասոնց ծնունդ տուողը տճ. ټ Է
Մեղկ } (գաղջ) բառն է որ նախ «եղկ»-ը
ապա երանգաւորելով «հեղգ»-ը եւ
«մեղկ»-ը տուած է իրր փութոյ եւ
եռանդեան պակասութիւն:

Այլ է

106. Եղուկ (եղկեկ) յորում «եղ» արմատը թուի լինել յն. $\xi\lambda\epsilon\omicron\varsigma$ (գթութիւն, կարեկցութիւն), $V\epsilon\lambda$ (էլ) որ դարձած է նաեւ

Ող (ողեկ, սղեկ, ողորմ), յորմէ

Ող որ = սիրտ շարժել, աղաչել

Ողորանք եւ ք = ղով

Ողորանք:

107. Մարգ = դալար խոտ, պ. مَرْغ յորմէ مَرْغَار (մարգ-դէպիւն) = աստի է գեղացւոյն սովորեալ

Մարագը = խոտ եւ յարգ պահելու յատուկ մանանը:

108. Արած } = բիծ, պիս, նշան:
Արատ }

109. Գմբեթ }
Կմբեթ } — պ. كُتِبَ ի զանազանութիւններ:
Կմպէտ }
Կումբեթ }
Կումբ }
Կմբեայ }

110. Հագ (հագագ) } — ելարանը կը թուի
Հեգ եմ } ասոր — ար. هَج (էէ):
Հեկ (եկանք) } որ երթալով առումներ
Հեծ եմ } եւ երանգներ ստացած է:
Հծծ եմ }

Հեռի չէ որ 27-ի շարքն ալ (Ոգ) զոր ուրոյն խմբագրեցինք սոյն այս սահմանին մէջ իյնայ:

111. Թող ամ¹ } — Բոյրն ալ ան-
Թուղ ամ } հոգութեան ան-
Թոյլ (յուլանամ) } փութութեան նշանակ:
Թոյլ }

Այս շարքը 79 ալ կը շօշափէ:

112. Անանուխ } — ասոր ար. اننا , տճ.
Մանանեխ } նշէ:

113. Գէտ (հարցուկ) — Որոյնականը թուի լինել «գայտ» (տ. կարն. 116 եւ Ար. Բու.), յորմէ

Գիտ (եմ) եւ

Գիւտ — Որ եւ Գէտ (գտանեմ):

«Որչափ ասացէ իմաստունն գիտել» ոչ կարացէ գտանել:» (Ժող. Ը, 17):

114. Վայր ագ } — «վայր» արմատէն որ
Վիր ագ } թերեւս ար. وَر է = ցա-
Վայր ի } մաք երկիր, ասկէ գաղափարը
Վայր ենի } տարածուած է ջրափներէ
հեռու անշէն անապատ տեղերու: Ուստի
եւ կ'ըսուի وَر = վայրի:

115. Արծակ } — Երեքն ալ անկաշ-
Համ արծակ } կանդ աղատութիւն՝ ան-
Ընդ արծակ } կոպար տարածութիւն կը
յայտնեն. «Այլ ամենայն համարձա-
կութեամբ ընդարձակեալ զգոգս Եկեղեցւոյ» (Ոսկ. Ես. Հատ., 190):

¹ Այլ է «յողանամ» (հպարտանալ), «ողն» արմատէն (տ. 274):

116. Բոյժ (բուժեմ), յորմէ

Բժժականք — Իբր բուժական զօրութիւն
ունեցող կախարդական բաներ (տուփ,
խճիպ, համայիլ, եւն):

Այս դասակարգին պատկանել կը
թուին նաեւ

Բոյժ — Բոլորն ալ սնունդի եւ աճման
Բոյս — գաղափարով միանալով:
Բուս

117. Հոյլ (ք) — Խումբ, բաղմոս
Հոլ (ք) — Խումբ, բաղմոս
Բոյլ (ք)

118. Ձեռնհաս — Նոյն եւքը եւ նոյն իմաս-
Ձեռներէց — տը ունին, պ. دسترس (dast-
ras), այն է ուժը՝ ձեռքը հասնիլ, կարող
լինել, ատիկել, համարձակիլ (տ. Ար.
Բռ.):

119. Արդ = ձեւ, կերպարանք, վայելու-
թիւն, յորմէ

Թարդ (յ-արդ), եւ

Ձարդ (զ-արդ), եւ

Հարթ (հ-արդ), յ = շ եւ ք = ք լծոր-
դութեամբ, զի հարթելն ալ շտկել
կանոնաւորել եւ ձեւի բերել է:

Աստի եւ

Հորդ (ճանապարհ յորդել, իմա՝ շտկել,
դիւրել):

Արդ-ար = ուղիղ, անթեք իմաստով:

Անարդիլ = տձեւ, անհեթեթ, անճոռնի:

120. Դազ (գազան) — պ. گز (gaz) = կճել,
խայթել, յորմէ گزان (gazan = գա-
զան):

Բեղուն արմատ որ յանհունս պէս-
պիսանալով հարուստ ընտանիքի մը
ծնունդ տուած է, որոնց ամենուն մէջ
ալ տիրող գաղափարը նոյն է. կճել,
կծել, վերաւորել եւն:

Այսպէս ունինք,

Գեզ = գեղութիւն, պատառուածք, ճեղք,

Գէզ = գլած կամ գծած նշան (Ա. Բ.):

Դիզ (գլեմ, գլեռեմ, գլաթ):

Դիծ = նոյնպէս գլել, գծել (վահան
անգծելի = զոր երկաթ չխածներ):

Այս արմատի յորինուածք մը կ'երեւի
նաեւ

Եր-զիծ-անքը — Իբր խայթիչ եւ վե-
րաւորիչ. «Զի մի առ ոտն կոխիցեն եւ
դարձեալ երգիծուցանիցեն զձեզ»
(Մատթ. Է, 6), իմա՝ Է-Զ-Է:

Կիծ (կճել):

Կիծ (կծանեմ):

Կիզն = գլած կամ գլելի բուրդ

Կէզ — Արմատ «կիզում»ի, զի այրելն ալ
կճելու իւրութիւն (sui generis) մէկ
տեսակն է:

Աստի եւ

Կայծ:

Կոծ (ծեծել, զարնել):

Կտուեմ' = յօտեմ, կտրտեմ:

Բթուեմ' = մանր մակաբոյժները ջարդել:

Կտիտ } = կտտեմ, կտտամահ:

Բթիթ (թարթիչներու զարնելու գողափարէն):

Կտուց = լուի խայթոց եւ թռչնոց կարծրացած շրթունքը՝ փրցնելու, կորզելու, կտցելու ծառայող:

123. Պատ (եմ') — յորմէ կրկնակ

Պատատ — իբր պատ-պատ եւ

Փաթաթ (փաթ-փաթ):

Փաթեթ:

Փաթոյթ:

Փաթութ:

Բդեթ:

Պտոյտ (իբր փաթոյթ կամ պատոյտ):

Փոթ (ծալք, կռիւնք):

Փոթոթ } — իբր փոթ-փոթ:

Փոթոթ (եմ', աղ, իկ):

124. Բարձր — պ. բ. (barz, burz):

Բանձր — (ռմկ.), յորմէ

Թանձր — Որ չափ է բարձրութեան:

Բարձ — Բուն արմատ որ երեւի Բալուցւոց բարբառին մէջ ցարդ պահուած է (Մ. Շուտ, Հանդ. Ամս. 1903, էջ 45):

Բերձ (բարձրաբերձ):

Պերձ }
Պարձ } = գլուխը վեր բռնել, պարծիլ,
Պանձ } սոնքալ:
Պանձ }

Պարտ (հ-պարտ):

Բարդ (իրարու վրայ դիզել, այն է բարձրացնել), յորմէ

Բերդ¹ — յորմէ

Ամ-բարտ-ակ եւ փոխաբերաբար

Ամ-բարտ-աւան (ամբարտ-հաւան):

Ամ-բար-հաւան (ամբար-հաւ) = գոռոզ, դժուարահաւ:

Ամ-բառն-ամ } — Որք խոտոր ժամանակամ-
Համ-բառն-ամ } նախնորու մէջ դարձեալ «բարձ» արմատը կը գտնեն՝
Բարձ, Բարձից եւն:

Պատկեր

Բարձր } Բանձր
 } Թանձր

Բարձ } Պարձ
 } Պանձ

Բարձ } Պերձ
 } Բերդ

Բերձ } Բարդ
 } Բարտ

 } Պարտ (հ)

¹ «Բերդի», «բարձրի եւ «բառնամի հանդիսու» թիւները Ղ. Բադրուպանեան ալ դիտած է (Հանդ.

125. *Բախ* եմ:*Բաղի* եմ:*Բաքախ* եմ (= բախ-բախեմ):126. *Աքաղաղ* — յորմէ ձեւացած*Աքլոր* — իբր > աքալալ:127. *Բեւեռ* { = գամ, մեխ:*Սեւեռ* {128. *Կառան* { = հաստ չուան: Կոյն է նաեւ*Կարան* {*Խառան* — «Որ շղթայիւքն իբրեւ խառանաւ ձգէր ի բանտէն» (Ոսկ. Պաւլ., Հատ. 136):

Հ. Սճառեանն ալ նշանակած էր այս խումբը (Հանդ. Ամս. 1909, Մայ., Թ. 5):

129. *Կարիք* { — Էրեքն ալ նոյն եւքը կը*Կիրք* {*Կարօտ* { թիւն, զգածումն հոգւոյ, թէ բարոյապէս (իղձ), եւ թէ նիւթապէս (պէտք, պիտոյք):130. *Թարր* { = գետէն բացուած ճամբայ*Թարի* {131. *Վէմ* { — Ամէն վէմ, իբրեւ բարձրա-*Բեմ* {*Բեմք* { լանդակ, բեմ է ատենախօսու-
թեան համար եւ այսպէս կը կատարուէր ի հնումն եւ զարդիս՝ ի հարկին:

Ամս. 1906, էջ 346). բայց համաձայն չեմ երբ «բերդ արմատն ալ (բերեմ) ասոնց կարգէն կ'իմանայ, զի սա յայտնապէս պ. յ. արմատն է. յայտն ար բերել կը նշ.:

132. *Թափ-եմ* = 1. կորզել, ազատել. 2. վաթել, պարպել. 3. ուժով զարնել:*Ս-թափ-իմ* = թափել զգինի, զարթնուլ (յարբեցութենէ):*Թափթափ-եմ* = տրոփ սրտի եւն:*Թօթափ-եմ* (թաւ-թափ = թափ-թափ):*Թարթափ* (աչաց) = թարթիչներուն վայրկենաբար իրար զարնուիլը, որ եւ Թօթփ:*Թափառ-իմ* (թափ առնում) = պարպ դատարկ պտուղիլ:*Թափուր* = պարպ:*Թափօր* = շուրջ գալ, դառնալ:133. *Բազ* (բագորդ) { — պ. بَاز*Բաժ* (ին. ան) {*Բարժ* (անեմ) {134. *Սար* — պ. سار = գլուխ, ծայր եւ ամէն ինչ բարձր եւ սեպ (լեռ, եւն): Այս առումով փոխաբերաբար հպարտութիւն՝ ամբարտաւանութիւնն ալ նշանակած է.

«Եւ սարանայր. (Ռափսակ) կոչել զԵղեկիա՝ արքայ» (Ոսկ. Ես., Հատ. 224).

Իմա — «ամբարտաւանութենէն կը դժուարէր արքայ կոչել զԵղեկիա»:*Սայր*:*Ջայր* — Արմատ «Ջայրանամ»-ի, *Իմա*

սրանալ, սրուել, ինչպէս «բարկն»
«բարկանամ», այն է բարակնալ, նեղ-
նալ: Այս մտօք է «գարնանաղայր» =
յորդումն (զայրացումն) գետոց գարնա-
նային հեղեղներէ:

Ծայր = սուրցած կէտը (extrémité ef-
filée), զոր տարագիպաբար «ծեր»ին
հետ կը կապէ Հ. Պ.ին:

Սուր (հատու, տճ. +է+ի) — այսինքն
սայրացած, յորմէ անցումն épre նշա-
նակութեան:

Թուր (ռմկ.):

Սուսեր — իբր սուր սայր, ինչպէս կ'ըսենք
«սրածայր» եւ «սայրասուր»: Իրաւ է որ
Հիւբլմանին ցուցցած ասորա-պարսկա-
կան աղբիւրները (šafšer, šamšer [شمشیر])
օտարացնել կը թուին բառը հայերէնէ,
բայց հայ սերականութիւնը (filiation)
շատ հզօր կը հանդիսանայ հոս որպէս
զի զանցառութեան տրուի:

Ղ. Բադրուպանեանը աւելի մեզ կը
մօտենայ բուն հայ ընդունելով բառը
եւ մեկնելով «սեր» = հնգեւր. keru
(սուր), koros, Vku:

Petersen գիտնականն ալ սեր =
սայր = Vsari, յորմէ սուսեր = սուր
սուր, կ'ըսէ (Հանդ. Ամս. 1907, էջ 17):
Օտար արմատներու հարկ եւ պէտք
չկայ, ինչպէս տեսանք, բառը իր սեր-
ման բնական կարգին մէջն է:

135. Բակ = գօտի, շրջանակ, գաւիթ (պատըս-
պարեալ վայր) = նոյնը տառափոխու-
թեամբ:

Փակ = գոց, սահմանապատ: Եւ տառա-
դարձութեամբ որոյ օրինակները քիչ են:
Կապ — իբր բանտ, սահման, յորմէ մա-
նաւանդ:

Կափ (կափուցանեմ) եւ

Խափ (ուցանեմ), եւս եւ

Խուփ (կափարիչ եւ խիեմ):

Այս երեք վերջիններուն նոյնու-
թիւնը Հ. Աճառեանն ալ դիտած է
(Հանդ. Ամս. 1909, Մայ.): Հ. Պ.ին
ասոնց թրքական ծագում կուտայ, բակ
= տճ. Կ-Դ (Լ-Մ-Դ) եւ կափ = տճ. Կ-Ժ
(-Բ-Մ-Դ) (*):

136. Հաւ | — Երկու ծայրեր, թէ սկիզբն եւ
Յաւ | թէ վերջ:

137. Ընդ (ունիմ) | — Ընտիր մատենագիրք
Ենթ (ակայ) | առաջինը գործածած են:

138. Արմ | — Անամ, յորոց
Զարմ |

Ընդարմ (անամ) — Որ զարմանքի եւ
յափշտակութեան անզգայութիւնն է:

139. Սկաւ (առակ) — յն. σχάφη (Հ. Պ.),
յորմէ

Սկահ — թերեւս եւ

Սկի — կամ

Սկիհ — թէպէտ եւ առանձինն հաւ
կայ պ. որ բաժակ եւ գիւի կը նշանակէ:

140. Պարս (աւ) — Որոյ մի այլ ձեւն է
 Բարս (եմ')
 Բասիր:
141. Խինծ } — պ. کونج (kunj) = խորշ, մե-
 Խինծ } կուսի վայր:
 Գունծ }
142. Բաշխ — պ. بکش (bakhsh) = բախտ, բա-
 ժին, տուրք, հարկ, սակ եւն. յորմէ
 Վաշխ (վաշխառութիւն):
143. Ծիղ — պ. غوغ, غوغ = ոստ, ուղէշ:
 Ծեղ (ճեղեմ, ճեղքեմ):
 Ծիռ (ողկոյղին ճղեկը):
 Ծիւ = գաւառաբարբառի մէջ կը նշ. =
 ոտք եւ սրունք, երկու սիւն — ճիւղե-
 րու նմանութեամբ: Գրոց մէջ ալ տես-
 նուած է «երկաճիւ, մենաճիւ»¹:
 Ծող (ճողեմ, ճողքեմ = ճեղքեմ):
 Զով = ուռճացած ճիւղ:
 Զոխ = գաւաղան (իմա ոստ):
 Զոկ = ճեղքուած, զատուած: Գարձեալ
 մի այլ յեղանակութեամբ՝
 Ժիւ:
 Ժիղ:
 Ժեղ (ընծեղ):
 Ժիւղ (ընծիւղ):
 Զիւղ (ընծիւղ):
 Ժիւ (ծուէն):

¹ Իրէնէոսի «ցոյցք» եւ «ընդդէմ հերձուածոց»
 (Հանդ. Մ. 1910, էջ 301):

- Ժեւք } — Համալոյք «ճիւք» եւ
 Ժեղք } «ճեղք»ի:
 Ծիւղ:
 Ծեղ:
 Ծիղ:
 Յեղ — Որ ճիւղերու բաժանում է, ինչ-
 պէս կ'ըսուի ալ «ճիւղահամար»:
 Յել (ցելում = բաժանել, ճղել):

Պատկեր

ճիւղ	Ծիւղ	Շիւղ
ճեղ	Ծիլ	Շիւղ
ճիւղ	Ծեղ	Շեղ
ճիռ	Ծիւղ	Ցեղ
ճիւ	Չիւղ	Ցել
ճող	Ծիւ	
Չով	Ծիւք	
Չոխ	Ծեղք	
Չոկ		

144. Քարքար } = քարակոյտ:
 Կարկառ }
145. Կապուտ } — Չայնի մերձաւորու-
 Կողոպուտ } թեամբ հանդերձ՝ դժուար
 է ըսել թէ երկրորդը առաջնոյն ծնունդը
 լինի, թերեւս տարբեր ելարաններ ու-
 նին: «Կապուտ»ին համար լա. caput ն
 կը նշ. Հ. Պ.ին, իսկ «կողոպուտ»ին՝
 յն. κλώψ, κλωπόρ (°):
146. Ժունր — պ. چاژ

Ժուճկ:

Ջանկ (ապան = ծնկապան):

147. Ժուպ = երիզ փնջաձեւ ծածանուտ, ծփան, յորմէ

Ժուպ:

Ժուպի — Ծփանք, վէտ վէտք, աստի թերեւս՝

Ժով — Ալեաց կոհ ի կոհ ելեւէջներուն ահնարկելով: Հ. Պ. ին «Ժողով» ին հետ կը կապէ, Սուրբ Գրոց «Ժողովեցին ջուրք... ի Ժողով մի: ... եւ զԺողովս ջուրցն կոչեաց ծովս» բացատրութեանը վրայ յենյով (ծն. Ա. 9):

148. Սեաւ — պ. ساء, յորմէ սղեալ՝

Սեւ (իբր սեհ, հ = - օրինօք):

149. Կայթ = կթոց, կողով:

Կիթ (կթեմ, հաւկիթ): Եւ ի գաւառս «չերկիթ» կ'ըսուի, որչափ կը յիշեմ, այն ամանը որու մէջ կաթը կը կթեն (չեր = Պ. شير = կաթ):

Այսպէս նաեւ

Կութ } — այգեկուծք:

Այս ամէնը Պ. چيد արմատէն թերեւս որ յիրաւի կթել, քաղել կը նշանակէ, բայ چيد:

150. Գիլ (գլտորիլ) — Բեղուն մայր արմատ յորմէ

Գլան — տճ. ګول, կամ ամէն ինչ կլոր կամ ինք իր վրայ ծալուած:

Գլիկ = Բալուցուց լեզուով՝ հեռու:
(Հանգ. Ամս. 1903, Փետր.)

Գլ-եմ (գլտոր գնալ): Այս առմամբ է «գերազանցել», ուրիշները ետեւ ձգելով առաջ անցնել նշանակութիւնը: Այս է նաեւ «գայթակղեմ»-ը, իբր գայթակել եւ ի վայր գլել. «Առաջի կուրին գայթակղութիւն մի գնիցես» (Ղեւտ. ԺԹ, 14), իմա «ոտքերը սահեցնելով գետինը ձգելու բան»:

Սոյն արմատով են դարձեալ

Գլ-որ (կլորուած), յորմէ՝

Կլոր:

Կուլոր:

Ոլոր:

Ոլորտ (եղերք շուրջանակի):

Բոլոր (շրջանակ):

Մոլոր } — դարձադարձ:

Մոլար }

Դարձեալ

Գել(ում) = ոլել, պնդացնել.

Գէլ } — Բերնի կապ, նոյն նմանու-

Գայլ } թեամբ:

Կալ(անք) } — ոլել, պրկել:

Գալ(արեմ) } — ոլորտ

Պատկեր

Գիլ	{	Գլան	Կլոր	Բոլոր
		Գլիկ	Կոլոր	Մոլոր
		Գլեմ	Ոլոր	Մոլար
		Գլոր	Ոլորտ	

- $\left. \begin{array}{l} \text{ԳԷԼ} \\ \text{ԳԱՂԼ} \\ \text{ԳԱԼ} \\ \text{ԿԱԼ} \end{array} \right\} \text{ԳԵԼ}$
151. $\left. \begin{array}{l} \text{ԹԱԱԿԱԼ} \\ \text{ԹԱԱԿԱԿԱԼ} \\ \text{ՏԱԱԿԱԿԱԼ} \end{array} \right\} \text{— ԷՏ, ԷՏ՝}$
152. $\left. \begin{array}{l} \text{ԿԾԻԾ} \\ \text{ԿԾԾԻ} \\ \text{ԿՐԾԼԻ} \\ \text{ԳԾՈՒԾ} \\ \text{ԳԾՈՒԾ} \end{array} \right\} \text{— ԺԼԱՄ՝}$
153. Ափ, եւ շ վերագիրով
 ծ-Ափ (ծ-փ), եւ հ-ով
 ի-Ափ (հափափեմ = հափ-հափ), իմն
 ափ անցնել, կորցնել: Եւ յով
 յ-Ափ-շտակ-եմ, նոյն «ափ» արմատով
 Պ. Վաշի (= ուղեշ, բողբոջ) յօրի-
 նումածութիւն կ'երեւայ: Նմանութեան
 թելը պիտի առնուի հոս մատերուն իրրեւ
 ծլարձակ ճիւղաւորումէն որով որսը կը
 փակէ, ափը վրան դնելով: Հ. Պ. ին պ.
 Գնէ տիպ մը կը ցուցնէ, գող նշանա-
 կութեամբ, մեղ անծանօթ մնաց այս
 բառը:
 Ափափայ = «դժար ու ապառաժ տե-
 ղուանք» կը նշ. Ա. Բ. ք, բայց այս մեկ-
 նութիւնը յարմարութեամբ եւ երկրոր-
 դական է ավերով մագլցելու ճանկը-
 տելու ճիգէն առնուած, ինչպէս կ'ըսուի

- ալ Ափափայ գնամ = «ձեռքով ոտ-
 քով քսուք տանելով ժայռուտ տեղերէ
 վեր ելլալ» (Ա. Բ.):
154. $\left. \begin{array}{l} \text{ԿՈՒԺ} \\ \text{ԿՈՒՆԾ} \\ \text{ԿՈՒՆԾ} \\ \text{ԽԺԻԺ} \end{array} \right\} \text{— ԲՈՂԸՐՈՒՄ՝ Կ. Յ. Զ. ԷՆ՝ որ կուժ}$
155. $\left. \begin{array}{l} \text{ԿՈՆԱԿ} \\ \text{ԿՈՒՆԱԿ} \end{array} \right\} \text{— Լեռնացեալ արիք, նմանու-}$
 լեռ կը նշ., յորմէ կ-վ-կ- = ած. փ-
 (= փ-) տաղը:
156. Աւարտ = ծայր, վերջ, այս նմանու-
 թեամբ թերեւս
 Խաղաւարտ = դուրս ցցուած մաս
 (ուռեցք, փշտիկ).
 Սաղաւարտ = նոյնպէս ցցուն եւ երեւ-
 ելի մասն հանդերձից: Աստի եւ
 Տաղաւար — կոնածեւ վեր ցցուած լի-
 նելուն նմանութեամբ:
157. $\left. \begin{array}{l} \text{ԲՂԶԳ} \\ \text{ԲԾԻԾ} \end{array} \right\} \text{— ՈՂԻԼ՝}$
158. Կոտոր:
 Կտոր:
 Կտիրք (իւր ընդակ տրուած կտոր բաներ):
 Կտուրք (խաշանց):
 Կուռտ (մալել, կռտել, կռտած, կտրած):
159. $\left. \begin{array}{l} \text{ԱՐՈՍԱՐ} \\ \text{ԱՐՈՍԱՍԱՐ} \\ \text{ԱՐՈՍԱՆԻՐ} \\ \text{ԱՐԳՈՆԻՐ} \end{array} \right\} \text{— տ. Ար. Բո. :}$

160. Գոյն — Թէ գոյն (երանգ) եւ թէ
 Դոն մորթ նշանակութեամբ: Այս
 Կոն վերջինը տճ. Կէն (մորթ) ըստ-
 Կովն ածն է, մինչ «գոյն»ը պ. Եջ եւ
 Ճոն ւ. Եջ է:
161. Կոճոպ — մանր քար, խիճ:
 Կոպիճ
162. Թեք = ծռւա, կոր:
 Թեկ (եմ):
 Ժեք = ծռած, աղճատ:
163. Խտիղ (խտղանք, գրգռութիւն) յորմէ
 Կտիղ (կտղանք):
 Կատաղ = գրգռութեան վերջին աստի-
 ճանք:
164. Դափեմ (թակով լաթը ծեծել)
 Թափեմ (թափիչ = լուացարար որ կը
 թակէ):
 Տոփեմ = թակել, զարնել:
 Տոփան = թակ (տճ. Թե+մ+):
 Տափեմ = հերկած գետնին կոշտերը
 մանրել:
 Տափան = տափանելու գործի՝ եզներով,
 ցաք (Ա. Բ.):
 Թոպեմ = ծեծել փայտով:
 Տփեմ (ռմկ.) = ծեծել:
165. Կրսեր:
 Կրտսեր:
 Կրցեր:
166. Օրէն:
 Օրինակ:

Յօրէն (յօրին-եմ):

Զօրէն:

167. Կրմուղ — անվարժ անասուն:
 Տրմուղ
168. Կացուրդ — հանդիսական երգ, ներբող:
 Կցուրդ
 Կցորդ
169. Կոյ-աղբ — պ. Եջ (Կէ)էն որ աղբ
 Կու-աղբ կը նշանակէ:
170. Բաղց — Որչափ ալ երանգներով
 Բաղցր — հեռացած լինին այս բառերը,
 Բաղցու — սակայն յօրինուածքին մէջ
 նոյնութիւնը չտեսնել անկարելի է: Մեկ-
 նակեալ եղած է անշուշտ այն ներքին
 ախորժ գագցումը (քաղց) որով բնու-
 թիւնը սննդառութեան պէտքը կ'իմացնէ
 որով եւ հաճոյապէս կը գոհանան քիմք
 եւ ճաշակ (քաղցր, քաղցու):
 Կը փորձուիմ ասոնց հետ դասաւո-
 րել նաեւ
 Բացախը որ նոյն արմատը կը մատնանշէ,
 ճաշակի տարրեր որակ մը մէջ տեղ
 բերելով:
171. Կցածեմ — կից ածել, աքացել:
 Կցացեմ
 Կցատեմ
172. Համզոյն — պ. Եջ Կո, Կո, պհ.
 Համզունակ hamgónak: Զարմանքորդա-
 Հանզոյն — սական մատենագրութեան
 մէջ չէ գտնուած, ինչպէս կ'երեւի, այս

ընտիր բառը որ հնութեամբ եւ գեղեց-
կութեամբ ոչ մէկէն վար կը մնայ հին եւ
բուն վաւերական համարուած բառերուն:

173. Համբ | — Ի մի ժողովել, խմբել:
Խումբ |

174. Դեհ = կողմ, յորմէ ուսմացած
Դի որ եւ Դէ (դէս ու դէն):

175. Բորբ | = լոյս եւ ջերմութիւն:
Բորբոք |

176. Սարտ-նում, չիմ | — Բոլորն ալ թէ
Ճրտ- " " | յատուկ անձուկ եւ
Խրտ- " " | թէ փոխաբերական
Հարթ- " " | իմաստով պաղիլ
Հաթ- " " | ցրտանալ ու ծանալ
Հեռանալ գաղափարները կը շօշափեն,
պ. سارد (sard) արմատէն յորմէ եւ
Յրտ-անամ, — իբր ցրտ-նում
(= V ց-րտ):

“Յորժամ ուռկան արկանիցի՝ ձուկնն
հարթնու (իւ Էրտէ) եւ ի միջին ծոցն
(ծովու) դիմէ” (Սիրեր. Հատ., 269):

“Եւ տես զսքանչելիսն, զի զառաջինն
սատանայ արկանէր ուռկան աշխարհի, եւ
գեւքն ձգէին, եւ արդարքն հարթնուին,
արտաքսքան զուռկանն ելանէին” (Ննդ):

“Եւ եղիցի երկիրն Հրէաստանի ի
խրտուել Եգիպտացւոցն” (Ես. ԺԹ., 17):

177. Մաղծ | — Ըստ հին բժշկութեան
Մաղաս | առաջինով նիւ (լեղի) կը
հասկցուէր, երկրորդով արտաքսելի տա-

մակ հիւթեր (humeurs): Արշափ ալ
նշանակութեամբ դանաղանուին՝ յօրի-
նուածութեամբ նոյն ատաղձը եւ կապը
կը մասնանշեն յայտնապէս:

178. Համնու | — պ. همة, هم (= համայն,
Համօրէն | բովանդակ) արմատով ա-
Հանուր | ծանցներ:

179. Հայց | — Բոլորն ալ պ. ى, ى, արմատի
Հարց | ալլակերպութիւններ (տ. Եր.
Փորձ | Բո.):
Փուրսիշ |

180. Հայ հուշ | = աղմուկ, շփոթ,
Թայ յու | պոռչտութ, յիշոց եւն.
Հայ հոյ (անք) | պ. ى هوى:

181. Հայս | — Նոյն արմատի բղետներ են՝
Հաց | առմամբ միայն դանաղանալ.
առաջինը շաղուած դեռ չհասած խմոր,
երկրորդը հասունցած եւ կփած:

182. Հայիմ | — Երեւի առաջինն է նախա-
Մայիմ | տիպը որ ինքն ալ մի տարբերակը
թուի լինել “հաշեմ” իմա “աշեմ” ի:

183. Հաշ եմ | — “Խաշ” թըրահայ ար-
Խաշ եմ | մատ մը կ'երեւի հոս (խաշ-
Հարշ եմ | լամպ):
Խարշ եմ |

184. Խար ուիմ | = Խեղճընալ, շարժել
Հար ուիմ | (Ե. Բ.), յորմէ
Խար ուանք = Խեղճութիւն, թշուա-
ռութիւն: Եւս արմատին հարկատու
կ'երեւայ նաեւ

Հար ուսծ (coup, malheur), եւ

Հար(կ)անեմ՝ | — Որ թէ անձուկ եւ թէ
զԱր(կ)անեմ՝ | յայն իմաստով՝ ծեծել,
ընկձել, խոնարհեցնել, թշուառացնել է:

185. Հարալ
Հաւ փալ
Հօփալ
Հոփալ
Որալ

186. Ուռ-ուռէց, ուռեցք, ուռոյց:
Յոյր = գիրուկ, հաստ (ուռած):
Յովր = նոյն

Յօր-անամ՝ = գիրանալ, տկոխել:

187. Լուրթ | = բաց կապոյտ, զուարթ, ար-
լուրջ | թուն:

188. Լուծ անեմ՝ | = քակել, հանել (ծ = շ):
Ելուզ անեմ՝ |

189. Հեսկ, ք, իք, եան
Հիսկ էն
Հիւ (ք, ուսծք)
Հես ում՝
Յուսկ ում՝,
Յուս ում՝, անեմ՝
Յօս ում՝, եմ՝
Յօս նում՝

190. Հաստ = հաստատ, ամուր, պինդ, յորմէ
Հեստ եւ

Մեստ — Որք միանալով ալ կուտան
“հաստամեստ”: Նաեւ

Խիստ յորմէ

Խստամբակ եւ

Ստամբակ:

Գարձեալ մի այլ ուղղութեամբ

Հարուստ
Հարստի
Խարստի
Խարխիս

Եւ պատկերացնելով

Հաստ
Հեստ
Հարուստ

191. Փափազ | = անձուկ եւ ծարաւ: Ասոնց
Փափաք | վրայ Հ. Աճառեան կը յաւելու-
Պապակ | նաեւ
Պապախ — Որ արգարեւ տարբեր է
(Հանդ. Ամս. 1909, Մայ.):

192. Խուզ եմ՝ | = կտրել, “խուզ” կամ
Խզ եմ՝ | “խիզ” արմատէն թերեւս,
քան “խոյզ” էն որ “յոյզ”-ին հետ կը
կապակցի, ինչպէս՝

193. Խոյզ | = քննել, որոնել (խոյզ եւ
Յոյզ | խնդիր): Ասոնց մի կը ծառայէ
Ոյզ (ուզել):

194. Խեր եւ էջ
Խերերանք
Խերչեւտանք
Հերչատանք

195. Համ' այն — պհլ. hamoyu, Vham, (հ, ۛ) ևւ առ մեղ

Համ' — Որ եղած է նաեւ

Հոմ' — Եւ ձգելով սկզբնական ճն, տուած է մերկ արմատ «Ամ», յորմէ

Ամ' էն (կծկեալն «Համայնի»), յորմէ ևւ Ամեն այն (այն ածանցը վերստանալով):

Այս «ամեն»ը երբ. արար. ۛۛۛի հետ գործ չունի:

Ըսենք այս առթիւ որ շատ սխալ գործածութիւն մը կը տիրէ այժմ այս «ամեն» ևւ «ամեն»ի վըայ, շփոթելով միշտ մին միւսին հետ: «Ամեն»ը, ինչպէս տեսանք՝ «ամայն»է յապաւեալն «Համայնի», իբր ۛ-ۛ-էն, ۛ = է օրինօք, մինչ «ամենայն»ը «այն» մասնիկով «ամեն»ի ածանցեալն է, է = է փոփոխութեամբ ըստ մեր լեզուի պահանջման: Սոյն օրինօք, ամեն ուր որ ۛ-էն կ'երևայ, «ամեն»ի բարդութիւնը կամ ածանցումն է, այս պարագաներուն մէջ էն միշտ փոխուելով էի, եթէ ոչ՝ «ամեն»ը ինքնին այս մերկ ևւ սոսկ ձեւին մէջ գոյութիւն չունի:

196. Համոգ եմ' { — պ. آموزدن, բայ' آموزدن: Հոմոգ եմ' {

197. Ողի { — Թէ անձն ևւ թէ ցնդական Հոգի { ինչ: Անշուշտ այս է ևւ Որ — Իբրեւ անձնաորեալ էութիւն:

Ասոր տարրերակները կրնան համարուիլ

Օղի (թռչական ոգի), ևւ

Ցքի:

Շոգի, ևւ ասկէ

Շոգոլի — Եւ խառն ընթերցուածով՝

Գոլոշի

Գոլորշի

Գոլորշտիք

{ — Բոլորն ալ ցնդման գաղափարով:

198. Դոլ

Յոլ(ք)

Շոլ

Շոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

Նշոլ

204. Ուղիղ
Ուղղեակ
Ղեակ
Յղկ եմ
Ուղ որդ
Ուղղորդ
Ողորդ
Ղորդ
Հորդ
Ղորկ
Ողորկ

— Բոլորն ալ “ուղ” կամ
“ուղղ” արմատի ճառագայ-
թումներ:

205. Դեւ — պ. 𐭌𐭕𐭎 (div), ըստ Զրադեշտեանց՝
Ահրիման եւ նորա արբանեակք: Այս
արմատը հիմ առնելով կը մեկնուին
բոլոր միւս ելմունք որ են
Դաւ = Ահրիմանեանց հանապազօրեայ
հնարքները՝ Որմզդի (բարեաց արարչին)
արարածները մոլորեցնելու համար:
Տիւ = լոյս, պայծառութիւն, արտացո-
լումն Ահուրայ-Մադդայի:
Տեւ = տէրութիւն, իշխանութիւն, մշտուն-
ջնականութիւն լուսոյ:
Տիք = տեւողութիւն եւ ամբ կենաց,
հասակ:
Դիք = դեւք աստուածացեալք կամ աս-
տուածարեալք, զի ի հնումն, երբ դեռ
Արեաց եւ Հնդկաց բաժանումը (հեր-
ձուած) տեղի ունեցած չէր, զեւը աս-
տուած իմաստով կ'առնուէր եւ Դեւ-էն
էին ամենքն ալ առ հասարակ: Յետոյ

երբ Զրադաշտի դերը զօրացաւ, բառը
հակառակ իմաստով (սատանայ =
Արհմն) Հնդկաց յատկացուցին եւ իրենք
Զրադեշտեանք Մադդէն ըսուեցան, իմա
Մադդէ (Որմզդի) երկրպագուք (տ. Ար.
Բռ.):

206. Ժիկ (հանել):

Ժիչ (բառնալ):

Ճուչ (ճշել):

207. Ժլատ — Ժէլ կամ շէլ արմատ մը կը
ճլատ մատնէ:

208. Նետ — պ. 𐭌𐭎𐭕𐭎 (nizah): Գժուար է
Նիզակ ըսել թէ առաջինը երկրորդին
թէ սա առաջնոյն նախատիպ ծառայած
է: Հաւանականաբար այս վերջին են-
թադրութիւնն է ուղիղը, տեսնելով
պի մէջ ալ 𐭌𐭎 արմատը, վերջին ձայ-
նաւորը լինելով մնացորդ համազօրը
պհ. — 𐭌𐭎 անցին (nizak), ճիշդ ինչպէս
է մերը: Ուրեմն բառը կը մնայ “նեղ”
որ բնական էր որ դիւրաւ փոխուէր է
“նետ”:

209. Ի Մանամ — Բոլորն ալ մի եւ նոյն
Ի Մաց — պհ. man եւ mat արմատն
Ի Մատտ — ունին հիմ որ խորհուրդ եւ
Մագղ — միտք կը նշանակէ: Կ'ըսուի,
դ. 𐭌𐭎𐭕𐭎 (nik manishn) = բարեխոհ,
دش منش (dush manishn) = չարախոհ,
ինչպէս նաեւ هومت (humat) = բարե-
միտ, եւ دشت (dushmat) = դժմիտ, եւն:

Աւստի իրաւունք կը համարեմ ասոնց
կարգը անցընել նաեւ

Միտ(ք) եւ

Մուտ = իբր ընդմտանել, թափանցել,
յորմէ

Հմուտ — հի մ'աւելագրութեամբ, ինչ-
պէս زود = հ-Ամուղ, եւն: «Մազդէ»
եթէ առանձին գործածուած չէ, յայտնի
է սակայն «Արա-Մազդէ» ի մէջ որ
կարճն է «Ահուրա-Մազդէ» ի, որ է
գերագոյն կամ վերին իմաստութիւն:

210. Ծան (աշեմ) } — Զն. zan արմատէն որ
ծան (եայ) } նպ.ի دان անցած է, دانش
(գիտութիւն, հմտութիւն), دانستان (da-
nistān) = գիտել, ճանաչել:

211. Գործ = երկ, աշխատութիւն, շէնք, բա-
նուածք: Նոյն իմացմամբ եւ յարմարու-
թեամբ է նաեւ

Գորգ որոյ մի տեսակն է եւ

Խորիւ = օձի շապիկ՝ հիւսուածանման
լինելուն, եւս եւ

Խործ

Խործունծ

Չործ

Քուրծ

Քուրջ

Քրջլակ

Դրջլի

Դրզլի

Դրզլեակ

— Որք աւելի պակաս երանգ-
ներով մի եւ նոյն գաղա-
փարին շուրջը կը դառնան =
հիւսուածոյք:

212. Ծնշեմ } — Երկու հետեւեալները յայտ-
Մնշեմ } նի աղաւաղութիւններ կ'երեւին:
Օշնեմ }

Ասոնց հետ կ'առնեմ նաեւ

Օզմեմ

Օմլեմ

Օմր եմ

— Որոնց բոլորին վրայ նոյն
ընտանեկան դրոշմը կ'երեւայ:

213. Փրկ եմ

Փրծ եմ

Պրծ եմ

Պրծ նուլ

Պրծ անիւմ

Փրծ անիւմ

— «Պուրծ» արմատի այ-
լայլութիւններ, յորմէ
«մազապուրծ» կամ սղեալ
«մազապուր» (տ. եւ Աւար,
Ապուր):

214. Մախաղ

Մաղխաղ

= տոպրակ, քուրձ, կաշիէ
աման:

215. Ծկոյթ

Ծկոյթ

— ճ = շ փոխանակութեամբ:

216. Ծեծ

Ծեծ

— Բստ վերնոյն:

217. Ծուլան

Զուլան

= պ. ٭ ٭ — երկրորդին
մէջ -ը բաղաձայն է եւ լի
ձայնն ունէր անշուշտ (չուլան), ինչպէս
պարսկական աղբիւրը կը հաւաստէ:

218. Կառ չիւմ

Կառ չիւմ

= ոտքը տեղ մը հաստատել,
պնդել, եւս եւ շինուիլ՝ յորմէ «կառ
ուցանեմ»: Սոյն արմատին սղեալն է

Կո ուիւմ

Կո ուան

Կո իւ

= փակշել, կպշել, յորմէ
Կո ուան = ոտք դնելու տեղ, եւ
Կո իւ = իրար փակշել փաթթուիլ ծեծ-
կուռքով:

219. Մ'ած (ուն, անիմ' եւն):

Մ'ած առակ = պանիր կամ քամած մածուն, եւս եւ

Մակ արդ, իբր մօճ-բո կամ մօճ-բո:

220. Մ'ագիլ { — Թոջնոց՝ գաղանաց ճանկ:
Մ'աքիլ }

221. Յեց { — լծորդ տառերու անխորակա-
Մեց { նութիւն:
Մէց {
Մլձ }

222. Մժեխ { — Ումպէտ բաղմապատկու-
Մժիխ { թիւններ, աղաւաղութեան եւ
Մժեղ { սխալ ընթերցուածներու ար-
Մժիկ { գիւնք:
Մժողով {
Մժուղկ {
Մ'նճղեխ :

223. Արթ (չիմ, նում, ուն) = քուն չլինել,
կամ քունը թօթափելով վեր կենալ,
սթափել:

Այս արմատի զանազանութիւն-
ներն են

զԱրթ (նում):

զու Արթ { — Որք նոյնպէս արթնութիւն
զու Արճ { կը նշանակեն՝ հոգւոյ ուրախ

տրամադրութեամբ: Այս է եւ

չրճ (ուանք) վերագրելի փոփոխութեամբ
եւ արմատին սղմամբ (չ-բճ):

224. Մլգ { — Այս երեք բառերը Ա. Բ. ն ալ
Մլդ { միասին կը յիշէ:
Մլծ }

225. Մլս եմ { — “Մուխ == մուղ” արմա-
Մլդ եմ { տէն:

226. Որոշ { — զատ, ջոկ: Ասոնց հետ է
Որոշտ { նաեւ հասարակ լեզուի մէջ գոր-
Որիշ { ծածուած
Ուրիշը որ Ուրիշ է:

227. Մխլճիմ { — Բոլորն ալ ջրի մէջ թա-
Մխլճիմ { ղուիլ նշանակութեամբ:
Մկրտիմ }

228. Մոլանամ { — մեծնալ զօրանալ չար
Մոզանամ { բանի մը (Ա. Բ.): Երկուքէն
մէկը սխալ ընթերցուածի մ'արդիւնք
է անշուշտ, հաւանաբար երկրորդը:

229. Փակ չիմ { (հակադարձ ընթերցուածով)
Կափ չիմ {
Յագ չիմ }

230. Անձ-կ-ամ { — Տառաշրջութիւնը զգա-
Յան-կ-ամ { լի ընելու համար այսպէս
բաժանեցինք, բայց կը շատ ալ եկա-
մուտ չերեւնար, նկատելով “անձուկ”
(անձկ) յորմէ եւ “ցանկ” արմատը:

231. Աթր { — տառ, քերականական յօդ
Աթր {
Յաթ { (ա, ք, շ). կապ:
Յօդ {
Ջօդ }

232. Ամբող | — Երեւի պ. ۵۰۷۱ ն է որ
 Ամբողջ¹ | բաղնաթիւն, լրութիւն կը
 նշանակէ, յորմէ եւ
 Ամբոխ, թերեւս եւ
 Ամիրոխ (Ժողովուրդն ի վայր):
233. Զքաղիմ² | — Տի աւելադրութիւն:
 Զմբաղիմ³ |
234. Պաճար — Որ է Պագար՝ (ճ = ք) փո-
 խանակութեամբ, բայց փոխանակ այս
 վերջինին՝ ունինք
 Պախարէ — իմա՞ Պախար (ք = Խ) փո-
 խանակութեամբ: Եւ այս ամէնը ասոր-
 արար. Դ-Ի-Դ- Կամ Կ-Ի-Դ- Էն որ կը
 նշանակէ եղ, կով (տ. Ար. Բո.):
235. Երկ (ու):
 Կրկ (ին) — Իբրեւ Էրկ-Էն:
 Երկ եւան | = տարակոյս, երկու մտքի
 յերկ ուանք | մէջ տատանիլ, յորմէ եւ
 Երկ իւղ — Իբր կասկած մտաց եւ խէթ՝
 անվճռականութեամբ:
236. Երկ = վաստակ, աշխատութիւն, ցաւ:
 Հերկ = նոյնպէս աշխատանք, մասնաւո-
 բապէս հողային (վարել, այսինքն պատ-
 ոել հողը), ուստի եւ
 Հերձ = պատառուածք (հերձուածք):

¹ Այս բառը կրնա՞ք միանգամայն նկատել մի ածան-
 ցումն «Ողջի» անցնելով նախ «բ-ողջի» են որ հակառակն է
 «ողջի» (ողջախոհ-ըող(ըղ) ջախոհ, եւն), յետոյ երկնորդ
 ժխտականով (ան = ամ) վերստանալով իւր նախկին լրու-
 թեան իմաստը (ան-ը-ողջ) (Հ. Պ. Ի):

237. Վարզ — պ. واز Երմէ وازش (վար-
 զանք), وازيد (վարզեմ) = մարզել,
 կրթել, բռնել, բռնեցնել եւն:

Յորմէ

Վարժ (վարժեմ, վարժապետ, եւն):

Վարդ = աշխատութիւն, գործ, յորմէ
 «վարդապետ» = արհեստաւորաց
 գլուխ (տճ. էշ Դ-շէ): Այլ է «վարդ»,
 ար. واز, պ. واز (ծաղիկ):

Ասոնց հետ է նաեւ

Վարձ = բանողէք, եւ

Վար (վարեմ) = հերկել, բանիլ, յորմէ

Վարոց = վարող անասունները խթելու
 քշելու գաւազան,

Մարզ (մարզեմ, մարզանք):

Մարձ (մարձիկ, մարզիկ):

Մուրց (մրցիմ, մրցանակ):

«Զօրհանապաղ մրցին ի կոխս, կըր-
 թին ի մարձիկսն» (Ոսկ. Պաւղ., Հատ.
 152):

Ըսուած է նաեւ «անմուրց» (Իրէ-
 նէոսի Ընդդ. Հերձ. 182):

Ըստ Հ. Ա. Վարդանեանի՝ «մուրց»
 արմատը լերկ ու մերկ ալ գործածուած
 է լեհացիէն «մուրց առնէին ընդ մի-
 մեանս» (Հանդ. Ամս. 1910, էջ 282):

238. Գարգալի = տախտակի ձայն:

Խարշալի = տերեւներու խշրտոց:

Շարշալի (իւն) = շնկոց:

- Ասոնց հետ կուգան դասաւորիլ
 Սաւսափ (ինն) | — Սոսաւին տերեւոց
 Սաւսաւ (ինն) | եւս եւ
 Սարսափ որ երբ, շարժում եւ խլրտում
 է իսկապէս, ուստի
 Սարսափիմ' = երկիւղէն դողդղալ:
 239. Ժպտ իմ' = փոխուիլ, ձեւանալ:
 Հպտ իմ' | = շիացածի ձեւեր առնուլ,
 Հտպտ իմ' | պճնիլ, պաճուճուիլ, կոտըր-
 Շպտ իմ' | տուիլ:
 Ժպտ իմ' | = քմծիծաղ:
 Ժմտ իմ' |
 240. Պայտար | — պ.-ար. ڤايتار:
 Պայթար |
 241. Բեր (ք) — պ. ڤ = պտուղ, արդիւնք,
 արգասիք: Այս հիման վրայ են՝
 Բար (իք):
 Բար (ութիւնք):
 Բար (երեր) = նպ. ڤايتار, իմա պտղաբեր,
 եւս եւ
 Պար էն = պաշար, ուտելու բարիք: Այն
 արմատի զանազանութիւններն են նաեւ
 հետեւեալ խումբի՝ անդամները, զորս
 բացայայտութեան համար առանձին
 նշանակեցինք:
 242. Նու պար — ڤ (ڤ = նոր, ڤ = բերք):
 Ն պար | նոյն:
 Ն պար ակ |
 Նու էք (no-ver) = նոր բեր, ինչպէս
 ունինք

- Նոր ա բեր | = նոր բերք (տ. Ար. Բ. Բ.):
 Նորի |
 243. Ակքան | = փուշ:
 Եկքան |
 244. Ծախ | — պ. ڤايتار որ եւ ڤايتار եւ ڤايتار = տեղի
 Ծահ | վայելութիւն, օրէնք, կարգ:
 Սոյն մօտ է նաեւ
 Կահ — Իբր կապմածք. կարգաւորութիւն
 “կահաւորութիւն համարեցայ մանա-
 ւանդ թէ օգուտ իսկ... զամենսին ի
 կիրարկանել” (Եւս. Գր., Հատ 328):
 Իմա ճահաւորութիւն, ի ճահ:
 Հասարակ լեզուի մէջ գործածուած
 Կահ-Կահ ալ այս հիման վրայ է, իբր
 տեղաւորել, շտկել, կարգաւորել, եւն:
 245. Եեղ (ուլ) | = դարձնել, շրջել, փոխել:
 Եեղ (իմ) | = խոտորիլ, ծռիլ:
 Եիլ = ծռու:
 Եեւ | = բոլորն ալ “չիտակ դիրքէն
 Եեւ | խոտորած... նշանակութեամբ. պա-
 Սեւ | տասխանելով պ. ڤايتار (ڤايتار) որ
 վայրահակ, վայրէջ կը նշ., օր. ڤايتار
 = վար եւ վեր:
 246. Ծողով | = կակուղ, անուշ, խար-
 Ծողով | դախ լեզու: Այս հիմամբ
 Ծողով (ոգ) | անժխտիկ է ասոնց առն-
 Ծող (որ որթ) | չութիւնը:
 Ծող | — խումբին հետ որ — եւ ڤايتار
 Ծող | նշանակութեամբ մի եւ նոյն պա-
 Գող | զափարի կը վերածի:

247. Որեար
Որեր
Օրեր
Որեանք
Որեարք

= մարդիկ — աւագորեար,
ազատորեար, եւն:

248. Շառայլ
Շառաւիղ
Շառափ

= ճառագայթ:

249. Յուր ամ'
Սուր ամ'
Սր անամ'
Սլ անամ'
Սող իմ'

— V. ար եղած է նաեւ
"սլ, "սլ, յ"սլ:

Անտարակոյս ասոնց ծնունդն են.

Սուր հանդ ակ (սուրամ, սուրհ ամ'),
Սլ ար (արագաթուխ):

Բոլորն ալ, ինչպէս կը տեսնուի,
արագութեան թեթեւութեան շուրջը
կը դառնայ: Թերեւս թըք. "սիւր" ար-
մատը լինի (սիւրմէք սիւրիւծիւ = վա-
րել, քշել):

"Ամենայն ինչ ընթացեալ սրանայ
եւ իբրեւ զջուր սահէ անցանէ" (Ստկ.
Պաւլ., Հատ. 125):

"Սուրհանդակն ոչ որչափ սուրհա-
ցան զայն ինչ ածէ զմտաւ, այլ թէ
որչափ եւս կէտք եւ ասպարէզք առաջի
կայցեն" (Անդ, 150):

"Եւ յորժամ ընդ հիւսիսի վարդին,

չէ ինչ արգել թէ ընդ հարաւ ոչ
սուրայցեն" (Եզն.):

250. Հեն ում'
Հին ում', իմ'
Հան ում'

= հիւսել, բանիլ:

251. Անգ | = պատկան, պատշաճ, "չայր,
Անկ | տուր ինձ բաժին որ անկանի յըն-
չեցդ" (Ղ. Ժե, 12):

Յանգ |
Յանկ | — չիմ, ուցանեմ:

Հանգ

Անգու:

Անկու:

252. Ուշանամ' | — երեւի տճ. "իւշեն-
Յուշանամ' | մէքն"ն է որ անիոյթ լինել,
յուշանալ, անտեսել կը նշ. (սմկ. --շ
= tard):

253. Բուր = օդի հոսանք:

Փուր (փքամ):

Փուչ (փչեմ):

Փուճ — պ. չ.:

254. Աւետ (իք)
Աւատ | — Տ. Ար. Բռ. եւ Կար-
Հաւատ | նամակ, 99:
Հաւատ

255. Պաղ յորմէ

Պախ = խաշած եւ պաղած միս:

256. Ուրու — ասոր.-արաբ.-երբ. rouah, roush
(روح, ر. ارواح), յորմէ եւ حورى (ج-)

ւերժհարան) որ մի եւ նոյն հիման վրայ
կու տայ

Ուրուական = ստուերական տեսիլ,
երեւոյթ.

Ուրուկ { = Բորոտ, գողի: Կամ այն է
Օրուկ { որ դէմքի այլանդակութենէն
առնուած լինի կոչումը, կամ վասն զի
մարդկային բնակութիւններէ հեռու
վտարուելով անապատ եւ անջէն տեւ
ղեր կը բնակէին բորոտները եւ ճիւղա-
ղային երեւոյթ մը կ'ընծայէին տես-
նողներուն:

Ուրհի { — Իմա Էւրի (حوري):
Ուհի {

Օրուրդ { — Իբր «ուրհի-որդ» որոյ մի
Օրիորդ { այլ կերպն է եւ

Օրոջ { = էգ ոչխար:
Օրոջ {
Որոջ {

257. Պաղպաղ (իւն) { — Գուրս ցցուած պա-
Պղպղ (ակ) { ւար, բշտիկ (bulle,
Բղբղ (ակ) { bouton),
Բողբոջ

258. Օհո { = ճութ խաղողոյ: «ճեղ, ճիւղ»
Օհո { խումբին ալ կը պատկանի այս
Օհո { շարքը:

259. Ջեր:

Ջեր (մն) — պ. ڄ:

Ջեր (նում):

Են { ամ { — տճ. ١٠٠٠, 1000, 1000, 1000, 1000,
գեր { նալ եւ թէ վիտալ նշանա-
կութեամբ:

260. Վարս {
Բարս (մունք) {
Վարս ամ { = ٢٢, որ ٢٢, 1000-
Պարս ամ { ցած է:
Բարշ
Բարշ

261. Կայթ (ք, իք, իւն) = ցաւքտել, շարժիլ,
խաղալ, դափրել: Աստի
Սայտ ամ որ նոյնպէս ցաւքտել է ուրա-
խութենէն:

Այս երկու բառերուն հանգիստու-
թիւնը նշանակած էր նաեւ Հ. Աճառեան
(Հանգ. Ամս. 1909, Մայ):

Կայտ իո { — Առոյգ եւ արագ շարժ-
Կայտ աո { մունք (vivacité),

Յայթ իո { — Նոյնին մէկ տեսակը, ոտքի
յլկն իո { մատուցներուն վրայ կենալով:

Այս շարքին մէջ իմանալի են նաեւ
Յայտ = պուտ, ցատկատուք որ եղած է
նաեւ ուկ. «Զատկեմ» որ անշուշտ գրա-
կան «Զայթաքեմ» մը կը մատնանշէ,
ինչպէս կը ցուցնէ

Սայթ արեմ, իմ = ոտքերը սահել,
սահեցնել, ինչպէս եւ

Գայթ (եմ) — յորմէ Գայթակղիմ
(Գայթ + գիլ), եւ

Գթ (եմ) = սահել, իյնալ:

262. Ոյգ }
 Յոյգ } — տճ. -չէ՛ որ տղաք կը խաղան:
 Ոգի }
 Վէգ }

263. Աղտ (աղտամուղտ):

Աղտ = գետ ոչ մուծ ոչ լոյս,

Աւտ = նոյն

Աւաւտ — (իբր «առ աւտ»):

Նոյն (աղտ) արմատին մի տարբե-
 րակը թուի լինել եւ

Աղջ — յորմէ

Աղջամուղջ:

Արջն (արջնաթոյր, արջնագոյն):

Պատկեր

Աղտ {
 Աւտ
 Առաւտ:

Աղջ {
 Աղջամուղջ
 Արջն:

264. Ոգ որիմ' } = մարանչել, յորմէ
 Ոխ որիմ' }

Ոխ երիմ' — արմատ:

Ոխ (= Ոգ):

Ոսխ (իբր ոխ-ոխ = ոգ-ոգ) հակա-
 աակորդ):

265. Ուլ(ն) = վեղ, ճիտ, նոյն եւ

Ուղ(ն) } — Ասոնց մէջ դիտուած բուն

Ող(ն) } իմաստը աւելի ոսկրային շարքը
 (vertèbres) կ'երեւի, ինչպէս որ

Ողն ա յար

Ողն ա լար

Ողն ա բեկ

եւ այլ այսպիսի բարդութիւնք ալ
 կը վկայեն: Այս նկատմամբ կուգան
 բնականաբար ասոնց հետ դասուիլ եւ
 Ող ալ } — Իբր իրարու հետ աղտ-
 Օ) դալ } աղտեալ՝ ագուցեալ կտորներ:
 Քիչ մ'աւելի մտադրութեամբ կը նշմա-
 րուի նոյնպէս որ այս շարքին մէջ
 իրաւունք ունին զետեղուելու նաեւ

Օգ (ն ութիւն) } — Իբր քամակ, կոնակ,
 Օճ ան } ինչպէս տճ. -չէ՛ սըրթ
 Օժ (ան դալ) } = զօրաւիգն, յենա-
 րան:

266. Ծթուք } = ջրի վեր վեր ցաթքելը:
 Ծթիք }
 Ծիթ } Այս ամենուն արմատ եղած
 Ծթք (եմ') } կ'երեւի «Շիթ»-ը (կաթիլ՝
 Ժթք (եմ') } պուտ):

267. Եքենոս } — Առաջինն է ուղղագոյնը:
 Ոպնիսգ }

268. Ամոր } — Չայնաւոր եւ բաղաձաշ բո-
 Ումեկ } լորովին ալլափոխեալ, բացի չ
 տառէ, եւ սակայն ականջը եւ նշանա-
 կութիւնը կը վկայեն որ մի եւ նոյն
 ատաղձն են:

269. Որոնջ(չ)եմ' } = երեթկտալ:
 Թորանջ(չ)եմ' }

270. Խաղ | — Տարակոյս չկայ որ մի եւ նոյն
Խեղ | բառերն են՝ իմաստի տարածու-
թեամբ քիչ թէ շատ զանազանեալ:
Սոյնպէս եւ

Կաղ — Որ խեղութիւն է, պակասաւոր
իմաստով, ոչ թէ միայն ոտքով ինչպէս
իրաւամբ կը գիտէ Հ. Աճառեան
(Հանդ. Ամս. 1909, էջ 160): Նոյն
բանասերը ասոնց հետ կ'իմանայ նաեւ
Կեղը — Իբրեւ մի այլազանութիւն
«կաղ»-ի: Ես պիտի աւելցնէի ասոնց
վըայ՝ եւ

Յաղ եւ | — Իբր տարբերակներ նոյն
Յեղ | «կաղ» եւ «կեղ»-ի, ինչպէս
եւ յօրինուածութիւնը կը հաստատեն —
կաղակարծ, կեղակարծ, յաղակարծ,
յեղակարծ:

271. Վճար | — պ. ڤجڤ (vicir, vecer) որ «չ»
Վճիռ | = է- փոխանակութեամբ այս
երկու տարբեր ձեւերը տուած են մեզ,
պահելով սակայն միշտ մայր-իմաստը:
«Քանդի վճարեալ իսկ էր եւ սահ-
մանեալ (Ոսկ. Ես., Հատ. 190) ուր
յայտնի է որ «վճարեալ»ը «վճռեալ»
իմաստով առնուած է:

Նոյնպէս

«Ձի մի կարծիցի եթէ չկարիցէ վճիռ
իրացն առնել» (Անդ; 238):

Այս դէպքին մէջ ալ հակադարձը
հաստատուած է, «վճիռ»ը «վճար»-ի

տեղ առնուած, իմա ի գլուխ հանել,
կատարել, ինչպէս կը ծանօթագրէ ալ
հմուտ հրատարակիչը:

272. Ուսի |
Ուսի |
Հոսի | = ձիւն, ձեան հիւսք:
Հիւս |

273. Աոոգ | = թարմ, մատղաշ, կայտառ,
Աոոյգ | յորմէ
Ոոոգ (անեմ, եմ) = թարմացնել,
կենդանացնել եւ այս մտքը՝ ջուր տալ
որով բուսականը նոր ոյժ եւ կենդա-
նութիւն կ'առնեն:

Աստի է նաեւ

Ուոճ (անամ) — Իբր «ուռգանամ»
«ոռոգանամ», «առուգանամ», եւս եւ
Ուոթ (անամ) — որ ինքն ալ կուտայ
Յուոթի | = առատութիւն, կենսունա-
շուրդի | կութիւն, արգասաւորութիւն:
Ուրդի | Եւ այս գաղափարաց շղթայ-
մամբ

Ուրդ = ջրի ճամբայ:

Ուրթ = գաւաթ բաժակ ջրի եւս եւ
չափ հեղանիւթոց (ուրդ).

Յորդ — Նոյն առատութեան գաղա-
փարով:

Այս կապակցութիւնները շատ լաւ
գիտած եւ նշանակած էր նաեւ Հ. Ա.
Աւետիսեանիւր հմտալից մէկ յօդուածին

մէջ (Հանդ. Ամն. 1909, էջ 21—24),
այս շարքին մէջ իմանալով նաեւ

Առուն — Որ պարզապէս «առող» է՝
է = - փոխանակութեամբ, եւ կը
հաստատէ մեր միշտ կրկնած այն կար-
ծիքը թէ մեր (-) տառը միշտ յետ-
դուկ եւ միշտ անհաստատ երեւոյթ
կ'ընծայէ, մերթ ֆի հանդէպ կալով,
մերթ Վի, մերթ Ո ի, եւն եւն:

Հոս ալ ուրեմն, ինչպէս նոյն բանա-
սէրն ալ դիտեր է, պէտք է ընդունիլ որ
բառը --- էր եւ --- էր կը հնչուէր ի
սկզբան, ինչպէս լինէր ին «լու» ար-
մատն ալ, զոր իբր օրինակ յառաջ կը
բերէ կը ցուցնէ նոյնութիւնը «լոգ»
արմատին հետ (լոգանամ):

274. Փայլակ:

Պայլակ (ումն) = սաստիկ փայլէն աչքի
տեսակ մը խանդարումը: Հոս յայտնի է
փայլակի ազդեցութիւնը այս երկրորդ
բառի յօրինման վրայ:

275. Պուրակ } = պղտիկ անտառ: Մէկը ան-
Պարուկ } շուշա խանդարումն է միւսին,
հաւանաբար երկրորդը:

276. Կոճ եմ = զարնել, ծեծել:

Կրճ եմ }
Կրճոտ եմ } = ատամանց զարնելը:

Կոչ եմ = ազուառու ձայն: Այս բոլորը
նմանաձայնութեամբ (onomatopée):

277. Արժ (արժան, արժանի, արժանեմ) —
պ. ارز, ارژ, յորմէ ارزیدن (արժել),
ارزادین = արժեցնել (արժանեւ զար-
ժանն):

Այս արմատի փոխակերպութիւն-
ներէն շարք մը գեղեցիկ տիպեր ունինք:
Արգ = շահ, վաստակ, արգիւնք, գին,
արժէք: Այս մտքով երթալով կը տա-
րածի իմաստը եւ նորանոր ձայներ կը
ստեղծուին, օր.

Արգոյ (օր արգոյ) եւս եւ յարգի, ընտիր,
արժէք ունեցող.

Արգաւանդ = բերրի, բարի, յարգելի.

Արգասիք = արգիւնք, իբր արգոյք:
Հ. Պ. ին յն. ἔργασιαէն կը բերէ որ
անհաւանական ալ է:

Արգուն

Արգունդ } = գնով, արժէքաւոր:

Յարգունդ

Յարգուն

Ջարգուն = հասուն, ատոք, յորմէ

«Ջարգանամ»:

Յարգ (իւր սարօք): Եւ

Վարկ = համարում, կարծիք (ընդ հան-

րապէս բարի):

278. Պարտակ — պ. پارت, որ դարձած է նաեւ

Պատրուակ = քօղ, վարագոյր:

Պարտանք = նոյն: Աստի անցնելով
փոխաբերականին՝

Պատրանք = այսինքն քօղարկումն

Ճամարտութեան, յորմէ եւ իբր նոր
արմատ՝

Պատիր(ք) = սուտ, կեղծ:

279. Պատառոն } = փողոց եւ կակուղ նստա-
Բատտեոնն } րան:

280. Պատաղիճ } = բաղեղ:
Պատեղիճ }

281. Պատատուկ } = բաղեղ:
Պատուտակ }

282. Կտրիչ = հատու, զորաւոր (տճ. Կ-
Կ), յորմէ ունի.

Կտրիճ — Իբր զօրաւոր, արի, եւ փոխա-
բերաբար՝ արբուն, արգուն հասակ:

283. Ստերդ } = ամուլ, չոր:
Ստերջ }

Ստրջ (անամ) ն ալ այս խումբին պատ-
կանիլ կը թուի այն իմաստով որ
ստրջանալն ալ տեսակ մը ստերջանալ
է այսինքն այլ եւս չյորդեւ, չընել,
չտալ, ինքզինքը ետ քաշել եւն:

284. Պրախ }
Պրաս } = Բրասա ըսուած բոյսը:
Պրասխ }

285. Շոինդ }
Շոինչ } — Բոլորն ալ ձայնի վրայ
Շոնչանն } կը դառնան այլեւայլ ասում-
Սոինչք } ներով:
Սոինք }
Սոիչք }
Սրինգ }

286. Հարս որոյ մի զանազանակը կ'երեւայ
Հարճ որ ար. ۛ چارۛի հետ գործ չունի,
ինչպէս կը կարծէ շ. Պ.ին:

287. Կոճիկ }
Կոճուկ } = աճառ (tendon):
Պրճուկ }

288. Զգեռ }
Զկեռ } = ծանօթ պտուղը (տճ. Զ-
Զդեր } Զ-Է):
Զդեար }

289. Տակ = հուն, յատակ, արմատ, պ. ٤,
կ'ըսուի ٤ ٤ = հորին խորը՝ յատակը:
Աստի

Տակոի, ոիք, ոիճ, ոիչ = արմատին
թելերը՝ մաղմղութք:

Տակաւ } = տակէն, խորապէս, կա-
Տակաւին } մացուկ (փոխաբերական ա-
սացուածներ):

Ատակ = հիմ, յատակ. “Ահաւադիկ
Տէր ապականեցէ զտիեզերս, եւ աւե-
րեցէ զնա եւ տապալեցէ զատակս
նորա” (Ես. ԻԳ, 1):

“Ատակ լինել, ատկել” առումն ալ
այս իմաստով է, այսինքն բանի մը հիմը՝
հունը՝ խորը թափանցել, կարող լինել:

290. Դզիր (գլորոց = հիւսուած սնտուկ):
Դսիր

291. Շարք } — Ա. Բ. ը իւր սովորական ողջ-
Ջառք } մտութեամբ ասոնց հետ կը
ղեգէ նաեւ

Կանաո(ք)ը որ ահումբ՝ հաւաքոյթ նշանակութեամբ կը նշանակայ վերիննորուն հետ:

292. Ջիղ — Սովորաբար nerf կ'իմանանք,
 Ջիղ } բայց յատուկ եւ որոշ առում մը
 Ջիղ } շներկայացներ, ինչպէս ոչ ալ
 նեարդ, ածառ, եւն անդամազննական
 անունները: Ասոնք պէտք է գիտական
 կաճառի մը վերջնական որոշումէն ան-
 ցընին:

293. Ջայլ = բաղմութիւն (կենդանեաց, եւն):
 Անտարակոյս ասոր հարկատուներն են
 Ջոլ իր = բոլրած բաղմութիւն (անասնոց)
 Ջոլ որ = ժողվէլ, ժողվտկեւ, յորմէ
 Ջոլ որիք } = ջոլիք, եւս եւ
 Ջոլ որք }
 Ջոկ = խումբ նշանակութեամբ:

294. Չիտ }
 Չիտ } = ճնճղուկ:
 ծիտ }

295. Լնթեր (քով), յորմէ -- Էթէր, Էթէր-Էթ
 եւն:

Այս մտք է թերեւ

Լնթերիք } Է, իբր սեղանակցութիւն
 Լնթերմ } քովէ քով նստելով:

296. Երէկ }
 ցերէկ } = երէկուան օրը
 սերկ }

Սոյն այս արմատէ են նաեւ, մի նուրբ
 երանգով

երեկ (ղերեկ, ցերեկ, առ երեկս, յերեկս,
 ցերեկս).

երեկ ոյ } — Իմա օր որ անցնելու
 երեկ որ(ի) } վրայ է. մինչ "երեկ"ը
 երեկ ուն } արդէն անցած:

297. Սիք }
 Սիգ } = բարակ անոյշ հով:
 Սիք }

298. Ախմար }
 Աղամար } = անհամար, անհաշիւ, ան-
 Յիմար } խելք (ա. Ար. բռ.):
 Տիմար }

299. Փետուր — նպ. Զ. որ հին ք. մը կ'են-
 թադրէ: Ասովին բերնին մէջ եղած է
 Թեպուր — զոր ոմանք յանձնահա փոր-
 ձեցին հնդեւր. արմատներով մեկնելու:
 Այս ալ Էթ-ի Էթ-ի հետ առնուելիւն
 մ'ունի, ըստ ամենայն հաւանականու-
 թեան, այլ պարզ աղաւաղումն է "փե-
 տուր"ի:

300. Բուրայ }
 Բրայ } = հալոց — պ. ۵۰۰:
 Բրէ }
 Գրուա }

301. Յեռ ում = ագուցանել, շարել, կազմել,
 յորմէ

Յեր իւր եմ (շարել, շտկել, յարմար-
 ցնել), եւ "ըստ" եղծիչ մասնիկով
 ստերիլութիւն = եղծանել, խանգարել,
 (համտ. արդէ, արդէ-տ եւն):

302. $\left. \begin{array}{l} \text{Սոսոր} \\ \text{Սոոր} \\ \text{Սոսորդ} \end{array} \right\} = \text{կոկորդին ծակը:}$

303. $\left. \begin{array}{l} \text{Որձ} \\ \text{Յորձ} \end{array} \right\} = \text{արու կենդանի:}$

304. $\left. \begin{array}{l} \text{Սիզդ} \\ \text{Շիզդ} \\ \text{Շինզդ} \end{array} \right\} = \text{զարդ, կողակ, կոծակ:}$

305. Սով = պակասութիւն ուտելեաց, յորմէ
Սու աղ (անօթութենէ մարմրի):
ան Սու աղ (անօթի փորանց):
ան Սով (ելի) = փորը կուշտ:

Ասոնց հետ իմանալի է թերեւս եւ
Սուղ զի թանկ եւ հաղուագիւտ լինելն ալ
տեսակ մը սով է:

306. Սուին = տէգ, սուր կամ ճանկաւոր
երկաթ (Ա.Բ.) = Սորա իմանգարումն է
անշուշտ

Սունի — Նոյն նշանակութեամբ:

307. $\left. \begin{array}{l} \text{Սպահ} \\ \text{Սպար} \\ \text{Սպայ (ակոյտ)} \\ \text{Սպա (սալար)} \end{array} \right\} = \begin{array}{l} \text{սպան} \\ \text{սպար} \end{array} \left\{ \begin{array}{l} \text{— պ. سپاه} \\ \text{سپاهدار} \end{array} \right.$

308. $\left. \begin{array}{l} \text{Ասպար} \\ \text{Սպար (ակիր)} \\ \text{Սպառ (ագէն)} \end{array} \right\} = \begin{array}{l} \text{պ. سپر} \\ \text{— փահան,} \\ \text{ծածկոյթ:} \end{array}$

Այս գաղափարին վրայ հիմնուած է
նաեւ

$\left. \begin{array}{l} \text{Սպառ} \\ \text{Սպուռ} \\ \text{Սպառսպուռ} \end{array} \right\} = \begin{array}{l} \text{— Սպառել, հատնիլ,} \\ \text{վերջանալ, վախճանիլ} \\ \text{նշանակութեամբ, թա-} \\ \text{ղուիլ ծածկուիլ, անհետանալ իմաստով,} \\ \text{ինչպէս պարսիկն ալ ունի سپر եւ سپيد} \\ \text{سپيد, այն է մեռնիլ (անհետանալ):}$

Այս խումբին մէջ կ'իմանամ նաեւ

Շպար = Կանացի հեթեթանք երեսի
պակասութիւնները քողարկելու ծած-
կելու:

309. Բուն = ծառին կոծը՝ արմատէն վեր, կոթ,
սկիզբ, հիմ, եւն. — պ. بون (bon) որ կը
նշանակէ նաեւ տուն տեղ, յորմէ

Բոյն:

Բնակ (արան):

Եւս եւ պատերազմի հանդերձանք
(վրան, տաղաւար, եւն. պ. ٤٥٠) այն է

Բանակ:

Եւ ٤٥٠ եւ ٤٥٠-٤٥٠ եւ ٤٥٠-٤٥٠ նշա-
նակութեամբ՝

Բնիկ:

310. $\left. \begin{array}{l} \text{Յից} \\ \text{Ժիծ} \\ \text{Ժուծ} \\ \text{Ժոյց} \end{array} \right\} = \begin{array}{l} \text{— Առաջնորդող գաղափարն է} \\ \text{“դուրս ցցուիլ, տնկուիլ”, որով} \\ \text{“ցիցնը կ'երեւի շարքը բա-} \\ \text{ցողը: Այս նմանութեամբ կուգայ} \\ \text{“ծիծնը, իբր դուրս ցցուած մասը մար-} \\ \text{մնոյ եւ այս այնքան հաստատուն է որ} \\ \text{առ նախնի պարսիկս ստեանց գեղեցկու-} \\ \text{թիւնը արտայայտելու համար, از}$

մակդիրը տուած են (Արտայ վերադ) զոր proéminent կը թարգմանէ Bar-thélemy: Խեկնեկու հարկ չկայ որ «ծուծ» ը յորմէ «ծծեմ», ստեանց հիւ-թին նշանակ առնուած եւ յետոյ տա-րածուած է նաեւ ոսկերոտուոց: Նոյնպէս «ցից» ի որ գետնէն դուրս ելած տնկուած է, հարկատու «ցոյց» ը, իբրեւ աչքի վարնող բան մը, յորմէ ցցունք, ցու-ցանք, եւն:

311. Սպտուր } — Ուղտու՝ այծի՝ ոչնարի
Սպրտուր }
Սպրտուր } քակոր:
Սպտուր }

312. Վարագոյր = ծածկոց առ հասարակ:
Շարագոյր }
Շարգոյր } — Գրքի ծածկոց, կողք:
Շարգուր }

313. Ուոն } — Բոլորն ալ թակելու զար-
Ուր ազ } նելու գաղափարին շուրջը կը
Վուո } բոլորին: Չեմ գիտեր ինչ աս-
Վիո } տիճան ներելի է թրք. «վուր»
Վոոց } (վուրմաք) արմատը հիմ բոնել-
բայց մեծ հաւանականութիւն կ'երեւի:

314. Վիս — նպ. ۛ, պիտ. ۛ, եւ աւելի հին
وس, յորմէ եւ:

Վէս } = ինքնագլուխ, ազատ (բ-է) բ-ժ,
Վեստ } 47-2 երանգով):
Վէստ }

315. Վազ (քարավաղ):

Վէժ (գահավէժ):

Հոս ալ Ա. Բ. ը իւր սովորական թա-
փանցութեամբ ասոնց հետ կը յիշա-
տակէ եւ շ

Վազ } — Զի վագել վարգելն ալ դէպ
Վարգ } ի տեղ մը դիմել վաղել է: «Նւ-
այս կառք զարմանալիք... ոչ ի մի
միայն կողմն ի հանդէպ երեսացն ար-
շաւեն, այլ յամենայն կողմանս վարգին»
(Եղն.):

316. Խաղաղ (անամ) որոյ մի այլ ձեւն ալ է
Կաղաղ (անամ) զոր Հ. Աճառեան նշա-
նակած էր Տիմոթէոս Կուզէն քաղած
նոր բառերու շարքին մէջ (Հանդ. Ամս.
1909, էջ 44):

317. Բէժ }
Վէժ } = ծածկոց:
Վիժակ }

318. Տողիք } — Բոլորին ալ նշանակու-
Շողիք } թիւնը նոյն է Լուսնի: Ա. Բ. ը
Տողուկ(ք) } հոս ալ ուղիղ առաջնոր-
Տող ունք } դուելով «տողիք» ին հետ
Տող ուք } կը յիշէ «թուք» ն ալ զի
Թուք } «տողիք» էն «տողք» ի, եւ
անկէ ալ «թուք» ի անցնումը գրեթէ
ինքնաբերական է:

319. Գեղ = ինչ որ հաճոյ եւ հրապուրիչ է:
Այս արմատէն սերած են բառից հիա-

նալի շարք մը, մի քան զմի ընտիր եւ վայելուչ:

Դեղ (եց) իկ — «եց» ածնցականով իրր երկրորդ արմատ կազմելով «գեղեց», է: ածնցականով, զ. օ. երգեցիկ, գիեցիկ, եւն:

Այս երկրորդ արմատէն՝

Դեղծ որ թէեւ առանձին գործածութիւն չունի, այլ յայտնի է ի

Տգեղծ որ դասական է:

«Կապեալն կալանաւոր որ իրրեւ զշարագործ մի կայր առաջին տգեղծն կերպարանօք» (Ոսկ. Պաւլ., Հատ. 136), իմա Տգեղ, կամ վերինին հետեւելով՝

Տխեղծ (հոս «գեղծ» արմատը փոխուելով «խեղծ»-ի) յորմէ

Ան-տ-խեղծ = որ չէ տխեղծ, կամ

Տ-չեղծ (խ = չ):

Տ-կեղտ = խակ, տղայամիտ:

Այս ծննդաբանութիւնն այսպէս հաստատելէն յետոյ շահեկանութենէ զուրկ չեմ տեսներ ակնարկ մըն ալ բառին ծագման վրայ նետել: Մեր համագգի լեզուաբան Ղ. Բաղդուպանեան «գեղ» արմատը հնդ եւր. *ghelos* (*V ghele*) = փայլ, շող կը համարի (Հանգ. Ամս. 1906, էջ 11):

Նորոգ ողբացեալ Սագըղ Յովհ. Էփին Աքեադերէն (Սումերերէն) «*gil*» արմատին հետ կը համեմատէ, զոր *la grâce*,

la beauté կը դնէ (Հանգ. Ամս. 1909, Նոյ):

Հ. Աճառեան մեզի պէս «խեղծ» արմատ մը կ'ենթադրէ, յենյով «տխեղծ» կազմութեան վրայ եւ «խեղծ»-ը կը նոյնացնէ «կեղծ»-ի հետ որ, կ'ըսէ, նախապէս կը նշանակէր «ձեւ», այս նշանակութիւնը կը գտնենք՝ Կեղծ է Կեղծ «զանազան ձեւերով» դարձուածին մէջ (Հանգ. Ամս. 1909, Մայ):

«Գեղծ, Գեղց, Խեղծ, հեղծ» իննոյնութիւնն ըստ մեզ ակնեւ եւ, այլ թէ «կեղծ»-ն ալ նոյնը լինի՝ քիչ մը մտածել կուտայ: Նախ այնչափ ալ հաստատ չէ որ Կեղծը նախապէս «ձեւ» նշանակէր: «Կեղծ»-ը ուր որ ալ գործածուած է՝ պատիր երեւոյթի մը, խարէական կամ երեւակայական իրի մը՝ կերպարանքի մը՝ գործողութեան մը գաղափարը հետն ունի:

Նոյն խկ Եղնիկի ակնարկեալ բացատրութեան մէջ տիրողը դարձեալ այս գաղափարն է, այսինքն առ առք տեսիլ, «սուտ շինու կերպարանքով», ինչպէս քաջ կ'իմանայ Ա. Բ. Բ.: Եթէ բացարձակ «ձեւ» նշանակէր «կեղծ»-ը, Եղնիկը ուրիշ տեղեր ալ նոյն մտքը պիտի գործածէր, այլ կը տեսնենք որ այսպիսի տեղեր «կեղծ» էն ձեռք կը քաշէ եւ անյագաբար «կերպարանք»-ը կը կրկնէ:

“Վիշապն որ մարմնաւոր է, զիւր
կերպերն ոչ կարէ փոխել: Չի եթէ
հնար ինչ էր մարմնաւորաց շէշերն
փոփոխել, նախ մարդ՝ որ առաւել քան
զնոսա է՝ փոխէր շէշերն յինչ եւ
կամէր, այլ որպէս մարդոյ ոչ է հնար
փոխել ի կերպերն ինչ յոր եւ կամիցի,
նոյնպէս եւ ոչ վիշապին:”

Եւ քիչ մը վարը երկու բառն ալ
միանգամայն գործածելով՝ “կեղծ” ին
“կերպարանք” էն տարբեր մի սուտ եւ
անիրական բան լինելը աւելի որոշապէս
կը հաստատէ:

“Այլ թէ ի կալս ջորիք եւ ուղտք
երեւիցին՝ դիւաց կերպերն են այն. եւ
ոչ վիշապաց. եւ եթէ ի դաշտս երա-
գաղանք ձգիցին, եւ հեծեալք իրեւ
զմարդիկ զհետ երէոց արշաւիցեն, կէշէ+
դիւաց են եւ ոչ շէշերն ինչ իրաց,
եւ եթէ ի գետս ի կանանց ինչ ի կեր-
պերն երեւիցին, սատանայի կերպերն
են:”

Ուրեմն “կեղծիք”-ը խաբէական,
պատրողական ինչ է, ոչ ճշմարիտ: Ամ
թէ ըսենք, մինչդեռ “կերպարանք”-ը
անխտիր թէ սուտը եւ թէ ճշմարիտը
միանգամայն կրնայ նշանակել, սորին
հակառակն՝ “կեղծիք”-ը կէշէ+ ի սահ-
մանին մէջ կը մնայ եւ “կարծիք” իսկ
է էապէս, ինչպէս ժամանակին “Բաղ-

մալէպ”-ին մէջ ալ փորձած ենք ցուցը-
նել: Եւ եթէ կերպերն ալ նշանակէ
երբեմն սուտը եւ առերեւոյթն է, ոչ
իրականը եւ ճշմարիտը: “Կերպարանք”-ը
ամէն տեղ եւ ամէն առթիւ կրնանք
գործածել, բայց անոր տեղ “կեղծիք”-ը
բնաւ, բաց ի այսպիսի մասնաւոր եւ
խտրողական դէպքերէ:

Գալով շարքին բուն աղբիւրին, Վ.
Բատր. ին առաջարկած V ghele-ը ինձ
այնչափ ալ համոզկեր չերեւար, քչաւ եւ
շուէն անպատճառ գեղեցկութիւն աղ-
ուորութիւն չհետեւիր, ասոնք երկու
տարբեր եւ անջատ գաղափարներ են:

Սաղըղ Յովհ. Էփ. ին Աքեոգերէն
ոյ՞լ՝ ք աւելի հրապուրիչ է թէ ձայնիւ
եւ թէ նշանակութեամբ եւ կը յիշեցնէ
ինձ պ. خوش گۆ ասութիւնը որ դիմօք
գեղեցիկներու կը գործածեն յորում
եւ ակնյայտ կ'երեւի ցլ արմատը خوشին
հետ կապուած, անշուշտ դէմք կամ
“ձեւ եւ կերպարանք” նշանակելով,
ինչպէս կ'ըմբռնէ Հ. Աճ., թէպէտ առան-
ձինն նշանակուած չէ պ. բառագրոց մէջ,
որոց լուծութիւնը սակայն բացասական
նշանակութիւն մը չկրնար ունենալ,
գիտնալով որ շատ այսպիսի պիտանի
կլններ դուրս լողած են, ինչպէս ուրիշ
առիթներով ալ դիտած եւ հաստատած
ենք:

320. Պարպատ եմ', իմ' = ճաթռտիլ, պատրուտիլ, փճանալ, պ. ڤارپاد (barbad) = յօդս ցնդել, փճանալ:

Ասոր աակը կուգան կը շարուն ինչ ինչ յեղանակաւորմամբ

Վայրաւատ (ին, նեմ') = մսխել, փճացնել: Եւ ասկէ

Վարատ եմ' = քշել, ցրուել, քայքայել: Փարատ եմ' = բաժան բաժան, բզկէ բզկէ ընել:

Եւ բառին առաջին վանկը (վար, փար) ձգուելով՝

Վատ ն եմ' = մսխել, փճացնել: Ինչպէս կ'երեւի, «վայրավատ»-ին առաջին վանկը, «վայր»-ը՝ ար. ڤار (bas) նշանակող է-ը ինչ հետ գործ չունի, այլ, պ. ր. մասնիկին համազօրն է որ է-ը եւ է-ը եւ ար. ալ դարձած է: Եւ Աւետարանի «մինչեւ պարպատէին ուռկանք նոցա» (Ղուկ. Ե, 6) բացատրութեանը մէջ, ոչ այնչափ ուռկանին լեցունութեանը որչափ անոր հետեւանքին, ճաթեւը պայթելու գաղափարին պիտի կապուինք, իմա փճանալուն (ڤارپاد):

321. Վայր (վայր մի, առ վայր մի):

Վայրիկ — Նոյնին նուազականը:

Վայրկեան — Աւելի սուղ ժամանակաւ:

322. Ապրշում՝

Ապրիշ իմ' } = պ. ڤارپاد: Եւ Պրշում՝ ալ

Եւ վերջնոյն մի ալ տարալն է

Վարշում՝ ալ, թէպէտեւ կայ ڤارپاد, որ թերեւս ինքն ալ սկզբնաբար ڤارپاد լինի, կամ ڤارپاد, ինչպէս հաւանական է վերջին ձայնաւորէն դատելով որ պէ՛տ. — ի ներկայացուցին է:

323. Վերայեմ՝ } — պ. ڤارپاد = ածիլել, Վիրայ եմ՝ } սափրել, գերծուլ, եւս եւ Վիր ա՛մ՝ } ڤارپاد = յարդարել, շտկել:

324. Տուրժ (տուրժեմ) } — Գ = ժ օրինօք Տոյզ (տուգանք) }
«Զամենայն պատմութեան եւ զհանգերձ ժողովեալ նենգութեամբ» — Գ. Գ. Գ. (Եւթ. Թ, 5):

Տուրժ (տուրժեմ):

325. Վէգ } — Գ = ճ: Վէն } — Գ = ճ:

326. Վատթար — պ. ڤارپاد որ սղուելով կը լինի ڤار եւս ڤار, յորմէ եւ մերս Վատթար, եւ Վթար = ապականել, աւրել, գէշցնել (վատթարել):

327. Տորոնի } = գիւտոց, թնդում: Այս է Տրոնի } թերեւս եւ Տարաւի իբր հետեւանք կամ կապակից ամպագոռ տրոփման:

328. Բեր եմ՝ — պ. ڤارپاد, յորմէ ڤار (ڤ) = բերեմ: Բայց սա աւելի «տանիլ» նշանակութեամբ է պ. ի մէջ, մինչ «բերել» ի

Համար կայ آوردن: Սակայն այս զանա-
զանութիւնը այնչափ ալ խոր եւ հիմ-
նական չէ, եւ միմեանց տեղ ալ շատ
անգամ կը գործածուին. եւ տեղի ալ
կայ մտածելու որ նախատիպն էր آوردن
որոյ առաջին ձայնաւորին սղմամբ յառաջ
եկած է آوردن:

Նոյն չ. արմատն է որ դարձած է նաեւ,
b = v օրինօք.

Վարեմ (քչել, տանիլ նշանակութեամբ):

329. Տար = հետու, հետաւոր.

Օտար:

Վտար (վտարեմ վտարանդի):

Վտառ = բազմութիւն ձկանց (վտարան-
դի, գաղթական իմաստով):

Վտար անջ եմ = գլուխ քաշել, առ-
նել քաշել (վտարանդել):

330. Վրան { — S. Ար. Բո :
Խորան }

331. Շաղախ { — Հարկաւ մէկը սխալ եւ
Տաղախ { աւելորդ է, բայց ո՞րք: —
Հաւանականաբար երկրորդը, քանզի
առաջինէն բարդութիւններ եւ ածանց-
ներ ունինք:

332. Տոխի (ք) { — Ամենուն ալ հիմը նոյն,
Տրիխ { սաստիկ սէր, տրիանք:
Տարի }

333. Տեղատարաւ { Ա = է, եւ ր = շ փո-
Տաղատարաւ { խանակութեամբ, ինչ-
Տարատարաւ { պէս կարծիք = կեղծիք:

334. Տարգալ:

Տրգալ:

Դրգալ:

Դգալ:

335. Դուռէճ { — պ. دور (teyhau) կամ دور
Տուռէճ { (teyhau) քսուած թռչունը (տճ.
تبل):

336. Տուղտ { — Ծաղիկ (տճ. گل-ل گل-ل):
Տեղտ }

337. Տումար { — պ. طومار:
Տոմար
Տոմ
Տոմ }

338. Թոռոպ { — Չուանէ հիւսուածք:
Տոռն
Տոռոմ }

339. Տստակ { — կապոց:
Տցակ
Տրցակ }

340. Յախ { — պ. شخ (ճիւղ, սաս):
Յաք
Չաղկ }

341. Բարակ = նուրբ, սուր:
Բարկ (քացախ, բարկ անամ):
Փառ՝ Որ շնայելով իւր բոլորովին օտա-
րտի կերպարանքին՝ նոյն գաղափարի
յայտարարն է դարձեալ, իմա բարակ
եւ նուրբ (թաղանթ):

342. Կոճ = հաստ բուն, վէգ, բիտ:
Կոճղ = ծառին կոճը (տճ. کج-کج-کج):

Կոզակ | — Շէնքին վերի շէմը:
 Կոզնակ |
 Կզակ = Երեսին դուրս ցցուած մասը:
 Կոնակ = սրունքին կունտը (mollet):
 Կնդակ = պճեղ, կարծրացած մաս (տճ.
 ԲՆԷԷ):

343. Յիւոկիմ՝ }
 Յոկիմ՝ } — Լոյսին տիգարձակ վեր
 Յնցոկիմ՝ } ցատքերը:
 Յրցնքիմ՝ }

Ասոնց հետ կը դասեմ նաեւ

Սրսկեմ, իմ — Իբր ցրցնքել, ցանել:

344. Յանց եմ = 2-րդ նշանակութեամբ «աս-
 դիս անդին զարնուիլ» (Ա. Բ.): Յորմէ
 Յունց (ցնցուիլ):

Եւս եւ

Յինձ կամ ցունձ, արմատ «ցնծամ» ի որ
 ուրախութենէն ցատքըտելու գաղափա-
 րով կը կապուի վերիններուն հետ:

Նոյնպէս անսովոր արմատ մը կը
 նշմարուի՝

Ծինձ — յորմէ «ծնծղայ» = գործի
 յայտարար ցնծութեան:

Եւս եւ մի այլ արմատ

Յինց — յորմէ «ցնցուիլ»:

Նոյն մտքը եւ առմամբ

Յինդ կամ ցունդ, արմատ անիկիր՝ յորմէ
 «ցնդիմ», եւ թերեւս ալ

Յնցոտի — Իբր ցրցնած, կտոր բրդուճ
 (տճ. տարմատաղըն):

Հ. Պ.ին ասոնց հետ կը դասէ նաեւ
 «Խնծղամ», ՎԷՅԷԷԷ զոր մէնք այլուր
 կարգեցինք:

345. Բարակ = որսի շուն
 Պառական = հօտի պահապան շներ:
 Փարագ | = որսորդ կամ բրդոտ շուն
 Փարաք | (Ա. Բ.):

346. Սկիզբն | — Առաջինը վաւերական մնա-
 Սկիսմս | ցած է:

347. Չող = հաստը գերան
 Յող | = նոյնին բարակ եւ նուրբը
 Յողուն | (բուսոց կոթը, ծիղը, եղէգը):

348. Փարախ¹ — պ. فراخ (farakh) = ըն-
 դարձակ եւ շրջափակ տեղ, յորմէ
 Պառակ = հանգրուան ոչխարաց, եւ
 Հրա Պարակ = ընդարձակ գաւիթ եւ
 բոլորովին սղուելով՝
 Բակ = գաւիթ (cour):

349. Փաղ (փաղփաղիմ, փաղփոռն, եւն):
 Փալ | — Բոլորն ալ փայլել, փող-
 Բալ | փողել, շողալ նշանակու-
 Փայլ | թեան շուրջ: Ասոնց հետ
 Փաղփ (ք) | թերեւս ներքին ըլլայ դա-
 Փողփող | սել եւ

1 Հ. Պ.ին պ. فراخին հետ կը նոյնացնէ, բայց
 آوردن (Է մի վայր ժողովել, հայթայթել) այնչափ
 ծիւղ շմէկներ որչափ فراخ որ բուն բառն է:

Բահլ — պ. ١٤ (balkh) = արեւելք զոր
առ Խորենացոյն կը գտնենք «Բահլ
առաւաւտին» րացատրութեամբ:

350. Փանդինն }
Փանդենն } = քնար, նուագարան:
Փանդին }
Բամբինն }

351. Յոռի } — Թերեւս պ. ١٤ քլնի որ
Ոռի } khor ալ կը հնչուի եւ թըր.ի մէջ
ալ անցած է է: = տգեղ:

352. Ժիտակ } = մանեակ: Երկրորդը աղա-
Չտակ } ւաղում կ'երեւայ, տեսնելով
է: = վեղ իմաստը (տճ. է: ١٤):

353. Փաս }
Փարչ } — տճ. «պարտաք» ն է թերեւս:
Փարջ }

354. Բուռթ } = տեսակ մը համետ կամ
Բուռթին } խոշոր վերարկու (քոթենա-
ւոր): Տաճիկն ալ կ'ըսէ «բուռթիւն»:

355. Պայքար } — նպ. ١٤ եւ պհլ. ١٤: Յայա-
Փայկար } նի է որ սկզբնական ձեւը Տոզ
Փայքար } էր մեր մէջ ալ եւ յետոյ Յի
փոխուած, նման շատ մ'ուրիշ օրինակ-
ներուն պէս: Ասոր ապացոյցն է նաեւ
Նորագիւտ Մնացորդաց մէջ գտնուած
Պատգար (եմ) — Չեւը զոր ժամա-
նակին Հանդ. Ամն.ի մէջ ալ մատնա-
նիշ ըրած էի:

356. Փարեւի } — « = է ըծորդութեամբ:
Փարաւի }

357. Եղծ (անամ):

Իղծ (ըղծամ, անամ):

Եւ ր' = փ աւելագորութեամբ

Բաղծ (ամ):

Փուղծ (փղծկիմ):

Եւ սկզբնատառը միշտ փոփոխուելով:

Մղծ-կ-իմ } — «Մուղծ» եւ «Կուղծ»

Կղծ-կ-իմ } են թագրական արմատներէ:

Բողորն ալ իրեն յատուկ երանգով սրտի

տագնապ՝ յոյզ եւ անձուկ նշանակելով:

Ասոնց հետ է նաեւ

Գեղծ = սաստիկ իղծ, փափաք:

358. Փարաւաթ եմ

Փարաւարթ եմ } = յարգարուիլ,

Փերեւեո եմ } զարգարուիլ, պ. ١٤:

Փերեւերո եմ } (parvaz, ١٤: ١٤) (fara-

Պերեւեթ եմ } vîz): Եւս եւ

Պերեւեշոք } — Մօրուքի յարգարանք

Պերեւիշոք } որ նոյնպէս toiletteի մաս

կը կազմէ:

359. Պար (պար առնում = շուրջ դառնալ):

Փար-եմ, իմ = ամէն կողմէն պատել,

փաթթել, փաթթուել, ման առնուլ:

360. Հէք

Հէգ } = խեղճ, թշուառ:

Փէք }

361. Փեղ

Փիղ } — պ. ١٤:

Փիւղ }

362. Խղուրդտիւն }
 Խլլրտիւն } — տճ. քըմըլտամաք (°):
 Խլլրտ ումն }

363. Բակ եմ = փրցնել, քանդել, յորմե
 Բակ տ եմ:

Եւ կարի հաւանականաբար

Դադ թ եմ } — Զի գաղթելն ալ տունը
 Խախ տ եմ } տեղը աւրել քանդել չէ:

Նոյն «բակ» արմատը դարձած է
 նաեւ «բայ» զոր թէպէտ առանձնակի
 չունինք, այլ ակներեւ է ի

Բայ-բայ-եմ՝ որ կրկնակն է անոր:

364. Թերթ }
 Եթերթ }
 Յեթերթ }
 Շերտ }
 Փերթ եմ }
 Փրթ } եմ }
 Բրդ } եմ }
 Փրց նեմ } — Բողորն ալ էր քըմըլտամաք
 Փուրծ } նշանակութեամբ: Նախա-
 Փթիր } տիպը պ. ۵ پار եւ ۴ پار կ'երեւի:
 Փթուր }
 Փթութ }
 Փթուղ }
 Փշուր }
 Փխուր }
 Փուխր }
 Փուխ }

365. Վիր (վերապ, խոր վերապ):

Վիրճ } — Նոյն նշանակութեամբ:
 Վիրճ }

366. Բաղց կեղ } — «Բաղց» եւ «կեղ» ի
 Բարց կեղ } բաղադրութիւն, իբր ան-
 Բարծ կեղ } յագարար ճարակ փնտռող
 Իւլ (խոց) զոր շփոթելու չէ «կեղծ» ին
 հետ:

367. Փող — պ. قو (bogh) = սրինգ, տճ.

قو-، قو-، قو-: Այս նշանակութիւնն եւ
 նմանութիւնն մեկնելով է որ կը նշա-
 նակութիւն նաեւ կոկորդ, ջրի ճամբայ
 եւ ամէն ինչ որ անցք կը ցուցնէ, օր.
 Փող (ք) = քթի կրկին խողովակները:
 Փող ոց = անցի ճանապարհ:

Փող երակ }
 Փող որակ } — Բողորն ալ նոյն canal,
 Փող րակ } vaisseau նշանակութեամբ:
 Փող ովակ }
 Խաղ ովակ }

368. Կարծ } — տճ. «քաս, քըս, քէօս» ար-
 Բարծ } մասները կը յիշեցնեն (քասմաք,
 Բարց } քըսմաք, քէօսէ): Եւ իբր շարու-
 նակութիւն

Գերծ ում } — Ածիլել (իմա կրճատել):
 Էերծ ում }

369. Բուշտ = դուրս ցցուած մաս (պալար,
 ալտուց, բշտիկ): Այս նմանութեամբ
 անշուշտ

Փուշ — իբր սրացած, տիգացած:

370. *Հոգ* — Այս բոլորը կ'երեւի մի եւ նոյն
Հող { պ. ܐܠܐ (մերկ) կամ ܠܗ (lokht)
Հիւղ { արմատի ծնունդներն են, աւելի
Հուղ { առաջնոյն, զի լոգանալու համար
 ի հարկէ նախ մերկանալ հարկաւոր է:
 Այս գաղափարով է նաեւ

Հոկ = սոսկ, պարզ (իմն մերկ):

Նոյն է եւ

Ղող (ամ', իմ') — «Գարդ չկարէ բա-
 զում ժամն ի վերայ ջուրց ղողալ»
 (Սեբեբ., Հատ. 273): *Ղողիմ* (ծած-
 կուիլ, թաքչիլ) առումն ալ աստի է,
 իբր թաղուիլ ջրոյ մէջ:

371. *Քամահ եմ* { — «Քամակ» (կոնակ,
Քամահր եմ { թիկունք) էն առնուած,
Քամահար եմ { իբր քամակը զարնել
 (հար), կամ քամակ դարձնել, յորմէ
Արհամարհ եմ (+հ-էն + վանկը իյնա-
 լով եւ երկրորդ վանկին (մահր) տեսակ
 մը կրկնումովը, փոխանակ «մահրա-
 մահր» ի տալով «արհամարհ»:

372. *Քաւ եմ* { — Դարձեալ - ին անհաս-
Քահ եմ { տատ ձայնը որ հոս ալ չի
 դէմ կ'ելլէ: Բառը թուի լինել պ. ար.
 ܚܐܝܬ (kaiṣar) որ գործածուած մեղքի
 փոխարէն սահմանուած պատիժը կրել
 կը նշանակէ, յորմէ «քաւարան»:

Տառաշրջութիւններն են - = ֆ = ֆ.
 [ܚܐܝܬ, ܚܐܝܬ] = քաւ, քահ]:

373. *Հասկ* = հասուն ցորենի եւ ուրիշ ըն-
 դեղինաց գլուխը (Ա. Բ.):

Կասկ { = կեղեւած մաքուր գարի, յո-
Կասք { րոց եւ «կասկեմ, կասքեմ» =
 գարի ծամել անասնոց պէս:

Աստի եւ

Ծասկեմ { = ծամել:
Ծասքեմ {

Քաշկ — պ. ܚܐܝܬ

Քաշկէն — պ. ܚܐܝܬ = գարէհաց: Մեծ
 հաւանականութիւն կայորայս լինի նաեւ
Քասք (ն) իմ' = փշաքաղուիլ, ցորենի
 հասկին քիստերը (փուշերը) նմանու-
 թեան առնուելով, զոր կը հաստատէ
 նաեւ:

Քաս (մն) իմ' = փուշ փուշ ըլլալ
 (Ա. Բ.):

374. *Խինդ* — խնդամ, խնդոյք:
Խինծ — խնծիոք, խնծղամ, խնծղանք:
Խինծ — խնծ(ջ)ոյք:
Խանդ — խանդանք, խանդաղատանք,
 խանդակաթ:

Հարկաւ ասոնց կարգին մէջ է նաեւ

Խննդ — Իբրեւ սաստկագոյն աստիճանը
 խանդի:

Պ. ܚܐܝܬ արմատի պէսպիսութիւններ,
 բոլորն ալ:

375. *Սակ* — պ. ܣܐ = բաժ, հարկ, որոշ
 տուրք:

Սակ աւ = իբր որոշ քանակաւ, պայ-
մանաւորեալ չափով:

376. Գուղծ(ն) = հողի կոշտ — պ. ٤٦٤:

Քուց

Քծուար | — Ուրբ “քուծ” եւ “քուծ”

Քծուար | արմատներ կ'ենթադրեն, ինչ-
պէս եւ “քունց” արմատ մը յորմէ

Քնցեղ = նոյն նշանակութեամբ:

377. Խտիր = զանազանութիւն:

Խնդիր = քննութիւն, հարցփորձ:

Ընտիր — Սա ալ “խնդիր” ին մէկ տե-
սակն է = զանազանել՝ որոշել:

378. Աղարծի } = մատղաշ (մանկիկ):
Աղարծրի }

Խաւարծի }
Խաւարծիլ } = մատղաշ բոյս
Խաւարտ }

Հ. Պ. ին ասոնց հետ կը դասէ եւ

Թաւարծի = բրդոտ, դի սա ալ ծլար-
ձակութիւն մ'է, ինչպէս կ'ըսենք “դե-
ռաբոյս”:

Խործովիլ } — Բոլորն ալ “խաւարծիլ” ի
Խործովիլ } յեղմունք:

Խործիլ

Եւ մի այլ ուղղութեամբ

Խուրծ = կապոց, փունջ՝ քաղած բուսոց:

Խարծ = եղեգնուտ տեղ, եղէգն ալ մի
բուսական տիգարձակութիւն լինելով:

Այս խումբին պատկանել կը թուի եւ

Դարծիլ որ խործովիլ է, ինչպէս կը նշա-
նակէ Ա. Բ. ն ալ:

379. Ան գոս(ն)եմ՝ — Ան ժխտականով
Ան կոս(ն)եմ՝ պ. ٤٦٥ (ականջ) ար-
Ան կոս(ն)եմ՝ մասն է, որով բառին
Ան կուշ(ն)եմ՝ ստուգարանական ի-
Ան կուշ եմ՝ մաստը կը լինի = ա-
Ան գուշ եմ՝ կանջ չկախել, եւ տա-
րածաբար՝ արհամարհել, քամահել, եւն:

380. Խարխար եմ՝ } = խախտել, աւել,
Խարխալ եմ՝ } խառնել:
Խարբալ եմ՝ }

Խարխուլ } = խախտաւ:
Խարխուր }

Խորխուլ իմ՝ = ձեղքրտիլ հողոյ. “Եւ
երկեր առանց ջուրց պատառի եւ խոր-
խուլ” (Եղն):

Խրխուր = փխրունք, փշուրք: Ա. Բ. “սրբոց
մասունք” ալ կը դնէ. աս ալ դարձեալ
“իւրարմէ անջատուած՝ քայքայուած
մասնիկներ” իմաստով է անտարակոյս:

Խարխ իմ՝ = խարխիլ:

“Մեղքն բարութեամբք իմն սովոր
են ածել, եւ ցառովք եւ վտօք խար-
խիլ” (Ոսկ., Ես. — Հատ. 243):

381. Մեղմ (իբր ٤٦٤ = ար. ٤٦٤), յորմէ
Մեղմիլ } — Աւելի բարոյական իմաս-
Մեղմիլ } տով:
Մեղմիլ }

Մաղմաղ = թոյլ եւ չափաւոր կրակ:

382. Պոզտեմ' { (դոնս) = արհամարհել:
 Պոստեմ' }
383. Ուղերձ { = ընծայ: «Ուղերձեմ» ինչ հա-
 Ողերձ { մարջիտնական թեմա՝ «բան
 Օղերձ { մը իրմէն դուրս տալ» կ'ըսէ
 Ա. Բ. Ը, որով մինչեւ մէկ աստիճան
 իրաւունք կը տեսնեմ նոյնացնել ասոնք
 «յուզարկ» եւ «ուղարկ» ինչ հետ, անց-
 նելով «Ուղերկ» միջինէ մը, իբրեւ
 «ընծայ» պատարագս առաքելն:
384. Որայ { = կտրած ցորենի կտակած խուրձ:
 Օրան }
385. Որոր { — Զի օրել օրորելն ալ ուրիշ
 Օրոր { բան չէ, այլ երեւ տալ:
 Երեր }
386. Ծաղ — Ծաղարար (ծաղքով խմոր բա-
 ցող):
 Ծալ — Ծալածոյ = ծալծալ:
387. Փուճ — պ. ڤوڇ = ունայն, անպիտան,
 աւրած, փճացած: Յորմէ
 Փուտ, արմատ «փտանամ» ի:
 Փծկ եմ, իմ { = աւրել, ապականել,
 Փցկ եմ, իմ { իլ:
 «Ամենայն ինչ եղծաւ փցկեցաւ»
 (Ոսկ. Պաւլ., Հատ. 128):
 Փծ ուն { = անարգ, ոչինչ:
 Փց ուն {
 Այս վերջինները «փուծ» եւ «փուց»
 արմատներ կ'ենթադրեն:

388. Հերք եմ { = մերժել, վանել:
 Ծերք եմ {
 Բերք եմ }
389. Աղօշ { = ծառին ծխած ճիւղ:
 Ուղէշ {
 Ուղեշ }
390. Իր աւ = ստոյգ (réel, réalité): Աստի
 է արդարութեան գաղափարը, իբր con-
 forme à la réalité, յորմէ
 Իր աւք (իրօք) = ստուգապէս, réellement.
391. Ապսպուար { — պ. سپارش որ եւ سپارش,
 Ապսուար { րայ' سپردن, سپردن =
 Ապսպար { ապսպրել:
 Ապսպր }
392. Արեգ (մայր արմատ) որ եւ
 Արեւ:
 Այս երկու ձեւերուն շուրջ կը բոլորին
 Արեգ ակն — Որ «ակն արեւուն» մեկ-
 նուած է, բայց կարծեմ թէ «ակնը
 պարզապէս անանցական մասնիկ մ'է
 ուով աճած, ինչպէս վարի ձեւերն ալ
 կը ցուցնեն:
- յԱրագ եմ = արեւի դէմ դնել, զոհել
 Արեւ ակ { — Արեւէն կամ այսպէս իմ
 Երեւ ակ { ըսելով արեւէն, այն է
 Երեւ իք { արեւու երեւելէն առնուած
 Երեւ ոյթ { գաղափարներ բոլորն ալ: Եւ
 գաղափարաց այս շղթայամբ, եւս եւ

կրագ որ երէն մ'է առ աջօք, եւ
կրես (ք), իբր երեւելի մաս գլխոյ:

393. Գուգ | — Կծկած:
Կուգ |

Գզիկ | — Երեւի պ. ڪوڙڪ Է:
Կծիկ |

394. Ժամ | — Կ. زمان
Ժում |
Ժամանակ |
Ժամ ան եմ |

Ամ | — Կ. ամս
Ամ անակ | — Կ. ամս
յԱմ եմ == Ժամանակը ուշացնել:

395. Յող | — Կ. ڄال, ڄال: Ասոնք «ցողք»,
Ծող | — «չող» ի եւ «նշող» կամ «նշյլ» ի
հետ ալ կրնան լծորդուիլ:

396. Գուշ | — Կ. ڪوش (ականջ) բաւա-
Գոյշ | — կանապէս կը մեկնէ բառին
զԳոյշ | — բուն նախնական իմաստը այն
Գուշակ | — է ականջ դնել, հսկել, լրտե-
սել, պահպանել (զգուշանամ — տր.
խնդրով):

«Հրամայեալ զգուշանալ գերեզմանին
մինչեւ ցերիս աւուրս» (Մատթ. Ի. Է, 64):

«Եւ նորա երթեալ զգուշացան գե-
րեզմանին» (Անդ, 66):

Այս հիման վրայ է նաեւ «գուշակ
լինել», իմանալ, տեղեկանալ, տեղե-
կացնել իմաստը. «Թէ որ գիտացէ թէ

ուր է, գուշակեցէ գնմանէ» (Յովհ.
Ժ. Ա, 56):

Այն այս առմամբ էր որ թարգմա-
նեցինք Կարնամակին մէջ պատահած
ڪوشڪان, ڪوشڪان պ. բառերը (տ. Կարն.,
էջ 119):

Շարքը լրացնելու համար աւելցնենք
նաեւ

Գոյժ որ տխուր լուրեր գուշակել, իմացը-
նել է:

397. Խեց, ի | — Կ. ڇت = աղիւս, կաւե-
հեց | — դէն ընդհանրապէս:

398. Լեզու | — Բոլորն ալ լեզուով
Լեզ ում | — կատարուած գործողու-
Լիզ եմ | — թիւններ, եւ լեզուն նկա-
Լիզ անեմ | — տուած իբրեւ գործի այս
Լիզ ում | — աշխատութեանց:

Լեղ ում մ'ալ Բ. ի մէջ սոյն մտքը, բայց
կարծեմ թէ գոյութեան իրաւունք չունի,
պարզ շփոթութեան մ'արդիւնք լինե-
լով (շ) ի եւ (շ) ի:

Լե սում | — Եւ. Եւ. Եւ. Եւ. Եւ. Եւ. Եւ. Եւ.
Լոս եմ | — ներով լեզուին կատարած դերը
ծամելու գործողութեան մէջ, դէս ու
դէն շրջապատով բերնի մէջ եւ շարունակ
աղօրեաց (ատամանց) տակը բերելով
պատառը, ինչպէս սանդիտոսը անկանի
մէջ:

Լես ան = լոսելու քար:

լէս ուրք = աղբներէն լուած մաշած տեղուանք:

399. Շիւթ(p) = շիւթութիւն, խառնակութիւն, յորմէ

Շիւթ = կասկածելի, խառնակ, եւ

Շուի = կասկած (ար. شاك), խառնակութիւն, յորմէ

Շիւ եմ' — քսել, ճզմել, ածուել

Շիւ շիւ եմ' (խառնել):

Շիւթութեան խառնակութեան գաղափարը տանելով անկարգութեան, կրնանք այս իմացմամբ «շոփ» արմատ մ'ալ ննթադրել յորմէ

Շիւանամ' — Իբր «շոփ» անամ', ինչպէս որ կայ

Յուի — յորմէ «ցոփանամ».

Գարձեալ մի եւ նոյն գաղափարով եւ մի այլ ուղղութեամբ՝

Շաղի — Անիկիւր արմատ մը՝ յորմէ

Շաղիաղի — Իբր «շաղի-շաղի» = փուճ եւ անկարգ խօսքեր:

Գարձեալ

Շաւ — Ենթադրական արմատէ մը՝

Շօշ եմ' (շաւ շիւ') = նեղուիլ, չարսկիլ (շփում, ճնշումի ակնարկութեամբ):

Նոյնը գառնալով նաեւ

Շաւի — Ինչպէս յայտնի է իւր կրկնակ

Շօ շաւիին մէջ որ է շաւ-շաւի եւ շաւի-շաւի, յորմէ «շօշաւի» եմ':

400. Ժախ { = աւլուք, աղտեղութիւն:

Ժախ = գէշ հոտ, ապականութիւն, թերեւս եւ

Յեխ եւ

Յիխ:

401. Թինդ { — Ինչպէս կայ դնդիւն, բում-
Թունդ { բիւն, եւն:
Թնդումն }

402. Բանդ ալ, եմ'
Խանդակ (بخند) { — պ. بخندի ծա-
Բանց եմ' { գումներ:
Բեց եմ'
Մոց եմ' }

403. Զգեստ { — Այս երկու բառերուն մէջ
Զգաստ { առաջին հայեցումով ոչ մի
աղերս կը նշմարուի, գոնէ նշանակու-
թեան կողմանէ: Ինչ վերաբերութիւն
ունի յիրաւի հագուստը մի բարոյական
եւ վերացեալ գաղափարի հետ (զգաստ):
Եւ սակայն զարմանալի է որ Ս. Գրոց
մէջ գրեթէ միշտ զուգընթաց կ'ընթա-
նան, ինչ որ կը ցուցնէ թէ այս տեղ մի
գիպուածոյ պատահականութենէ աւելի
բան մը կայ: Ուստի եւ պարտաւոր եմ'
ընդունիլ հոս Հ. Պ. ի մեկնութիւնը
որ զգեստ հագնիլը արթնութեան նշան
կը համարի, եւ «զգեստ մարդ ընդ
առաւօտ» ընդ յառնելն ի քնոյ, եւ յե-

րեկոյն՝ չեւ ելեալ յանկողին՝ մերկանայ զգգեստն՝ կ'ըսէ:

Եւ Աւետարանի մէջ, դիւահարին վրայ պատմուած այն դէպքը թէ, երբ՝ յետ բժշկութեան զգաստացաւ՝ հագաւ իր հագուստները, լիովին կ'արդարացնեն այս ըմբռնումը, «Տեսանեն զդիւահարն զգեցեալ եւ զգաստացեալ» (Մարկ. Ե, 15):

«Պատահեաց այր մի... յորում էին դեւք եւ բազում ժամանակս չէր հանդերձ զգեցեալ եւ ոչ ի տան բնակեալ, այլ ի գերեզմանս» (Ղուկ. Բ, 27):

Եւ քիչ մը վարը, դիւահարին բժշկութիւնն յետոյ

«Գտին զայրն՝ ուստի դեւքն ելեալ էին, դէպքէն եւ զգաստացեալ նստէր առ ոտն Յիսուսի» (Անդ, 35):

Ուրեմն անժխտելի է թէ զգենուլը նշան է զգաստանալոյ: Գաղափարաց այս շղթայման հետեւելով ոչ նուազ ընդունելի է նաեւ որ զգենուլի հետ կապ ունի եւ

Զգոն — Որ խոհեմ, խելօք եւ զգաստ կը նշանակէ, արդարացնելով ճիշդ վերի հասկացողութիւնը, որ «Բազում անգամ՝ զբաղում անդգամն տեսանեմք զգոնացեալս եւ զզգոնսն անդգամեալս» (Եզն.): Այս աղերսը լուսաբանուելէն ետքը աւելորդ է միւս ձեւերուն վրայ

ծանրանալը որք այս երկուքին այլազանութիւններն են պարզապէս, օր.

Զգաց (ուցանեմ) = իմաց տալ, տեղեկացնել, իմաս միտքը արթնցնել, ուշադրութիւնը հրաւիրել.

«Զգացուցին ինձ քահանայապետքն» (Գործ, ԻԵ, 15):

«Մի ումէք ասեր թէ զայս զգացուցեր ինձ (Անդ, ԻԳ. 22):

Զգած (իմ, նում, ումն) — Մենք թէեւ հիմա յուզուիլ՝ խռովիլ (s'émouvoir) իմաստով կ'առնենք, բայց բառին բուն հին նշանակութիւնը հփփել, հփփել է, ինչպէս ճշգորէն կը դնէ Ա. Բ. Բ. եւ ինչպէս կը հաստատեն դասական օրինակները:

«Այնու իւղով անուշանայցեմք եւ զնոյն կրիցեմք յանձին. զի այս դատարկութեան կարծիս դէպքէն մեզ, եւ այն՝ քաջութեան եւ զարմանալեաց» (Ոսկ. Պաւղ., Հատ. 120):

«Եւ կուէաց Տէր Սաբաւով յաւուր յայնմիկ լալումն եւ կոծումն եւ աշխարումն եւ գերծումն եւ դէպքէն քրծի» (Ես. ԻԲ, 12):

Զգեաց (աստուածազգեաց), որոյ սղեալն է Զգեց — Որ միանգամայն 2^ր բայարմատն է Զգեմ հփ

Ասոնց վրայ պիտի աւելցնեմ նաեւ

Առիգած եւ

Առազաստը որոնց մէջ անկարելի է չգիտել “զգեստ” ին “գած” եւ “գաստ” արմատները, որք նշանակութեամբ ալ արդէն նոյն գաղափարին կը յանգին, իբր վարագոյր, ծածկոց, գոգնոց, եւն:

Հ. Պ. ին աչքէն վերսկած չեն այս առնչութիւնները որոնց վրայ կը յաւելու նաեւ “Առաստաղ”ը:

Թուարկութիւնը կատարեալ ընծայելու համար պէտք է յիշել նաեւ զԱզանիմ — Որ թէ հագնիլ եւ թէ տեղ մը իջնալ, օթեւանել, գիշերել կը նշանակէ: Եւ այս կրկին նշանակութիւնը, եթէ մօտէն նայուի, դարձեալ մի եւ նոյն մայր գաղափարի առաձգութիւններն են, զի “հագնիլ”ը (որ ինքն ալ “ազանիմ” ին ամիսին է Հաւելադրութեամբ) հանուած ըլլալ կ’ենթադրէ անտարակոյս, եւ հանուիլը բնականաբար հանգչելու համար կը լինի:

Եւ բառին նիւթական շէնքին մէջն ալ արմատը արդէն բաւական բացայայտ կ’երեւի

ա - գան - իմ

զ - գեն - ում

“գան” եւ “գեն” որ թերեւս տճ. “կէյն” (կէյմէք, կէյնմէք) արմատի բղնուսները լինին:

Հարկ չկայ ուրեմն “այգ” օտար արմատի մը միջամտութեան եւ “յագ հանել ուրեք զգիշերն” բացատրութեան Հ. Պ. ին. նա զի հանգչելու անպատճառ մինչեւ այգ մնալու պարտականութիւնն ալ Հհարկադրեր:

Գաղափարաց այս զուգորդութեանը հետեւելով անկարելի է հոս չգնել նաեւ

Ազուն եւ լը, առաջինը իբր կանուխ Անազան ի իջող (հագող) եւ երկրորդը անոր ժխտականով (ուշ մնացող):

Հ. Պ. ին “Ջեկուցանեմ” եւ “զգուշացուցանեմ”ն ալ ասոնց հետ կ’իմանայ, բայց անտեղի է:

Բովանդակելով ուրեմն այս կարի բեղուն ծննդաբանութիւնը՝ կը տեսնենք որ բոլորն ալ

գաստ = գեստ = գեց

գան = գեն¹

արմատներու ճառագայթումներն են զոր կրնանք այսպէս պատկերացնել:

Դաստ } Զ-գաստ
 } Առա-գաստ

Դեստ — Զ-գեստ

Դաժ — Զ-գաժ, Առի-գաժ

Դաց — Զ-գաց (ուցանեմ)

¹ Ասոնց ստուգաբանութիւնը տես Ար. Բա. ի մէջ:

Գեաց — աստուածա զԳեաց

Գեց — Զ-Գեցայ, այց,

Գան } Ը-Գան իմ
 } Ը-Գան
 } Ըն-Ըգան

Գեն — Զ-Գենում

Գոն — Զ-Գոն

404. Հով } — Հովանամ, Զովանամ, Հովա-

Հով } սուն, եւն (air frais):

Հողմն = օդային հոսանք:

Հոյն է թերեւս եւ

Կողմն — ակնարկելով շնչման հողմնոց
որք երկրիս չորս հակադիր կողմերը
կ'որոշեն:

Հ. Պ. ինն բրած կոչումները շատ
քաջադէպ են հաստատելու այս իմաստը:

“Ի չորից հողմնոց երկնից ժողովեցից
զձեզ, ասէ Տէր” (Զաք. Բ, 6):

“Թագաւորութիւն նորա փշրեցի, եւ
բաժանեցի ընդ չորս հողմն երկնից”
(Գան. ԺԸ, 4):

“Ժողովեցեն զընտրեալս նորա ի
չորից հողմնոց, ի ծագաց երկնից մինչեւ
ի ծագս նոցա” (Մատթ. ԻԳ, 31): Այլ
հաւանիմ Հ. Պ. ինն հետ այս խումբին
մէջ իմանալ նաեւ զ

Հովանի — Իբր արեւու տապէն պաշտ-
պանող օդասուն միջոց (ստուեր), այլ
կը դադրի մեր համաձայնութիւնը երբ
“յովանակ” են կը փորձէ բերել բառը,

Գեմնութենէսի ճառէն իշու եւ իշավարի
առասպելը կցկցելով, իբր թէ անկէ
թելագրուած լինին նախնիք այս բառը
ստեղծելու:

405. Դրախտ — պ. درخت կը նշանակէ տիրա-
պէս ծառ որուն ար ալ կ'ըսուի եւ շատ
անգամ միացնելով درخت و ար կ'ըսեն
որ ծառաստանի իմաստը կուտայ: Մենք
այս վերջին իմաստով առած ենք
“դրախտ”ը:

“Եղ զնա ի դրախտին փափկութեան”
(Ծննդ. Բ, 15):

“Յամենայն ծառոց որ իցեն ի ներքս ի
դրախտի այդը՝ մի ուտիցէք” (Ընդ, Գ, 1):
Յորմէ

Դրախտ:

Եւ “դար” արմատէն

406. Դար (դարաստան):

Ծառ:

407. Ծաղկատ — պ. دگل = առաջոյ մասն
գլխոյ, յորմէ եւ

Գազաթ(ն) = ցցուած մասն գլխոյ եւ
լերանց:

408. Հոտ իմ } = աւրուել, հոտիլ:
Հոծ իմ }

409. Պաշտ պան } — պ. تبت (թիկն) եւ
Փուշտ ի պան } ան ածանց. մասնիկով
تبتان, այն է թիկնապահ: Առաջինը
երկրորդին մի սղեալ ձեւն է, եւ անոր
ծնունդը:

410. Գոռն = քաղքի մէջ տեղումը, անցու-
գարձի տեղ (Ա. Բ.):
Գոռն = փողոց, եւ ցեխ: Ուստի
Գոռն իկ — Իբր փողոցի, իմա հասարակ
կարգի մարդ:
Գրոն } = խառնիճաղանձ, բաղմուժիւն
Գոռն } մարդոց, կենդանեաց:
Կրոն }
411. Մաղ = մաղուք, խոշորութեամբ, մանր փոշի,
(հողմաղ, մանրամաղ):
Մղեղ = մաղուքի կամ մուխի պէս բան,
կայծ, մոխիր, փոշի (Ա. Բ.):
“Արմատ նոցա իբրեւ զմղեղ եղեցի,
եւ ծաղիկ նոցա իբրեւ գփոշի ելանիցէ”
(Ես. Ե, 24):
412. Սաո — խաճակեր, խաճամբ, խաճարար,
Սոո — խոճակեր, խոճանոց, խոճարան,
եւն:
413. Ոլոռն } — տճ. “պուրջաք”, եւս եւ
Ոլեռն } “տամիայ” (կաթիկ):
“Հոսէին ի նմանէ քրտունք իբրեւ
գկաղակս արեան՝ ոլոռն ոլոռն հեղեալ
յերկեր” (Ղուկ. ԻԲ, 44):
414. Սրիկայ — “վարձեցաւ արս սրիկայս եւ
զարհուրեցուցիս” (Գատ. Թ, 4):
Սիկարեան = նոյն նշանակութեամբ.
“Հանիր յանապատ չորս հաղարս արս
անորէնս սիկարեանս (Գործ. ԻԱ, 38):
(Կոչումները Հ. Պ. իէն են):

415. Եղիճ } — տճ. “լսրողան” — եւս եւ
Եղինճ } խեցեմորթ մը:
416. Զեն ում } — Մի եւ նոյն պ արմատէ
Զատ իկ } կ'երեւին որ ուղիղ ժամա-
նակներու համար յ (զեն) է, ինչպէս
բ, յ, յ, յ (զեն ում, զեն ուս, զեն-ու)
եւ խոտոր ժամանակներու մէջ ճ (zad)
կը դառնայ, ինչպէս բ ճ (= ١٥ ٥٥ =
զեն ի), եւն:
Մենք այս երկրորդ բայարմատը հու-
նինք, մի միայն “Զատիկ” բառին մէջ
պահուած կ'երեւի որ արդարեւ տճ.-
+է-ի կը նշանակէ (էթ քէսիմի, քուր-
պան քէսիմի):
“Զառաջնում աւուր բաղարջակե-
րացն յորժամ զղատիկն զենուին” (Մարկ.
ԻԳ, 12):
“Առէք ձեզ ոչխար եւ զենջիք զա-
տիկ” (Եւթ. ԺԲ, 22):
Հ. Պ. ին ասոնց հետ կ'իմանայ եւ
Սատ աղ եմ, որ անհաւանական ալ չէ:
417. Աւար եմ } — Երկրորդը թէեւ աւելի
Հաւար եմ } գործածական դարձած է,
բայց առաջինն է տիպը, Հի մ'աւելա-
դրութեամբ, ինչպէս -է-է-ի = -է-է-ի
--- = ---, եւն:
418. Աւար եմ } = բժշկել, առողջացնել
Ապար ինեմ }
Այս կարգէն է նաեւ
Ապար էն, ըսելու համար “ստուգիւ”

պէս այն ատեն ալ դիտել տուինք բա-
ռին մէջ շտառին գոյութիւնը աւագ
դեր կը կատարէ եւ նշան եւ ապացոյց
է իւր լինելութեան էական հանգաման-
քին: Որովհետեւ նախատիպին (կարծ)
մէջ կար որ փոփոխութեանց ենթա-
կայ եղած է, եթէ ոչ «կեղ»ին վրայ
յանկարծուստ եւ յանակնկալ շ մը
չի գար փակչիւր առանց իւր գոյու-
թեան իրաւունքը տեղէ մը կերպով
մը յայտնի ընելու: Ասոր օրինակը չու-
նինք: Աս յայտ յանդիման ճշմարտու-
թեան վրայ ասկէց աւելի ծանրանալ
չարժէր:

420. Մրջիմն | — պ. مور արմատի նուազա-
Մրջիւն | կանք ۴ مور: «իմն» ամանցը
«ումն»ի մէկ տարբերակն է, ինչպէս
«գոչիւն» = «գոչ ումն», «գղղղիւն»
= «գղղղումն», եւն, ինչպէս կայ ալ
«կրճիմն» = «կրճիւն» = «կրճումն»:

421. Վաճար | — պհլ. vacar, նպ. ۱۰ ۱۰ ۱۰^{۱۰}
Վճար | սերեալ բոլորն ալ, առումներու
Պաճար | քիչ շատ յեղերանգութեամբ,
Պաշար | բաց գլխաւոր իմաստը միշտ
նոյն է՝ գնելի վաճառելի իրք, հայթայ-
թանք, պարէն, ապրուստ, եւն:

422. Չի | — չպ. եւ զնգ. aspa, ۱۰ ۱۰ ۱۰^{۱۰}
Դզի | է որ պհլ.ի մէջ ۱۰ նախատառը
Տզի | ձգելով կ'երեւի երբեմն ۱۰ ۱۰ ۱۰^{۱۰}
ձեւի տակ, ինչպէս նպ.էն ալ ունինք

ձեւի տակ, ինչպէս նպ.էն ալ ունինք
اسب (سوارى, سو) եւ sp եւ ۱۰^{۱۰}
խտանալով տուած են ۱۰ ۱۰ ۱۰^{۱۰}
(տ. Կարնամակ ծան. 25 եւ 38):

Սոյն այս ձայնն է որ նախապէս դզի եւ
Տզիով տրուած եւ ապա ۱۰ ի յանգած
կը տեսնենք, պահելով հանդերձ --
ձեւն ալ (ասպանդակ, ասպարէս, եւն):

423. Յաւազ | — պ. ۱۰ ۱۰^{۱۰}
Յովազ |

424. Յաւեժ
Յաւերժ
Յաւէժ
Յաւէրժ
Յաւէտ
Յաւիտեան | — պ. ۱۰ ۱۰ ۱۰^{۱۰}
— պ. yaved, ۱۰ ۱۰ ۱۰^{۱۰}
այլալուծիւններ:

425. Շահեկան | — իբր Շահական (թագա-
Շայեկան | ւորական) — տ. ۱۰ ۱۰ ۱۰^{۱۰}
Մէկը միւսին վրայ առաւելութիւն
մը չունի ստուգաբանօրէն, առաջինն
աւելի ուղիղ է, թէպէտեւ երկրորդը
աւելի դասական հանդիսացած է:

426. Շերէշ
Շրէշ
Շրէզ
Շրէժ | — պ. ۱۰ ۱۰ ۱۰^{۱۰}
= ۱۰ ۱۰ ۱۰^{۱۰} (տճ. ۱۰ ۱۰ ۱۰^{۱۰}):

427. Ճաւշ (۱۰ ۱۰ ۱۰^{۱۰})
Ջաւշ
Ջաւշ
Ճաւշան եւն. | — կուրծքի զրահ, լան-
ջապանակ, պ. ۱۰ ۱۰ ۱۰^{۱۰}:

442. Անդաճ եմ' } = հոգալ, մտմտալ — պ.
 Անդէճ } انديشیدن, انديشه
 Լնդաճ
443. Ապարան } — հեռատես: Ուղիղը առա-
 Ապարար } ջինն է = պ. اباراه (ճամբայ
 ելաճ, կամ ճանապարհի վրայ) եւ կամ
 او. راه (ջրի ճամբայ), երկու դէպքին մէջ
 ալ նոյն բնական գործողութիւնն ալ-
 նարկելով:
444. Աւաջ } = երգ, եղանակ — պ. آواز:
 Աւաջ }
445. Բազայ } — պ. باز (թռչուն):
 Բազէ }
446. Դժար } — պ. دشوار (հին دشوار):
 Դժուար }
447. Դոլ } = دَلّ, دَلّ:
 Դոյլ }
448. Թոշակ } — պ. توشه:
 Թօշակ }
449. Խառ } — փուշ, փշոտ թուփ — պ. خار:
 Խար }
 Կառն }
450. Կել } = դաւանանք, դարան — պ. گول
 Կլլ } (gol): گول خوردن Կ'ըսուի (դաւ-
 ուտել), իմա դաւինենդի գալ, խաբուիլ:
451. Ագուռ } = աղիւս (տճ. آغور-), պ. آجور:
 Աղիւռ }
452. Սատակ } — պհլ. sadak, նպ. ساد:
 Իստակ }
 Յստակ }

453. Սատիր }
 Սատուր } — պ. ساتور (տճ. --سور):
 Սակր }
 Սակուր }
454. Կենդանի } = պ. زنده } մի եւ նոյն زند
 Մնդիկ } = պ. زندك } (= կենդ) ար-
 մատէն:
455. Բաշեմ' } — պ. كشين:
 Բարշեմ' }
456. Նիւս } = պարանոց, պ. نوك: Այս է
 Նուս } թերեւս եւ
 Ուս (= épaule), Նի յապաւմամբ:
457. Վառ } = պ. فر (farr):
 Փառ }
458. Ախաղեմ' } = կապկպել, դիզել,
 Աղիւսաղիւեմ' } խռկել (Ա. Բ.):
459. Աղտիր } = լճակ, ջրոտ տեղ:
 Եղտիր }
460. Ամպորոտ }
 Ամպուռոյցք }
 Ամբուռք } = որոտում, փոթորիկ:
 Ամպուռք }
 Ամպրուպ }
461. Անդեղեայ }
 Անդեղայ } = դեղթափ (փանդէհր):
 Անթեղայ }
462. Աղկաղկ }
 Անկաղկ } = կարօտ չքաւոր:
 Անքատ }
 Աղքատ }

463. Անհեղեղ } — Անճոռնի, անշնորհք:
 Անհեթեթ }
464. Երբոյն } — տճ. Բէհէյէ ըսուած մորթի
 Որքին } հիւանդութիւնը:
 Որքին }
 Հերքուն }
465. Ժայռ } — Նախատիպը առաջինն է:
 Ժեռ }
 Ժիռ }
466. Ժժակ }
 Ժիժակ } = ճճի ծովու եւ ցամաքի:
 Ժիժմանք }
 Ժիժմունք }
 Ժժմունք }
467. Ժուղակ } — որոգայթ:
 Ժողակ }
468. Սոխակ } — Մի եւ նոյն պ. سوسا ար-
 Սօսնակ } մատի զանազանակներ՝ իրրեւ
 -سوسا (սոխուն = սոհուն) եւ հակա-
 դարձաբար سوسا:
469. Հակառակ } — Յայտնի է որ երկրորդը
 Հակարաջ } առաջինին խանդարումն է,
 աւելի սխալ ընդօրինակութեան ար-
 դիւնք քան թէ ռամկական աղաւաղում,
 զի առաջինը իւր պարզ եւ բանաւոր
 վերլուծութիւնն ունի՝ հաշիւ — հաշիւ, մինչ-
 դեռ երկրորդը զուրկ է ո՛ր եւ է յենա-
 րանէ:

Կ Ր Կ Ն Ա Կ Ն Ե Ր

Ա.

Երկուսն անդամներն ալ ստույգ¹:

Ազագ (անամ, ուն) = չոր, ճոզած, (V_{-2}^{-2})
= խմաւ ալ արմատի կրկնութիւն:

Աղաղ (եմ) = աղել, աղ դնել (V_{-2}^{-2}):

Աղաւաղ (աղ եւ աղ): Այս ալ արմատը
երեւի մի այլայլակն է էլ (եղանակ)ի որ
եղած է նաեւ յէլ (յեղյեղ, յեղանակ,
եւն):

Աղ եւ աղ = նոյն

Աղիսաղիս = դիզել, խռկել:

Աղկաղկ = աղքատ:

Աղջաղջ = աղջամուղջ:

Աղտաղտ = աղի, լեղի:

Այլայլ, այլ եւ այլ

Ափստիայ (V_{-1}^{-1}):

Բաղըաղայր = կցեցանք, պատճառանք: Ասոնց
հետ կրնայ դասուիլ նաեւ

Բամբասանք որ բ-մ եւ բ-ն անսովոր բայի
խոնարհումն է պարզագէտ եւ որ հիանալի

¹ Տճկ. Չաթըր չաթըր, պօշ պօշ, պուրում պու-
րում, եւն:

Զգծգեմ:
 Ճախճախուտ:
 Ճանկճանկուտ:
 Ճղճղիմ:
 Ճողճողեմ:
 Ճուգճուգ իմ = ճմլուկ:
 Մեծամեծ:
 Մեղմեղ = նենգաւոր, կեղծաւոր:
 Մխմխանք = խտուծիւն, միաւորութիւն:
 Մոմհամ:
 Յեղյեղ եմ:
 Յօշյօշ:
 Շեղջաշեղջ:
 Շողշողեմ:
 Շրջշրջեմ:
 Ողող եմ (ող = հեղ արմատէն):
 Ոստոստ նում:
 Չարաչար:
 Չարչար եմ:
 Պաղպաղակ:
 Պատ ի պատ = պ. بادويد:
 Պէսպէս:
 Զախջախ:
 Զերմաջերմ:
 Սորսոր:
 Սօսաւիւն (սաւաւիւն):
 Վազվազ եմ:
 Վախվախեմ:
 Վաղվաղեմ:
 Վաշ վաշ:

Վատ վատ:
 Վատ ի վատ:
 Վէտ վէտ:
 Տարմատար:
 Յեղացեղ
 Յեղ եւ ցեղ } — ար. ٤٤:
 Յեղ ու ցեղ }
 Փայփայեմ:
 Փարփար:
 Փափազ:
 Փափար (= փաք + փաք = պակ + պակ):
 Փողփող:
 Փափսամ:
 Քայքայեմ (= քակ + քակ):
 Քճքճեմ (քիճ + քիճ = կիճ = կիծ):
 Բրբրեմ:

Բ.

Առաջին տանգամը ստորոջ, երկրորդը իւրի:¹

Աղբղբուկ (աղբ + աղբ):
 Աղջամուղջ (աղջ + աղջ):
 Աղջմղջին:
 Աղցի փեղց (աղց + աղց):
 Արհամարհ (V-ը):
 Արհաւիրք (V-ը):

¹ ՏՃ. էջի պիւրիւ, սըքս փըքս, չաթաւ չու-
թաւ, եւն:

Բարձրաբերձ:
 Բարձրաբարձ:
 Դայլայլ (իկ) (դայլ + դայլ):
 Դողղոջ (դող + դող):
 Երփներփ:
 Թակաղակ (թակ + թակ):
 Ժանտաժուտ:
 Խաբեքայ (խաբ + խաբ ալ):
 Խաղաղ (խաղ + խաղ),
 Խառնաման:
 Խառնիխուն:
 Խարխալեմ՝
 Խարխուլ } խար + խար:
 Խարխուր }
 Խղբունդ:
 Խոպուպիք (խոպ + խոպ):
 Խորխուլ իմ (խոր + խոր):
 Խորտաբորտ (խորտ + խորտ):
 Խորտուբորտ:
 Ծայրածիր ($V_{\text{ծ-յր}}^2$):
 Ծեթեւեթ (= ծեթ եւ ծեթ):
 Կարկառ (կար կար = քար քար):
 Հազազ (հազ հազ):
 Հակակ (հակ հակ = $V_{\text{հ-կ}}^2$ = մէտ):
 Հակառակ ($V_{\text{հ-կ}}^2$ = ընդդէմ):
 Հայթայթ (եմ):
 Հաստաբետ } = հաստ եւ հաստ:
 Հաստամետ }
 Հաստատ:
 Հարթատակ (հարթ հարթ):

Հեծեծ (անք) (հեծ հեծ):
 Հեկհեկ (անք) (հեկ հեկ):
 Հեղհեղ (հեղ հեղ):
 Հետազօտ — իբր հետ շ հետ:
 Հոտոտ (եմ):
 Մեղմեխ:
 Մեցամէս (մեց մեց):
 Յերիւր (եմ) $V_{\text{յ-ւ}}^2$ որ եւ յեւ (յեւում):
 Յողղողղ:
 Յոպոպ (յոպ յոպ):
 Յորջորջ (եմ):
 Շաղախ } = շաղ շաղ:
 Շաղաղ }
 Շաղիաղի (= շաղի շաղի):
 Շոգմոգ (շոգ շոգ):
 Պապակ:
 Պատատ (եմ) = պատ պատ:
 Սանսուն } — տճ. տճ-տճ:
 Սարսուն }
 Սեթեւեթ = սեթ + սեթ (ծեթ + ծեթ):
 Սոթոթ (տոթ տոթ) = կռած, կոխած, պինդ,
 խիտ:
 Սպառսպուն:
 Փաթաթ } փաթ + փաթ:
 Փաթեթ }
 Փասքուս (տճ. ֆէ-տ-տ):
 Փոթոթ = փաթ + փաթ:

Գ.

Առաջին անգամը խեղ, երկրորդը ստող¹:

Բարբախեմ' = բախ + բախ:

Բարբառ եմ' = բառ + բառ:

Դանգանչ (գանչ գանչ):

Դրգին = գին + գին:

Դրգիր = գիր + գիր:

Դադար = դար + դար:

Դեղեւ իմ' = դեւ + դեւ:

Թաթախ = թախ + թախ:

Թաթաղ = թաղ + թաղ:

Թաթաւ = թաւ + թաւ:

Թեթեւ = թեւ + թեւ:

Թոթով = թով + թով:

Թոթափ = թաւ (թափ) + թափ:

Խաղճախուրճ = խուրճ + խուրճ:

Խեղբեկ (բեկ բեկ):

Խխայթ = խայթ + խայթ:

Խխնջին = խնջ + խնջ ին:

Խծքիծ (բիծ բիծ) = բիծ՝ արատ գտնել:

Խղխայթ = խայթ + խայթ:

Ծիծաղ = ծաղ + ծաղ:

Կաղկանձեմ' = կանձ + կանձ:

Կաղակարծ = կարծ + կարծ:

Կեղակարծ = կարծ + կարծ:

Կոկորդ = կորդ (որդ) + կորդ:

¹ ՏՃ. Տօփ տօլու, պօմ պօշ, պէս պէլլի, պիւս պիւլթիւն, եւն:

Կոշկոճ = կոճ (կոծ) + կոճ:

Կսկիծ = կիծ + կիծ:

Ղօղանջ = ղանջ (կանչ) + կանչ:

Ճարճատիւն (ճատ ճատ = տճ. չաթ չաթ):

Մոթխոթեմ' = խոթ + խոթ:

Մր մնջեմ' = մնջ + մնջ եմ:

Յաղակարծ = կարծ + կարծ:

Յեղակարծ = կարծ + կարծ:

Շոշորթ = շորթ + շորթ:

Շօշափ եմ' = շաւ (շափ) + շափ:

Ուր ուրոյն = ուրոյն + ուրոյն:

Պատանդ (պատ-բանտ) ոտքը կապուած:

Ջերաջերմ' = ջերմ + ջերմ:

Սասան իմ' = սան + սան:

Սարսափ = սափ + սափ (սաւ + սաւ):

Սափասուտ = սուտ + սուտ:

Սոսորդ = սորդ + սորդ:

Սօսափին = սաւ (սափ) + սափ:

Տատանիմ' = տան + տան:

Փարփառ:

Փոփոխեմ' = փոխ + փոխ:

Դ.

Երկու անգամներն ալ խեղ¹:

Ախաղ եմ' = աղխ + աղխ:

Դան գաչ = գանչ + գանչ:

¹ ՏՃ. ներկայացուցիչ չունի այս ձեւը:

Կաս կած = կարծ + կարծ:

Կոշկոճեմ = կոծ + կոծ:

Հեթեթանք { հայթ + հայթ:
Հեթեթանք { հայթ + հայթ:

Ճղճիմ = (ճիղմ ճիղմ):

Չնչին = չնչ (ոչնչ) + չնչ:

Ե.

Երկու տարբեր այլ նշանման եզրանքու
անդամակցոթիւն¹:

Աղծապիղծ:

Աղտամուղտ:

Աղտապիղծ:

Ալլազան:

Բարեւա:

Բուրվառ (բոյր + վառ):

Դայթակղիմ (դայթ + գիլ):

Դանածեծ:

Դուներանգ:

Խուժաղուժ:

Նրազափոյթ:

Նրփնագոյն:

Նրփներանգ:

Թաւալգոր:

Խառնիխուռն (խառն + խուռն):

Խեցքեկ:

Խորափոր (խոր + փոր):

¹ Տճ. Տէյիշ գոյուշ, սէօյիւշ սայըշ, այըն օյուն, Էւն

Ծամածուռ (ծամ Էլ, ծռԷլ):

Ծեքածուռ (ծեք = թեք = ծռռ):

Հազերգ (հազ = հեզ + երգ):

Հալ եւ մաշ:

Հատակոտոր:

Հարթահաւասար:

Հարցուփորձ (մի եւ նոյն պ. V ար. Էն):

Հեղձամղձուկ (հեղձ + մուղձ):

Յեղաշրջ եմ:

Յեղա փոխ:

Յուզախնդիր:

Շուտափոյթ:

Սառնապաղ:

Տեղատարափ:

Տերեւասաղարթ:

Տղմասիկ (տիղմ + սիկ):

Յանուցիր:

Յիրուցան:

Յ Ա Ն Կ

Ա

Ազան 403
 Ազանիմ 403
 Ազուն 451
 Ազազ Ա.
 Ազդ 103
 Ազդոյ 103
 Ազդու 103
 Աթր 231
 Աթ 101
 Ախաղեմ Դ. 458
 Ախմար 298
 Ախորտ 72
 Ախուր 72
 Ախտարք 452
 Ածու 66
 Ածք 84
 Ակիւն 451
 Ակքան 243
 Ահ 96
 Աղածրի 378
 Աղաղ եմ Ա.
 Աղամար 298
 Աղարծի 378
 Աղաւաղ Ա.
 Աղբղբուկ Բ.
 Աղեւաղ Ա.
 Աղթարք 451

Աղիծ 4
 Աղխաղխեմ Ա. 458
 Աղծ 4
 Աղծապիղծ Ե.
 Աղկ Ա. 462
 Աղկաղկ Ա. 462
 Աղծ 4
 Աղջ 263
 Աղջաղջ Ա.
 Աղջմոջին Բ.
 Աղոտ 263
 Աղտաղտ Ա.
 Աղտամիւղտ Ե.
 Աղտապիղծ Ե.
 Աղտիւր 459
 Աղցիփեղց Բ.
 Աղքատ 4, 462
 Աղօշ 389
 Աղօտ 263
 Ածք 84
 Ամ 394
 Ամանակ 394
 Ամբառնամ 124
 Ամբարշաւած 124
 Ամբարտակ 124
 Ամբարտաւան 124
 Ամբոխ 232
 Ամբոկ 232

Ամբողջ 232
 Ամբուր 460
 Ամենայն 195
 Ամէն 195
 Ամինխախ 32
 Ամիր 268
 Ամպրոտ 460
 Ամպրոտոյց 460
 Ամպուր 460
 Ամպրոտ 460
 Ամիրի 232
 Այգ 1
 Այլազան Ա.
 Այլայլ Ա.
 Այլ եւ այլ Ա.
 Այտ 2
 Անագան 403
 Անանուխ 112
 Անարդիլ 119
 Անգ 251
 Անգոսնեմ 379
 Անգու 251
 Անգուշեմ 379
 Անդամ 442
 Անդեղայ 461
 Անդեղեայ 461
 Անդէժ 442
 Անդոյր 9
 Անդորր 9
 Անթնդայ 461
 Անկ 251
 Անկաղ 462
 Անկողին 62
 Անկոսնեմ 379
 Անկու 251
 Անկուշեմ 379
 Անկուշեմ 379
 Անկուսնեմ 379
 Անհեղեղ 463
 Անհեղեղ 463

Անծկամ 230
 Անծնիր 60
 Անցնիր 60
 Անքատ 462
 Աշալուրջ 84
 Աշղանակ 101
 Աշք 84
 Ազալեալ 441
 Ազանար 443
 Ազասպար 391
 Ազարան 443
 Ազաքէն 418
 Ազաքէն ցապար 418
 Ազաքինեմ 418
 Ազուռ 83
 Ազուր 83
 Ազուտար 391
 Ազսպար 391
 Ազսպուտար 391
 Ազսպար 391
 Ազրիշիմ 322
 Ազրշամակ 322
 Ազրշում 322
 Առ 83
 Առագաստ 403
 Առասան 51
 Առաւօտ 263
 Առէլ (ք) 85
 Առէլ (ք) 85
 Առիգամ 403
 Առոգ 273
 Առոյգ 273
 Առու 273
 Ասպան 307
 Ասպար 321
 Աստ 103
 Աստ (իր) 103
 Աստոյ 103
 Աստու 103
 Ատակ 289

Արագ 67
 Արամ 108
 Արաստոյ 64
 Արատ 108
 Արգ 277
 Արգասիր 277
 Արգամանդ 277
 Արգոյ 277
 Արգուն 277
 Արգունդ 277
 Արդ (ծել) 119
 Արդար 119
 Արեգ 392
 Արեգան 392
 Արել 392
 Արեւակ 392
 Արթնում 223
 Արթր 231
 Արթ 277
 Արծու 66
 Արծակ 115
 Արհ 96
 Արամարհ Բ. 371
 Արհաւոր Բ. 96
 Արհմ 434
 Արհուրանք 96
 Արմամամ 138
 Արմատ 39
 Արմ 263
 Արտասուր 159
 Արտսունք 159
 Արտսար 159
 Արցունք 159
 Աւանակ 68
 Աւաշ 444
 Աւաշ 444
 Աւատ 254
 Աւար 83
 Աւարտ 156
 Աւարեմ (ժողովել) 417

Աւարեմ (քշկել) 418
 Աւետ 54
 Աւեր 83
 Աւծ 101
 Աւօտ 263
 Ափ 153
 Ափափայ Ա. 153
 Աքաղաղ 126
 Աքեր 126

F

Բարախեմ Գ. 125
 Բազ 133
 Բազայ 445
 Բազէ 445
 Բաժ 133
 Բալ 349
 Բախեմ 125
 Բախտ 57
 Բակ 135, 348
 Բահլ 349
 Բաղ 82
 Բաղայք 82
 Բաղբաղայք Ա. 82
 Բաղբաղանք 82
 Բաղբանջանք 82
 Բաղդ 57
 Բաղինեմ 125
 Բաղժ 357
 Բամբին 350
 Բան 26
 Բանակ 309
 Բանդ 81
 Բանիկ 28
 Բանի 26
 Բանին 26
 Բանձր 124
 Բանտ 81
 Բաշ 260

Բաշխ 142
 Բաշխն 24
 Բաջադանք 24
 Բառանշ 24
 Բառաշ 24
 Բառնամ 125
 Բասիք 140
 Բաստ 57
 Բաստեռն 279
 Բարակ (շուն) 345
 Բարակ (նուրբ) 341
 Բարակ (աղ) 53
 Բարբանջանք 83
 Բարբաջանք 83
 Բարբառ Գ.
 Բարբարանք Ա.
 Բարդ 124
 Բարերբեր 241
 Բարեկաւ Ե.
 Բարժ 133
 Բարիք 241
 Բարձ 124
 Գարձր 124
 Բարձրաբերձ Բ. 124
 Բարձրբարձ Բ.
 Բարկ 341
 Բարշ 260
 Բարուծիւնք 241
 Բարսեմ 140
 Բարսմունք 260
 Բաւանդակ 54
 Բաւեմ 54
 Բդեթ 123
 Բեկանեմ 48
 Բեկբեկ Ա. 48
 Բեկտեմ 48
 Բեմ 131
 Բեմք 131
 Բերդ 124
 Բերեմ 328

Բերձ 124
 Բերք 241
 Բելեռ 127
 Բզզիւն 27
 Բզէզ 157
 Բէժ 317
 Բժժանք 116
 Բժոժ 11
 Բիժ 40
 Բիժ 40
 Բժիժ 157
 Բղբջակ 257
 Բժիժ 11
 Բնակ 309
 Բնիկ 309
 Բնչեմ 26, 27
 Բոժոժ 11
 Բոլոր 150
 Բողբոջ 257
 Բոմբիւն 26
 Բոյժ 116
 Բոյլ 117
 Բոյժ 116
 Բոյն 309
 Բոյս 116
 Բոյսն 56
 Բովամ 54
 Բովանդակ 54
 Բովեմ 54
 Բորակ 53
 Բորք 175
 Բորքոք 175
 Բուժ 40, 116
 Բուն 309
 Բուշտ 369
 Բուտ 116
 Բուրվառ Ե.
 Բուք 253
 Բչեմ 26, 27
 Բչիւն 27

Բջիշ 11
 Բջիւն 27
 Բրդեմ 364
 Բրեմ 6

Գ

Գարձիլ 378
 Գագաթ 407
 Գագան 120
 Գալարեմ 150
 Գաղափար 97
 Գաղթեմ 363
 Գաղձ(ն) 80
 Գաղուլ 386
 Գաղտ 35
 Գայթ(եմ, ակղիմ) Ե. 261
 Գայլ 150
 Գանգ 26
 Գանգանշ Գ.
 Գանգաշ Դ. 26
 Գանշ 26
 Գար 17
 Գարգալի 238
 Գգունք 91
 Գղուաղեմ 75
 Գեգ 120
 Գելուլ 150
 Գեղ 319
 Գեղեցիկ 319
 Գեղձ 319
 Գեղձ 357
 Գեղձ 368
 Գգիկ 393
 Գգիք 290
 Գէզ 120
 Գէլ 150
 Գէտ 113
 Գթեմ 261
 Գիզ (Գգեմ) 120
 Գիլ (գլորեմ) 150
 Գիծ 120
 Գիտ 113
 Գիրգ 91
 Գիրկ 91
 Գիրք 90
 Գիւտ 113
 Գլան 150
 Գլեմ 150
 Գլիկ 150
 Գլոր 150
 Գծուծ 152
 Գծուծ 152
 Գմբեթ 109
 Գոգ (գիւրկ) 46
 Գոգ (գոգցես) 27
 Գոլ 198
 Գոլուտիք 197
 Գոլորշի 197
 Գոլ 35
 Գողտ 35
 Գոյժ 396
 Գոյն 160
 Գոյն զգոյն Ա.
 Գոյշ 396
 Գոն 160
 Գոշ 27
 Գոռամ 28
 Գորգ 211
 Գործ 211
 Գորով 29
 Գուգ 393
 Գուլ 46
 Գուղձ(ն) 376
 Գուլ 46
 Գունագոյն Ա.
 Գունդ գունդ Ա.
 Գունդագունդ Ա.
 Գունեքանդ Ե.
 Գունձ 141

Գուշ 396
 Գուշակ 396
 Գուրգուրամ Ա.
 Գուց 100
 Գոգոամ Ա.
 Գոնհ 410
 Գոնհիկ 410
 Գոնհ 410
 Գոնհ 410
 Գրգամ 91
 Գրգանք 91
 Գրգիւ Գ.
 Գրգիւր Գ.
 Գրգլեակ 211
 Գրգլի 211
 Գրգուաղեմ 75
 Գրեմ 5
 Գրթուաղեմ 75.
 Գրկոյք 90
 Գրկուանք 91
 Գրկունք 90
 Գրկուք 90
 Գրոհ 410
 Գրուա 300
 Գրջլի 211
 Գրքոյկ 90
 Դօշեմ 27
 Դօս 120

Դ

Դաքք 73
 Դադար Դ. 92
 Դաժան 102
 Դանեկան 70
 Դաղձ 80
 Դայլայլիկ Բ.
 Դանդաղ 95
 Դանդաշ 95
 Դանդող 88

Դաշխուրան 99
 Դառ 92
 Դառնադան Ա.
 Դասադաս Ա.
 Դար (դադար) 92
 Դար (աստան) 406
 Դարեհական 70
 Դարժան 102
 Դարձադարձ Ա.
 Դաւ 205
 Դափեմ 164
 Դափր 73
 Դգալ 334
 Դղջին 27
 Դեղեւիմ Գ.
 Դեկան 70
 Դեհ 174
 Դեհկան 70
 Դեղ 71
 Դեղար 37
 Դեղձ 94
 Դեղձ 94
 Դեռաղեմ Ա.
 Դեւ 205
 Դէզ 71
 Դէզաղէզ Ա.
 Դէպաղէպ Ա.
 Դէպուղէպ Ա.
 Դժար 446
 Դժնդակ 102
 Դժնեակ 102
 Դժնեայ 102
 Դժնիկ 102
 Դժուար 446
 Դի 174
 Դիզան 71
 Դիք 205
 Դղար 37
 Դղորդեմ 78
 Դղորդեմ 78

Դնդին 26
 Դնդին 95
 Դողող 88
 Դու 447
 Դողողամ Ա.
 Դողողձ Բ.
 Դոյլ 447
 Դոնդող 48
 Դուղար 77
 Դուժ 102
 Դուլ 79
 Դուն 93
 Դունէժ 385
 Դոնջին 26
 Դրախտ 405
 Դրաստ 405
 Դրգալ 334
 Դրդեմ 78
 Դրդուաղեմ 75
 Դրդուեմ 78
 Դրդլին 27
 Դրնդին 26
 Դրուժ 102
 Դրուժան 102

Ե

Եբնոս 267
 Եթեթ 364
 Ելուզանեմ 188
 Եկքան 243
 Եղիժ 415
 Եղինժ 415
 Եղձ 4
 Եղձ գեղձ Ա.
 Եղկ 105
 Եղձ 357
 Եղուկ 106
 Եղուր 459
 Եմակ 8
 Ենթ 138

Եո (երեք) 98
 Եռամ 259
 Ետ 3
 Ետեղ 87
 Ետղ 87
 Եր (երեք) 98
 Երազ 67
 Երազաւիտյժ Ե. 392
 Երուզ 392
 Երախան 52
 Երահ 52
 Երամ 65
 Երամակ 65
 Երանգ 67
 Երաշտ 61
 Երասան 51
 Երաստոյ 64
 Երգիծանք 120
 Երեկ 296
 Երեկոյ 296
 Երեկորի 296
 Երեկուն 296
 Երեշտ 61
 Երեսք 392
 Երեր Ա.
 Երեւակ 392
 Երեւիք 392
 Երեւոյթ 392
 Երէկ 296
 Երիկուն 306
 Երկ (վաստակ) 236
 Երկեւան 235
 Երկիւղ 235
 Երկն 244
 Երկու 235
 Երկն երկն Ա.
 Երկնագոյն Ե.
 Երկնեւանգ Ե.
 Երկնեւրի Բ.
 Երրոյն 464

2

Զաղփաղի Ա.
 Զայր 134
 Զանազան Ա.
 Զանկ 146
 Զառամ 44
 Զատանեմ 41
 Զատիկ 416
 Զարգանամ 287
 Զարգուն 277
 Զարդ 119
 Զարթնում 223
 Զարկանեմ 184
 Զարհուրանք 96
 Զարմ(անամ) 138
 Զարմ(սերմ) 39
 Զաւակ 19
 Զաւշ 427
 Զքաղիմ 233
 Զքու 435
 Զգած 403
 Զգաստ 403
 Զգաց 403
 Զգեաց 403
 Զգեռ 288
 Զգեստ 403
 Զգեց 403
 Զգոյշ 396
 Զգօն 403
 Զեխ 49
 Զեղ 49
 Զեղիս 49
 Զեղծ 4
 Զեղէ 38
 Զեղց 49
 Զենում 416
 Զեռամ 259
 Զետեղեմ 87
 Զինչ ու զինչ Ա.
 Զիղէ 38

Զկեռ 288
 Զղեար 288
 Զղեր 288
 Զմաղիմ 233
 Զմբիմ 43
 Զմրիմ 43
 Զուլ 404
 Զուարթ 223
 Զուարթ 231
 Զուտ 41
 Զունչին 26
 Զտակ 352
 Զտեղեմ 87
 Զօղ 231
 Զօղոտեմ 50
 Զօրէն 166

Ը

Ընդոյզ 59
 Ընդ 138
 Ընդամեմ 442
 Ընդարձակ 115
 Ընդարմանամ 138
 Ընդենոյ 47
 Ընթեր 295
 Ընթերք 295
 Ընթրեմ 295
 Ընծայ 47
 Ընկողին 62
 Ընկողմանեմ 62
 Ընկողմիմ 62
 Ընկողնիմ 62
 Ընկոյզ 59
 Ընծայ 47
 Ընծենոյ 47
 Ընտիր 377

Թ

Թաթախ Գ. 15
 Թաթաղ Գ. 15

Թաթալ Գ. 15
 Թաւանամ 79
 Թաւանամ 79
 Թակաղակ Բ.
 Թաղար 37
 Թանգ 104
 Թանկ 104
 Թանօր 124
 Թանչեմ 22
 Թաչեմ 22
 Թապալ 151
 Թառ 92
 Թառամ 44
 Թառամչեմ 22
 Թարի 130
 Թաւալ 151
 Թաւալլոր Ե
 Թաւարծի 378
 Թափառիմ 132
 Թափեմ 164, 132
 Թափթափեմ 132
 Թափուր 132
 Թափօր 132
 Թաքթաքուր Ա.
 Թեթեւ Գ. 36
 Թեկ 162
 Թեկն 36
 Թեղ 71
 Թեղուր 299
 Թեր 16
 Թերի 16
 Թերթ 364
 Թեւ 36
 Թեք 162
 Թի 36
 Թիակ 36
 Թիկն 36
 Թինդ 401
 Թիո 92
 Թիւր 16

Թմբին 26
 Թմբրիմ 43
 Թմբիմ 43
 Թնդին 428
 Թոթով Գ.
 Թող 79
 Թոյլ 79
 Թոշակ 448
 Թոսեմ 164, 168
 Թոռոս 338
 Թորեմ 7
 Թորթորեմ Ա. 7
 Թութակ 77
 Թուխ 34
 Թուխալ 34
 Թուղք 34
 Թուղի 34
 Թունդ 401
 Թուշ 102
 Թուր 134
 Թուք 318
 Թօթափեմ Գ. 132
 Թօշակ 448

Ժ

Ժախ 400
 Ժահ 400
 Ժահր 427
 Ժամ 394
 Ժամանակ 394
 Ժամանեմ 394
 Ժայռ 465
 Ժանտ 102
 Ժանտաժուր Բ.
 Ժեխ 400
 Ժեռ 465
 Ժժակ 466
 Ժժակ 466
 Ժիժմանք 466

Ժիժմունք 466
 Ժիռ 465
 Ժիրաժիր Ա.
 Ժլատ 207
 Ժմտիմ 239
 Ժուլ 394
 Ժուռ 16
 Ժպտիմ 239
 Ժքթիմ 266

Ի

Իժ 101
 Իղձ 357
 Իմանամ 209
 Իմաստ 209
 Իմաց 209
 Իստակ 452
 Իրաւ 390
 Իրօք (իրաւք) 390

Լ

Լափ 441
 Լափիկզեմ 441
 Լեզու 398
 Լեզում 398
 Լեզում 398
 Լեզու 441
 Լեռան 398
 Լեսում 398
 Լեսուք 398
 Լիաւիր Ա.
 Լիզանեմ 398
 Լիզում, եմ 398
 Լիուլի Ա.
 Լիւղ 370
 Լմմեմ Ա.
 Լոգ 370
 Լոկ 370

Լոդ 370
 Լոմլոմեմ Ա.
 Լոյս 89
 Լոյց 89
 Լոսեմ 398
 Լու ի լու Ա.
 Լուծանեմ 188
 Լուղ 370
 Լուսն (ունք) 89
 Լուրթ 187
 Լուրջ 187

Խ

Խար 31
 Խաքեբայ Բ.
 Խազ 120
 Խախ (ամն) 32
 Խախուտ 386
 Խախտեմ 363
 Խած 120
 Խահ 412
 Խաղ 270
 Խաղակատակ 74
 Խաղաղ Բ. 316
 Խաղաւարտ 156
 Խաղք 31
 Խաղճախուրճ Գ.
 Խայթ 120
 Խայծ 2—120
 Խայտ 2—261
 Խանդ 374
 Խանդակ 402
 Խանդակաթ 374
 Խանդաղատանք 374
 Խանդանք 374
 Խանջին 26
 Խաշեմ 183
 Խաւ 449
 Խաւան 128

Խաւանաման Բ.
 Խաւանիտուն Բ. Ե.
 Խար 449
 Խարաման 434
 Խարբալ 405
 Խարխախ 190
 Խարխալ Բ. 380
 Խարխար 380
 Խարխուլ Բ. 380
 Խարխուր Բ. 380
 Խարծ 378
 Խարջափ 238
 Խարջեմ 183
 Խարուանք 184
 Խարուիմ 184
 Խարստի 190
 Խաւարծի 378
 Խաւարծիլ 378
 Խաւարտ 378
 Խափանեմ 33
 Խափուցանեմ 135
 Խեթ 120
 Խեղ 270
 Խեղձ 338
 Խեկեկ Գ.
 Խեղկատակ 74
 Խեճնալ 11
 Խենդ 374
 Խեշերանք 194
 Խերեւէշ 194
 Խերշետանք 194
 Խեց 397
 Խեցի 397
 Խզեմ 192
 Խէթ 120
 Խժիժ 154
 Խիթ 120
 Խեղք 31
 Խիղձ 38
 Խիղժ 38

Խինդ 374
 Խինդ (միւր) 42
 Խինձ 141—374
 Խինձ 141
 Խինժ 374
 Խիստ 190
 Խլալեմ Ա.
 Խլլրտին 362
 Խլրտումս 362
 Խիւայթ Գ. 120
 Խինջին Գ. 26
 Խինջուն (ք) 69
 Խիւնջին 69
 Խծքիձ Գ.
 Խղնջոյնք 69
 Խղկալթ Գ. 120
 Խղնջոյնք 69
 Խղնջուն 69
 Խղուրքաին 362
 Խղունջն 69
 Խճնալ 11
 Խնդամ 398
 Խնդրունդ Բ.
 Խնդիր 377
 Խնդիր 374
 Խնդում 398
 Խնդանք 398
 Խնոյք 374
 Խնչեմ 26
 Խնջոյք 374
 Խոզ 14
 Խոթ (եմ) 120
 Խոխոջ 45
 Խոխտ (եմ) 32
 Խոխորտ 72
 Խոկամ 32
 Խոհ (կերակուր) 412
 Խոհիմ 32
 Խողխողեմ Ա.
 Խողովակ 367

խոճ 14
 խոյ (ակն) 121
 խոյզ 193
 խոյթ 120
 խոչ 14
 խոպան 33
 խոպուկիք Բ.
 խոռեմ 6
 խոռոչ 6
 խոր 6
 խորան 330
 խորափոր Ե.
 խորեմ 6
 խորի 211
 խորխուխիմ Բ. 380
 խորխորատ Ա.
 խործիլ 378
 խործովիլ 378
 խորհիմ 32
 խորթ 211
 խործուիլ 378
 խործունծ 211
 խորշ 6
 խորտիտ 72
 խորով 29
 խորտաբորտ Բ.
 խորտուբորտ Բ.
 խոց 120
 խուզիմ 192
 խուժ 102
 խուժադուժ Ե.
 խումբ 173
 խոն 93
 խուլան 33
 խուխուխիմ Ա.
 խուրծ 378
 խուրի 135
 խոնդիլ 26
 խոնչիլ 26
 խոտիլ 29

խսիր 290
 խստամբակ 190
 խտիլ 163
 խտիր 377
 խրակ 52
 խրամ 6
 խրամատ 6
 խրասակ 18
 խրխինչիլ 26
 խրինչիլ 26
 խրխոր 380
 խրխիրտ Ա.
 խրտիտ 72
 խրտնուլ 176
 խոթ 120
 խոչիլ 27
 խոսնակ 468

Ժ

ծաղ 1
 ծաթ 2
 ծալ 386
 ծածանիմ 10
 ծաղ 386
 ծաղ (ծաղր) 199
 ծաղանակ 199
 ծաղր 199
 ծամանու Ե.
 ծայթ 2
 ծայր 134
 Զայրածիր Բ.
 ծան (օթ, կայ) 210
 ծանակ 199
 ծառ 406
 ծասկիմ 373
 ծասքիմ 373
 ծափ 153
 ծափիմիմ Ա.
 ծաթիլ Բ.

ժեծ 216
 ժեղ 143
 ժեղք 143
 ժեք 44
 ժեքքիմ 388
 ժեք 143
 ժեք 162
 ժեքածու Ե.
 ժեքծեք Ա.
 ժիլ 143
 ժիծ 310
 ժիծաղ Գ. 199
 ժեղ 143
 ժինծ 344
 ժիտ 294
 ժիր 16
 ժիլ 143
 ժիլ 143
 ժիլ (թ) 144
 ժկոյթ 215
 ժմակ 8
 ժոյլ 111
 ժուլ 147
 ժով 147
 ժոր 6
 ժորիմ 7
 ժործոր Ա.
 ժուծ 310
 ժուղակ 467
 ժունք 146
 ժուլ 147
 ժուլի ի ծուլ Ա.
 ժուռ 16
 ժուրի 147
 ժալտիմ 239
 ժողակ 467

Կ

կաթ (ոգին) 46
 կաթ եմ 2

կալանք 150
 կահ (ծահ) 244
 կաղ 270
 կաղակարծ Գ.
 կաղաղ 216
 կաղապար 97
 կաղկանծիմ Գ.
 կաղաղ (թ) 291
 կայթ 149—261
 կայծ 120
 կայկայիմ Ա.
 կայտառ 261
 կայտիռ 261
 կանչ 26
 կապ 135
 կապուտ 145
 կառան 128
 կառանչ 26
 կառաչ 26
 կառն 449
 կառչիմ 218
 կասկ 373
 կասկած 419
 կասք 373
 կատաղ 163
 կարակին 17
 կարակն 17
 կարան 128
 կարիք 129
 կարծիք 419
 կարկաչ 26
 կարկաչ 26
 կարկառ Բ. 144
 կարկին 17
 կարծ 368
 կարթու 129
 կացուրդ 168
 կափ 135
 կափկափ (եմ) Ա.
 կափչիմ 229

ԿԵԼ 450
 ԿԵՂ 270
 ԿԵՂԱԿԱՐԾ Գ.
 ԿԵՂԵԼ 13
 ԿԵՂԵԼԵՄ 13
 ԿԵՂԵՐ 13
 ԿԵՂԾԻՐ 419
 ԿԵՆՂԱՆԻ 454
 ԿԵԶՈՒ 439
 ԿԵՆ 17
 ԿԵՆԻՐ 17
 ԿԵՐԿԵՐ Ա.
 ԿԵՐԱԿԵՐԱՅ Ա.
 ԿԶԱԿ 342
 ԿԷՂ 120
 ԿԷԼ 450
 ԿԷԼԿԷԼ Ա.
 ԿԷՆ 122
 ԿԹՈՍ 443
 ԿԻՂՆ 120
 ԿԻԹ 149
 ԿԻԾ 120
 ԿԻԾ 120
 ԿԻՐՐ 129
 ԿԻՐ 100
 ԿԼՐ 150
 ԿԺԻԾ 152
 ԿԺԻԿ 393
 ԿԺԺԻ 152
 ԿԺՈՒԱԿԻԾ Ա.
 ԿԺԺԿԻՄ 357
 ԿԼԿԱԹ 46
 ԿԼԿԱԹ 46
 ԿԼԿԼԻՄ Ա.
 ԿԾՆԱԿ 11
 ԿԾԻԾ 154
 ԿԾՆԱԿ 342
 ԿԾՈՒԾ 154
 ԿՄՐԵԱՅ 109
 ԿՄՐԵԹ 109

ԿՄԱԿԷՆ 109
 ԿՈՂԱԿ 342
 ԿՈՂՆԱԿ 342
 ԿՈՂՐ 150
 ԿՈՒԱԿ 155
 ԿՈԾ 120
 ԿՈԿՈՂ 45
 ԿՈԿՐՈՂ Գ.
 ԿՈՆԱԿ 155
 ԿՈՂԻՆՆ 69
 ԿՈՂԿՈՂԻՄ Ա.
 ԿՈՂԻՄ 404
 ԿՈՂՐԱԿՈՒՄ 145
 ԿՈՂՈՒԼ 13
 ԿՈՂՈՒԿ 13
 ԿՈԾ (ԿՈՐԿՈԾ) 120
 ԿՈԾ 342
 ԿՈԾԱԿ 342
 ԿՈԾՆ 342
 ԿՈԾՈՒԿ (ՄԱՆՐ ԶԱՐ) 161
 ԿՈԾՈՒԿ (ԱԿԱՏՈՒՄ) 11
 ԿՈՅԱՂՐ 169
 ԿՈՆ (ՂՈՆ) 160
 ԿՈՆ 120
 ԿՈՆԿՈԾ Գ. 120
 ԿՈՆԿՈԾԻՄ Դ.
 ԿՈՆ 27
 ԿՈՍԿԻԾ 161
 ԿՈՍՈՆ 26
 ԿՈՍԻՆ 160
 ԿՈՍՈՐ 158
 ԿՈՐ (ԾՈՒՆ) 17
 ԿՈՐ (ԾԱՂ) 30
 ԿՈՐԱԿՈՐ Ա.
 ԿՈՐ Ի ԿՈՐ Ա.
 ԿՈՐՈՆ 26
 ԿՈՒԱՂՐ 169
 ԿՈՒՂ 393
 ԿՈՒԹ (Ք) 149
 ԿՈՒԺ 154

ԿՈՒԾ 46
 ԿՈՒՄՐ 109
 ԿՈՒՄՔԵԹ 109
 ԿՈՒՆ 46
 ԿՈՒՆ 17
 ԿՈՒՆՈՒ 158
 ԿՈՒՆ 122
 ԿՈՒՆՂ 100
 ԿՈՒՐ 46
 ԿՈՒՄ 5
 ԿՈՒՆՆ 26
 ԿՈՒՆ 26
 ԿՈՒՆ 218
 ԿՈՒՆԱՄ 154
 ԿՈՒՄԻՄ 276
 ԿՈՒՄԻԿ 287
 ԿՈՒՄԻԿ 287
 ԿՈՒՄԻՄ 218
 ԿՈՒՄԻՄ 218
 ԿՈՒՄԻՄ 276
 ԿՈՒՄԻՄ Գ.
 ԿՈՒՄԻՄ 163
 ԿՈՒՄԻՄ 122
 ԿՈՒՄԻՄ (Ք) 158
 ԿՈՒՄԻՄ 158
 ԿՈՒՄԻՄ 122
 ԿՈՒՄԻՄ 158
 ԿՈՒՄԻՄ 122
 ԿՈՒՄԻՄ 158
 ԿՈՒՄԻՄ 122
 ԿՈՒՄԻՄ 282
 ԿՈՒՄԻՄ 282
 ԿՈՒՄԻՄ 152
 ԿՈՒՄԻՄ 17-235
 ԿՈՒՄԻՄ 276
 ԿՈՒՄԻՄ 276
 ԿՈՒՄԻՄ 167
 ԿՈՒՄ 410
 ԿՈՒՄԻՄ 165
 ԿՈՒՄԻՄ 165
 ԿՈՒՄԻՄ 165

ԿՐԱԾԻՄ 171
 ԿՐԱՏԻՄ 171
 ԿՐԱՅԻՄ 171
 ԿՐԿԵՆԱՄ Ա.
 ԿՐՈՐՈՂ 168
 ԿՐՈՐՈՂ 168
 ԿՐՈՂ 120

3

ՀԱՂ (ՆԵՂ) 110
 ՀԱՂԱՂ Բ.
 ՀԱՂՆԵՐՂ Ե.
 ՀԱՂՆՈՒՄ 176
 ՀԱՂՆԱՄԱՂ Ե.
 ՀԱՂԱԿ Բ.
 ՀԱՂԱՌԱԿ Բ. 469
 ՀԱՂ 82
 ՀԱՂՐ 31
 ՀԱՄ 195
 ՀԱՄԱՅՆ 195
 ՀԱՄԱՐԾԱԿ 115
 ՀԱՄՐ (ԽՈՒՄՐ) 173
 ՀԱՄՐԱՌՆԱՄ 124
 ՀԱՄԿՈՆ 172
 ՀԱՄԿՈՆԱԿ 172
 ՀԱՄԿՈՆ 196
 ՀԱՄԿՈՆ 178
 ՀԱՄԿՈՆ 178
 ՀԱՄԿՈՆԱԿ Բ.
 ՀԱՄԿՈՆԱԿ Բ.
 ՀԱՄԿՈՆ 181
 ՀԱՄԿՈՆ 180
 ՀԱՄԿՈՆ 180
 ՀԱՄԿՈՆ 179
 ՀԱՄԿ (ՀԻՄ) 251
 ՀԱՄԿՈՆ 172
 ՀԱՄԿՈՆ 250
 ՀԱՄԿՈՆ 178

- Հաշ (նախիլ) 84
 Հաշեմ (խաշել) 183
 Հաշեմ 23
 Հաշեմ 23
 Հառաշեմ 23
 Հասկ 373
 Հաստ (հարուստ) 196
 Հաստ (հաստում) 103
 Հաստաքեստ Բ.
 Հաստամեստ Բ.
 Հաստատ Բ. 190
 Հատակոտոր Ե.
 Հատանեմ 41
 Հարաման 434
 Հարթ 119
 Հարթահաւասար Ե.
 Հարթարտակ Բ.
 Հարթնում 182
 Հարկանեմ 184
 Հարծ 286
 Հարշեմ 183
 Հարուած 184
 Հարուիմ 184
 Հարուստ 190
 Հարս 286
 Հարստի 190
 Հարց 179
 Հարցուփորձ Ե.
 Հաց 181
 Հաւ 136
 Հաւաստ 254
 Հաւատ 254
 Հաւարեմ 417
 Հաւքաւ 185
 Հաւփաւ 185
 Հաւփափեմ Ա. 153
 Հեգ 110
 Հեթեթանք Դ.
 Հեթեթանք Դ.
 Հեծեծանք Բ.

- Հեծեմ 110
 Հեկեկանք Բ. 110
 Հեղ 49—82
 Հեղգ 105
 Հեղեղ Բ.
 Հեղձ 338
 Հեղձ 49
 Հեղձամիճուկ Ե.
 Հեմում 250
 Հեսկ (ք) 189
 Հեսում 189
 Հեստ 190
 Հետ 3
 Հետազօտ Բ.
 Հերկ 236
 Հերձ 236
 Հերշատանք 194
 Հերքեմ 388
 Հեց 397
 Հէգ 360
 Հէք 360
 Հիմեմ 254
 Հիմում 250
 Հիւս 279
 Հիւսկէն 189
 Հիւք 189
 Հծծեմ 110
 Հմուտ 209
 Հնչեմ 26
 Հորաւ 191
 Հոգամ 32
 Հոգի 197
 Հոլք 117
 Հոծիմ 403
 Հոզմն 404
 Հոմ 195
 Հոմիչեմ 196
 Հոյակապ 121
 Հոյլ (ք) 117
 Հոշական 27

- Հոսի 279
 Հոսհոսիմ Ա.
 Հով 404
 Հովանի 404
 Հոտիմ 408
 Հոտոտեմ Բ.
 Հոտ 6
 Հորան 200
 Հորդ 119—204
 Հորդկ 203—349
 Հուն 93
 Հունտ 42
 Հուրդի 273
 Հուարտ 124
 Հուտիմ 239
 Հոնդիւն 26
 Հոնչիւն 26
 Հուպտիմ 239
 Հրաշք 202
 Հրտարակ 348
 Հրասախ 18
 Հրէշ 202
 Հրծուանք 223
 Հարան 200
 Հօիաւ 185

2

- Չաղանք 199
 Չաղկ 340
 Չգծեմ Ա.
 Չոննեքէց 118
 Չոննիաս 118
 Չիւղ 143
 Չոդ 347
 Չոր 6
 Չորձ 211

Ղ

- Ղեսկ 204
 Ղորդ 204

- Ղորկ 204
 Ղօղ 370
 Ղօղանջ Գ. 26

Ճ

- Ճախ 244
 Ճախիճ 63
 Ճախիմ 63
 Ճախճախուտ Ա. 63
 Ճակ 63
 Ճակատ 407
 Ճահ 63—244
 Ճահիճ 63
 Ճան (աշ) 210
 Ճանկճանկոտ Ա.
 Ճարճատիւն Դ.
 Ճաւակ 19
 Ճաւշ 427
 Ճգնիմ 422
 Ճեղ 143
 Ճեճ 216
 Ճեռ 258
 Ճգմիմ 212
 Ճիկ 206
 Ճիլ 143
 Ճիշ 206
 Ճիռ 264—143
 Ճիտակ 352
 Ճիւ 143—258
 Ճիւղ 143
 Ճիւռ 258
 Ճկոյթ 215
 Ճղճիմ Դ.
 Ճղճիմ Ա.
 Ճմիմ 212
 Ճմրեմ 212
 Ճնչեմ 212
 Ճշեմ 212
 Ճոդ 143
 Ճողճողեմ Ա

Ճոն 160
Ճոպան 217
Ճոպածոպեմ Ա.
Ճուշ 206
Ճշմ 26
Ճոնչին 26
Ճոշան 427

Մ

Մազիլ 220
Մազը 209
Մախաղ 214
Մաժոն 219
Մակարդ 219
Մաղ (մանրա) 411
Մաղաս 177
Մաղխաղ 214
Մաղծ 177
Մաղմաղ 381
Մաճառակ 219
Մանանխ 112
Մարազ 107
Մարզ 107
Մարզ 237
Մարծ 237
Մարց 237
Մաքիլ 220
Մեխմեխ 381
Մեծամեծ Ա.
Մեղկ 105
Մեղմ 381
Մեղմեխ Բ. 381
Մեղմեղ Ա. 381
Մեստ 190
Մեց 221
Մեցամէս Բ.
Մէզ 20
Մէզ 224
Մէծ 221

Մէց 221
Մծեխ }
Մծնդն }
Մծիխ } 222
Մծիկ }
Մծիղ }
Մծղիկ }
Մծղուկ }
Մծուղի }
Միզ 224
Միծ 40—224
Միղ 20
Միղծ 40
Միաք 209
Միսմ 225
Միսլծիմ 227
Միսլիսմ Բ.
Միսլծիմ 227
Միկրտիմ 227
Միկն 411
Միկմ 225
Միծկիմ 357
Մծիք 55
Միսնդիս 222
Միսլմ 212
Միսլմ 26
Միսլմ 26
Մոգանամ 228
Մոթխոթիմ Գ.
Մոլանամ 228
Մոլար 150
Մոլար 150
Մոլիք 55
Մոթիք 55
Մոցիմ 402
Մոլծ 20
Մոլիս 20—21
Մոլի 20—21
Մոլիծ 40
Մոլիլ 20

Մուղտ 20
Մուտ 209
Մուրց 242
Մոմամ Ա.
Մոնչիմ 26
Մրմսչիմ Գ. 26
Մրջիմ 420
Մրջիմ 420

3

Յագաչուն 23
Յագչիմ 229
Յաթ 231
Յախորտ 72
Յախուն 72
Յախուր 72
Յախուրդ 72
Յախուրն 72
Յախուրս 72
Յակիմ 428
Յակիմ 261
Յակունդ 428
Յանուն 72
Յանուր 72
Յանուրդ 72
Յաղակարծ Գ. 270
Յամիմ 394
Յայթիք 261
Յայ յու 180
Յայտ 2
Յանգչիմ 251
Յանկչիմ 251
Յաշաղանք 24
Յապալիմ 444
Յատանիմ 41
Յատակ 299
Յատուկ 41
Յարազիմ 392
Յարզ 277

Յարգուն 277
Յարգունդ 277
Յարդ (ծել) 119
Յաւ 136
Յաւազ 423
Յաւանակ 68
Յաւեծ }
Յաւերծ } 424
Յաւիծ }
Յաւերծ }
Յաւեւ }
Յաւիտեան }
Յափշտակիմ 153
Յեթերթ 364
Յիդ 270
Յեղակարծ Գ.
Յեղաչիմ Ե.
Յեղափոխ Ե.
Յեղյեղ Ա.
Յեղդ 49
Յեռում 301
Յետ 3
Յերասան 51
Յերիւրիմ 301
Յերկուանք 235
Յիմար 298
Յիշիմ 430
Յիլիմ 203
Յիլիմ 204
Յոգն 76
Յոխորտ 72
Յողիմ 111
Յողողող Բ.
Յոյզ 262
Յոյզ 193
Յոյլ 111
Յոյր 186
Յոպուկ Բ.
Յոթի 351
Յովազ 423

Բովանակ 68
 Բովր 186
 Բորդ 273
 Բործ 303
 Բորջորջեմ Բ.
 Բուգանդի Ե.
 Բուդ (ուդի) 349
 Բուդամ 111
 Բուդարկ 203
 Բուշ 403
 Բուշանամ 252
 Բուռթի 273
 Բուսկուր 189
 Բուրամ 249
 Բրքն 76
 Բստակ 452
 Բոդ 231
 Բոշյոշ Ա.
 Բոշոտեմ 50
 Բոսնուր 189
 Բոսում 189
 Բոտեմ 41
 Բորսնամ 186
 Բորանջեմ 169
 Բորէն 166

Ն

Նայիմ 181
 Նետ 208
 Նիազ 371
 Նիզակ 208
 Նիւն 456
 Նշոդ 198
 Նշոյլ 198
 Նորարեք 242
 Նորի 242
 Նուազ }
 Նուադ } 371
 Նուաժ }
 Նուաստ }

Նուէր 242
 Նուլար 242
 Նուս 456
 Նսլար 242
 Նսլարակ 242

Շ

Շահեկան 425
 Շադ 394
 Շադակ } Բ.
 Շադադ }
 Շադի 399
 Շադիադի Բ.
 Շայեկան 425
 Շաչին 25
 Շառայլ 247
 Շառաչին 25
 Շառաւիղ 247
 Շառափ 247
 Շարագոյր 312
 Շարգոյր 312
 Շարգուր 312
 Շարշափ 238
 Շարք 291
 Շաւ }
 Շաւշիմ (շոշիմ) } 399
 Շափ }
 Շեդ (ժեդ) 143
 Շեդ (ժուդ) 245
 Շեդաշեդ Ա.
 Շեշտ 86
 Շեւ 245
 Շեքէշ 426
 Շեքտ 364
 Շեւ 245
 Շեփոր 429
 Շեփորայ 429
 Շթիք }
 Շթուք } 266
 Շթքիմ }

Շրթանք 275
 Շրթեմ 275
 Շոշափ Գ. 399

Ո

Ոբալ 185
 Ոգեմ 27
 Ոգի 262—197
 Ոգորիմ 264
 Ոլենն 413
 Ոլոնն 413
 Ոլոր 150
 Ոլորտ 150
 Ոխ }
 Ոխերիմ } 264
 Ոխորիմ }
 Ոն 49, 106
 Ողակ 265
 Ողերս 388
 Ողն 265
 Ողրիս 49
 Ողող Ա. 49
 Ողողանք 106
 Ողորդ 204
 Ողորի 204
 Ողորմ 106
 Ողորանք 106
 Ոյգ 262
 Ոյգ (ուգի) 193
 Ոշոտեմ 50
 Ունիւազ 267
 Ոոփ 351
 Ոոռգ 273
 Ոսի 279
 Ոսիս 264
 Ոստոստնում Ա.
 Ոտն 3
 Որայ 383

Շիզդ 304
 Շիթ 266
 Շիւ 245
 Շիդ 143
 Շինգդ 304
 Շիւդ 143
 Շիփք 399
 Շլատ 207
 Շոգ 246
 Շոգի 197
 Շոգմնգ 246
 Շոգուի 197
 Շոլ 198
 Շող 198—246
 Շողիք 318
 Շողմ 246
 Շողողեմ Ա.
 Շողում 253
 Շողորորթ 246
 Շողորթ Գ.
 Շութափ 431
 Շուտ 16
 Շուտափոյթ Ե.
 Շուփ 399
 Շչեմ 26
 Շսլար 308
 Շսլոփ 239
 Շոփնդ 295
 Շոփնշ 295
 Շոնչանն 285
 Շտաւ 431
 Շրէզ }
 Շրէթ } 426
 Շրէշ }
 Շրջըջեմ Ա.
 Շրտնում 176
 Շիսանամ }
 Շիեմ } 399
 Շիշիեմ }
 Շիփթ }

Որդ 283
 Որեանք } 247
 Որեար, ք
 Որեր
 Որթ 283
 Որիչ 226
 Ործ 303
 Որոթ 273
 Որոնջեմ 269
 Որոշ 226
 Որոշտ 226
 Որոջ 256
 Որոտ 28
 Որոր 385
 Որրին 484
 Ուն 265
 Ունի 256
 Ուղեչ 389
 Ուղեք 383
 Ուղեչ 389
 Ուղի 203
 Ուղիղ 204
 Ուղիս 49
 Ուղղեակ 204
 Ուղղորդ 204
 Ուղն 265
 Ուղորդ 204
 Ումեկ 268
 Ունդ } 42
 Ունջ
 Ունտ
 Ուշ 430
 Ուշանամ 252
 Ուտ 186
 Ուտթանամ 273
 Ուտի 373
 Ուտթանամ 273
 Ուտն 313
 Ուտոյց 280
 Ուտ 456

Ուսի 279
 Ուսին 282
 Ուրագ 313
 Ուրախ 52
 Ուրդ 273
 Ուրդի 273
 Ուրիչ 226
 Ուրիչի
 Ուրու } 256
 Ուրուական
 Ուրուկ
 Ուրուշ 430
 Ուրուրոյն Գ.
 Ոք 197

2

Չարաշար Ա.
 Չարշարեմ Ա.
 Չիտ (ծնծղուկ) 294
 Չուան 217
 Չիւին Դ.

Պ

Պակ 96-255
 Պակրէ 234
 Պակ 96
 Պաղ 255
 Պաղպաղակ Ա.
 Պաղպաղ 257
 Պաճար 234
 Պաճարեմ 421
 Պայ 333
 Պայթար 240
 Պայիկ 333
 Պայդակ 274
 Պայման 433
 Պայտար 240
 Պայքար 355

Պանդոյր 201
 Պանդոր 201
 Պանծ 124
 Պանծ 124
 Պանտանդ 431
 Պաշար 421
 Պաշտական 409
 Պապակ 191
 Պապակ Բ. 191
 Պառակ 348
 Պառական 345
 Պառակտեմ 48
 Պաստառ 279
 Պատ 123
 Պատաղիճ 280
 Պատանդ Գ. 431
 Պատատ Բ. 281
 Պատատուկ 291
 Պատգար 355
 Պատեղիճ 280
 Պատիպատ Ա.
 Պատիր 278
 Պատուանդ 431
 Պատուտակ 281
 Պատրանք 278
 Պատրուակ 278
 Պար
 Պարար } 58
 Պարարակ
 Պարարտ
 Պարաւանդ 334
 Պարէն 241
 Պարիկ 333
 Պարծ 124
 Պարուկ 275
 Պարուս 432
 Պարուտան 432
 Պարպատ 320
 Պարսամ 260
 Պարսու 140

Պարտակ 278
 Պարտանք 278
 Պեւեկ 48
 Պերեւեթեմ } 358
 Պերեւեշտի
 Պերեւեշտք
 Պեռնք 48
 Պերծ 124
 Պէսպէս Ա.
 Պիծ } 40
 Պիդ
 Պիդտ
 Պինդ 81
 Պիս } 40
 Պիւծ
 Պիւղծ
 Պիւղլակ 257
 Պոման 433
 Պոյտ } 56
 Պոյտն
 Պոշին 27
 Պոռամ 28
 Պորեմ 6
 Պուտ 56
 Պուրակ 275
 Պուրտեմ } 382
 Պոստեմ
 Պոտոյտ 123
 Պրակ } 284
 Պրաս
 Պրասիս
 Պրծանիմ 213-366
 Պրծիմ } 213
 Պրծնում
 Պրծուկ 287

2

Ջակնջակ Ա.
 Ջայլ 293

Զառի 291
 Զատակ 299
 Զաւշ 427
 Զեղ 292
 Զննում } 259
 Զեր }
 Զերաջերմ Գ.
 Զերմ 259
 Զերմաջերմ Ա.
 Զիւ } 292
 Զիւ }
 Զիւ 294
 Զուր }
 Զուր } 293
 Զուրի }
 Զուրի }
 Զոխ 143-291
 Զոկ 143-293
 Զով 143

Բ

Բամիկ 65
 Բիմ 434

Ս

Սաւամ 356
 Սաւամք 356
 Սակ 375
 Սակաւ 375
 Սակուր } 453
 Սակր }
 Սաղաւարտ 156
 Սաղմն 39
 Սայթաքեմ 261
 Սառնապաղ Ն.
 Սառսուտ Բ.

Սասանեմ Գ.
 Սաստ 86
 Սատակ 416-452
 Սատիւ } 453
 Սատուր }
 Սար 134
 Սարսափ Գ. 238
 Սարսնում 176
 Սափասուտ Գ.
 Սրոսանք 435
 Սիաւ 148
 Սթեփեթ Բ.
 Սեպ 245
 Սեո } 39
 Սեր(ունդ) }
 Սերկ 296
 Սերմ 39
 Սիւ 148
 Սեւեո 127
 Սէր 39
 Սթափիմ 132
 Սիգ 297
 Սիգդ 304
 Սիկարեան 414
 Սիք 297
 Սիւք 297
 Սլանամ 249
 Սլար 249
 Սկան } 139
 Սկաւառակ }
 Սկի }
 Սկիչքն 346
 Սկիչ 139
 Սկիսմ 346
 Սմի 8
 Սնդիկ 454
 Սոնակ 468
 Սողիմ 249
 Սոթոթ Բ.
 Սոսոր 302

Սոսորդ Գ. 302
 Սով 305
 Սոր 6
 Սորեմ 7
 Սորսորիմ Ա. 7
 Սուադ 305
 Սուխ 306
 Սուդ 305
 Սուն 93
 Սունի 306
 Սուսեր 134
 Սուր 134
 Սուրամ } 249
 Սուրանդակ }
 Սուա 320
 Սուան 307
 Սուայ 320
 Սական } 436
 Սական }
 Սական(ազէն) } 308
 Սական }
 Սականսուտ Բ. }
 Սական (ակիւ) } 307
 Սական (ապետ) }
 Սակոթեմ 435
 Սակուտ 308
 Սակուր } 311
 Սակուր }
 Սակուր }
 Սոթոթ } 285
 Սոթիւք }
 Սոթիւք }
 Սոթ 302
 Սոտմալ 190
 Սոտեր 283
 Սոտերիւրիմ 301
 Սոտեր 283
 Սոտիւ 431
 Սոտիւ 283

Սրանամ 249
 Սրիկայ 414
 Սրինգ 285
 Սրսկեմ 343
 Սրոդ 35
 Սոսաւիւն Ա. } 238
 Սոսաւիւն Գ. }

Վ

Վագ } 315
 Վագ }
 Վագվագեմ Ա. }
 Վագար 326
 Վախ 96
 Վախվախեմ Ա.
 Վաղվաղեմ Ա.
 Վաճառ 421
 Վայր 321
 Վայրագ 114
 Վայրավատ 320
 Վայրենի } 114
 Վայրի } 321
 Վայրիկ }
 Վայրկեան }
 Վանգ 26
 Վանդ 81
 Վանկ 26
 Վաշվաշ Ա.
 Վաշիւ 142
 Վաշ 331
 Վառ 457
 Վառ վառ } Ա.
 Վառ Ի վառ }
 Վատթար 326
 Վատնեմ 320
 Վար 237
 Վարագոյր 312
 Վարատ 320

վարաւանդ 334
 վարդ 315
 վարդ 237
 վարդապետ 242
 վարեմ 328
 վարդ }
 վարժ } 237
 վարժ
 վարկ 277
 վարչամակ 322
 վարոց 237
 վարդանդ 334
 վարս 260
 վարսամ 260
 վե՛ 96-314
 վեստ 314
 վերայեմ 323
 վզուրկ }
 վզրկ } 437
 վզրուկ }
 վէգ 262-325
 վէժ 315-317
 վէժ 325
 վէմ 131
 վէս 314
 վէտ 314
 վէտ վէտ Ա.
 վթար 326
 վիժակ 317
 վի՛ 365
 վիռ 313
 վիժ 365
 վիժազ 114
 վիժամ }
 վիժայեմ } 323
 վիժ՛ 305
 վճար 421
 վճիռ 271
 վուռ }
 վոռ } 313

վտառ }
 վտար } 329
 վտարանդի 348
 վտարանջեմ 329
 վրան 230
 վրնջին 26

S

Տաժան 102
 Տակ }
 Տակալ } 289
 Տակալին }
 Տակոխ(ք)
 Տաղախ 331
 Տաղատարախ 333
 Տաղաւար 156
 Տանջ 104
 Տաղտագուրան 99
 Տապալ 151
 Տատանիմ Գ. 10
 Տար (օտար) 329
 Տարատարախ 333
 Տարախ 327
 Տարգալ 334
 Տարժան 102
 Տարմատարմ Ա.
 Տարի 332
 Տափան 164
 Տափեմ 164
 Տգեղ }
 Տգեղձ } 319
 Տեղ 87
 Տեղատարախ Ե. 333
 Տեղեակ }
 Տեղի } 87
 Տեղտ 336
 Տե՛նչ }
 Տե՛նջ } 104
 Տեքեւաստարթ Ե.

Տեւ 205
 Տզգումս 27
 Տիւ }
 Տիւ } 205
 Տիւ }
 Տիւեղձ 319
 Տիւմար 298
 Տկեղտ }
 Տիւեղձ } 319
 Տղմասիկ Ե.
 Տողիք }
 Տողուկ } 318
 Տողունք }
 Տողուք }
 Տողք 336
 Տոմ }
 Տոմար } 337
 Տոմս }
 Տոյգ }
 Տոյժ } 324
 Տոն }
 Տոն } 338
 Տոնոմ }
 Տորոխ 327
 Տուգանք 343
 Տուղտ 336
 Տումար 337
 Տուռձ 335
 Տուրժ 324
 Տուհան }
 Տուհեմ } 164
 Տուի 332
 Տատակ 339
 Տրգալ 334
 Տրիի 332
 Տրմուղ 167
 Տրոխ 327
 Տրտնջեմ 26
 Տրցակ }
 Տրցակ } 339
 Տրցիմ 164
 Տրնիմ 422

P

Քախ 52
 Քամ 65

S

Տաթ 2
 Տախ 340
 Տամար 8
 Տայգ 1
 Տայթ 2
 Տայտ 2-261
 Տանկամ 230
 Տանուցիք Ե.
 Տանցեմ 344
 Տար 340
 Տեթ 2
 Տեւ 143
 Տեխ 400
 Տեղ 143
 Տեղացեղ }
 Տեղեցեղ } Ա.
 Տեղուցեղ }
 Տերէկ 296
 Տեց 221
 Տիւ 400
 Տիւն }
 Տիւն } 334
 Տի՛ ց }
 Տիւուցան Ե.
 Տից 310
 Տիւեղիմ 343
 Տիւուի 344
 Տիւուի 365
 Տիւուիմ 343
 Տուք 198
 Տող 347
 Տոյց 310
 Տունդ 365

Յունց 344
Յոփ 399
Յոկիմ 343
Յրտանամ 176
Յրցնքիմ 343
Յքի 197
Յօղ 394
Յօղուն 347

Ի

Իանդ 81

Փ

Փաղամ 438
Փաթաթ } Բ. } 123
Փաթենթ }
Փաթոյթ }
Փաթուիթ }
Փալ 349
Փակ 135
Փակչիմ 229
Փաղ (բաղ) 82
Փաղ }
Փաղի } 349
Փալ }
Փայլակ 274
Փայկար 355
Փայփայեմ Ա.
Փայքար 355
Փանդամ 438
Փանդենն }
Փանդին } 350
Փանդինն }
Փառ 341—457
Փաս 353
Փասքուս Բ.
Փարազ 345
Փարալի 356

Փարախ 343
Փարատ(եմ) 320
Փարաւաթեմ } 358
Փարաւարթեմ }
Փարար 345
Փարեւի 356
Փարիմ 359
Փարչ } 353
Փարջ }
Փարսախ 18
Փարփառ Գ.
Փարփար Ա.
Փափազ } Ա. 191
Փափար }
Փեղ 361
Փեճեկ }
Փեճոկ } 19
Փեռեկ 48
Փետեմ 309
Փետուր 299
Փետտեմ 309
Փերեւտեմ } 358
Փերեւտեմ }
Փերթեմ 364
Փէք 360
Փթիր }
Փթուիթ } 364
Փթուի }
Փթուր }
Փիծ 4
Փիդ 361
Փից 40
Փիւղ 361
Փիւուր 364
Փծկեմ } 387
Փծուն }
Փծոր 11
Փնչեմ 26
Փշուր 364
Փողող 124

Փոթ }
Փոթոթ Բ. } 123
Փոթոր }
Փող }
Փողերակ }
Փողովակ } 367
Փողորակ }
Փողոց }
Փողրակ }
Փողփող Ա. 349
Փողք 367
Փոճոկ 11
Փոր 6
Փորատեմ 28
Փործ 179
Փորոտեմ 28
Փորոտիք 6
Փուխ } 364
Փուխր }
Փուղծ 357
Փուծ 253—387
Փուշ 369
Փուշտիւան 409
Փուշ 253
Փուտ 387
Փուրծ 364
Փուրսիշ 179
Փուր 235
Փոփոխեմ Գ.
Փչեմ 26
Փշոր 11
Փնչամ } 26
Փնչեմ }
Փսփսամ Ա.
Փրթիմ 364
Փրծանիմ 213
Փրծանեմ 364
Փրծիմ } 213
Փրկեմ. Իմ }
Փրցնեմ 364

Փցկիմ } 387
Փցուն }
Փրամ 26

Ք

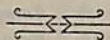
Քակեմ } 363
Քակտեմ }
Քաճեմ 372
Քաղեմ 386
Քաղց 170
Քաղցկեղ 366
Քաղցու } 170
Քաղցր }
Քամաճարեմ } 371
Քամաճեմ }
Քամաճրեմ }
Քայքայեմ Ա. 363
Քանդեմ } 402
Քանցեմ }
Քաշեմ 455
Քաշկ } 373
Քաշկէն }
Քասքնիմ }
Քարթնջումս 26
Քարծկեղ 366
Քարծ 368
Քարչեմ 455
Քարց 368
Քարցկեղ 366
Քարքար 144
Քացախ 170
Քաւեմ 372
Քեղրթեմ } 12
Քերդեմ }
Քերեմ 5
Քերթեմ 12
Քերծ 368
Քերքեմ 388

Քնքեմ	402
Քէշ	439
Քթիթ	122
Քթուեմ	
Քծուար	376
Քծուար	
Քծքծեմ Ա.	
Քնցեղ	376
Քող	35
Քոյթ	120
Քոս	
Քոր	30
Քորեմ	5
Քուշանգեր	440
Քուշանգուր	
Քուս	30
Քուտթ	354
Քուտթին	
Քուրայ	300
Քուրծ	211
Քուրջ	
Քուց	376
Քստմսիմ	373
Քրայ	300
Քրէ	
Քրթմաջեմ	26
Քրջակ	211

Քրքնջեմ	26
Քրքուանք	91
Քրքեմ Ա.	
Քրուանք	91
Քող	35

0

Օգն	265
Օժանդակ	
Օղակ	274
Օղերծ	383
Օղի	197
Օծ	101
Օճան	265
Օշատեմ	50
Օտար	329
Օրան	383
Օրեր	247
Օրէն	166
Օրինակ	
Օրերող	256
Օրոջ	
Օրոր	385
Օրուկ	256
Օրուջ	
Օրւորդ	

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹԻՐԵԱՔԵԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

1. ԿԱՐՆԱՄԱԿ (ԱՐՏԱՀԻՐ ԲԱՐԱԿԱՆ)
Թրգմ. պահպան ընդգրկելու էան Տպարան
Բառաբանների: Փարիզ 1906: 8°, էջ 1-137:
2. ՀԱՀՆԱՄԱԿ (ՖԻՐԴՈՒՍԻ)
Թրգմ. պարսիկ ընդգրկելու է: Արաքս Տպագրական ըն-
կերու թիւն: Նիւ Եօրք 1909: 8°, էջ X+82:
3. ԱՏՐՊԱՏ (ՄԱՐԱՍՊԱՆՏԱՏ ԱՆԴԱՐԸ)
Թրգմ. պահպան ընդգրկելու է: Արաքս Տպագրական ըն-
կերու թիւն: Նիւ Եօրք 1909: 8°, էջ 42:
4. ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԶԵՂԾՈՒՄՆԵՐԸ
Ներսո Տպարան, Նիւ Եօրք 1917: 8°, էջ 63:
5. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԱՂԱԶՓՈՒԹԻՒՆ
Արմէնիա Տպարան, Նիւ Եօրք: 8°, էջ 102:
6. ՊՈՒԱԼՈՅ (ԱՐՈՒԵՍ ՔԵՐԹՈՂԱԿԱՆ)
Թրգմ.: Նիւ Եօրք 1919: 8°, էջ 52:
7. ԱՐԻԱՀԱՏ ԲԱՌԱՐԱՆ, նորոգ տեսութեամբ
Եւ յաւելուածով:
Մխիթարեան տպարան, Վիեննա 1914: 8°, էջ 390:
8. ԿՕԼԷՍԱՆ (ՍԱՆՏԻ)
Թրգմ. պարսիկ ընդգրկելու է: Արմէնիա տպարան,
Նիւ Եօրք 1920: 8°, էջ 1-227:
9. ՀԱՅ-ԵՐԱՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՔ
Մխիթարեան տպարան, Վիեննա 1922: 8°, էջ 192:
10. ՀԱՄԱՍԵՐ ԵՒ ԿՐԿՆԱԿ, խումբեր:
Մխիթարեան տպարան, Վիեննա 1923: 8°, էջ 188:

REPORT OF THE SECRETARY OF THE

1880

1. The first of the year was a very successful one.

2. The second of the year was a very successful one.

3. The third of the year was a very successful one.

4. The fourth of the year was a very successful one.

5. The fifth of the year was a very successful one.

6. The sixth of the year was a very successful one.

7. The seventh of the year was a very successful one.

8. The eighth of the year was a very successful one.

9. The ninth of the year was a very successful one.

10. The tenth of the year was a very successful one.

11. The eleventh of the year was a very successful one.

12. The twelfth of the year was a very successful one.

13. The thirteenth of the year was a very successful one.

14. The fourteenth of the year was a very successful one.

15. The fifteenth of the year was a very successful one.

16. The sixteenth of the year was a very successful one.

17. The seventeenth of the year was a very successful one.

18. The eighteenth of the year was a very successful one.

19. The nineteenth of the year was a very successful one.

20. The twentieth of the year was a very successful one.

21. The twenty-first of the year was a very successful one.

22. The twenty-second of the year was a very successful one.

23. The twenty-third of the year was a very successful one.

24. The twenty-fourth of the year was a very successful one.

25. The twenty-fifth of the year was a very successful one.

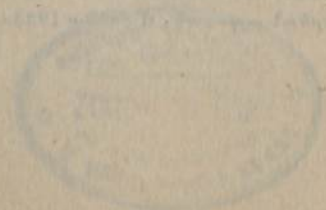
26. The twenty-sixth of the year was a very successful one.

27. The twenty-seventh of the year was a very successful one.

28. The twenty-eighth of the year was a very successful one.

29. The twenty-ninth of the year was a very successful one.

30. The thirtieth of the year was a very successful one.

2013

1826

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0060100

5~

24.6
10